

San Marcos Ju'hmëë' kih' Jesús he- ga- sii' Marcos

Ma' kwa- Jwaa- juu' jee' la' hwa' kii-

(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Jee' la- ma-løø' ju'hmëë' kih' Jesucristo Joø' Dio,
² lä'koo- ga-jäh' Isaa' hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio:

Cheen- jaa- hi- dsa-kwa- juu' kin-.

Hi- he' dsoo' ta- cha'neh' mah' mi-lluy' jwë' kyah'.

³ Kii- nuuh' koo- lle' he- hlëeh' hwa' kii- jee' sa- kwa- ni-
miih-:

“Mi-llu- hnäh' jwë' kih' Dsa-jøøh' jnän',

mi-llu- hnäh' hñaa' mah' jäy' ko- dsoo' jwë'”, ga-jäyh'.

⁴ Ma' choo- Jwaa- jmi- koo- hwa' kii- jee' sa- kwa- ni-

miih-. Ga-kway' juu' he- saa- dsa- jmi- hi- ga-hlëëyh'

dsa- mah' wa- dsa-jeeyh- kyaah' Dio mah' koo- Dio dsë'

kih' dso'kye- kih'. ⁵ Jwëë' dsa- ga-lla- nää' jee' ma' cheh'

Jwaa-. Ga-lla- nää' hi- chaa- jee' jwi- mäh- he- na- hee-

hwa' Judea hi- lä- ja- hi- chaa- Jerusalén ka-läh'. Lä-jëë-

dsa- he' ma' mi-jnäy- he- hliih' he- ma' jmeey- hi-

ga- chaa' Jwaa- jmi- dsa- he' cha'jmi- Jordán.

⁶ Hmiih- kih' Jwaa- ma' la' kyaah' jñu- camey- hi- ma'

hä- loo- tuyh'. Ma' kuyh- iih- hi- ma' hiiyh- jmi- tah' he-

ma' cha- moh'. ⁷ Juu' lä-la- ma' kway-, ma' jäyh':

—Këë- ga- jä- jaa- hi- jøøh' ga- lä- koh' ga- jnä'. Hi- ni-

sa- tē-dsëen' chiihn' mah' llen- loo- he- hä- tiy'. ⁸ Ma' ra-

ju' dsoo' chaa- hnäh' jmi- kyaah' jmi- ba', pero hi- jä-

këë- ga- ki- jnä', hi- he' chaa- hnäh' jmi- kyaah' Jmi- lle'

Na- jngii'.

*Jwaa*ˊ gaˊ chaaˊ Jesús jmīhˊ

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ Gaˊllooˊ kooˊ jmīhˊ yaˊ hēēˊ Jesús kooˊ jwīhˊ heˊ cheeˊ Nazaret heˊ naˊ heeˊ hwaˊ Galilea, ngooyˊ mahˊ gaˊ chooˊ Jwaaˊ jmīhˊ kiyhˊ chaˊjmīhˊ Jordán. ¹⁰ Maˊ yaˊ hēēˊ Jesús chaˊjmīhˊ, läˊchahˊ jaˊ gaˊjēyˊ gaˊ naˊ gyuuˊhˊ, gaˊjyooˊ Jmīlleˊ Naˊjngiiˊ nēˊ kiyhˊ laaˊ läˊkooˊ jaaˊ juuˊ. ¹¹ Hiˊ gaˊläˊnūhˊ kooˊ juuˊ heˊ jaˊ gyuuˊhˊ, heˊ maˊ jāhˊ:

—Hneˊ laahˊ gyuuˊ kyaanˊ hiˊ hnaanˊ. Peerˊ chaanˊ lluˊ kyaahˊ hneˊ.

Gaˊkaˊ hiˊ saˊlluˊ dsēˊ Jesús

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² Läˊchahˊ jaˊ, gaˊjøøˊ Jmīlleˊ Naˊjngiiˊ kihˊ Jesús taˊ hwaˊ kiiˊ. ¹³ Jeeˊ jaˊ gaˊjäyˊ toˊlooˊ jmīhˊ jeeˊ chaaˊ jahˊ hääˊ mahˊ gaˊkaˊ Tanaˊ dsēˊ Jesús. Hiˊ gaˊllaˊnäaˊ ángele hiˊ maˊjmeēˊ taˊheˊ kihˊ Jesús.

Gaˊløøˊ Jesús kwayˊ juuˊ hwaˊ Galilea

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴ Maˊngēēˊ maˊtaahˊ dsaˊ Jwaaˊ nehˊñeˊ, ngaahˊ Jesús taˊ hwaˊ Galilea naˊkwayˊ juˊhmēēˊ läˊkooˊ jāāˊ Dio dsaˊ läˊhihˊ kihˊ. ¹⁵ Gaˊjäyhˊ läˊlaˊ:

—Maˊdsēēˊ jmīhˊ, heˊ tøøhnˊ naˊ heˊ jāāˊ Dio dsaˊ läˊhihˊ kihˊ. Jeehˊ hnähˊ kihˊ Dio mahˊ heehˊ hnähˊ juˊhmēēˊ kiyhˊ.

Gaˊtēēhˊ Jesús kyeēˊ dsaˊ hiˊ maˊjwäˊ hmaˊ

(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶ Jeeˊ hääˊ Jesús jwēˊ ngooˊ taˊ chaˊhooˊ jmījuuhˊ heˊ hlaˊ hwaˊ Galilea, jeeˊ jaˊ gaˊjēyˊ Simón Peeˊ kyaahˊ André øøyhˊ, maˊ tääyhˊ jwäyˊ hmaˊ, jēēhˊ heˊ jaˊ baˊ maˊ laˊ taˊ kiyhˊ. ¹⁷ Mahˊ gaˊjähˊ Jesús siyhˊ:

—Ya⁻ nääh' hnäh' kyaah' jnä' mah' mi'teën' hnäh' ha⁻ lä⁻ jmeeh' hnäh' mah' leeh' hnäh' dsa⁻, lla⁻ he⁻ ma' leeh' hnäh' hmooh⁻.

¹⁸ Lä⁻ चाह' ja⁻ ga⁻ kyey⁻ sa'hma' kiyh' mah' ga⁻ nääy' kyaah' Jesús.

¹⁹ Ma⁻ ngëë' gyih' ko⁻ niih[~], ga⁻ jëëy' Jacobo kyaah' Jwaa⁻ joo' Zebedeo ma' tääyh' neh⁻ ná'moo', ma' hmiiy[~] sa'hma' kiyh'. ²⁰ Jesús ga⁻ tée' kiyh' hi⁻ चाह' ba' ga⁻ jmeey' ko⁻ jøh' kyaayh'. Ga⁻ jä' ba' Zebedeo jmiiy⁻ neh⁻ ná'moo' kyaah' lä⁻ jëë' hi⁻ ma' jmee⁻ ta' kiyh'.

*Ga⁻ llee⁻ Jesús jaa⁻ jmi⁻ lle' hliih' kih' jaa⁻ dsa⁻
(Lc. 4:31-37)*

²¹ Ga⁻ lla⁻ nääy' jwi⁻ Capernaum jmi⁻ ja⁻. Hi⁻ ma' ga⁻ tē' jmi⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē' ga⁻ he' Jesús neh⁻ gwah⁻ mäh⁻, hi⁻ ga⁻ løoy' hlëëyh[~] dsa⁻. ²² Peer⁻ ma' dsaa⁻ dsëy' ma' nuuy⁻ nuuh⁻ kih' Jesús. Jëeh' ma' hlëëyh[~] dsa⁻ lä⁻ koh' jaa⁻ hi⁻ jmee⁻ hih⁻ ba', ja⁻ lä⁻ koh' ma' jmee⁻ ta⁻ jwoh' kyaah' ley. ²³ Neh⁻ gwah⁻ ja⁻, ma' hää' jaa⁻ dsa⁻ ñuuh⁻, hi⁻ ma' kye⁻ jmi⁻ lle' hliih'. Ga⁻ hlëëyh' koo⁻ ki⁻ gaa⁻, ²⁴ ga⁻ jäyh':

—Ta⁻ kaah⁻ jnääh', Jesús dsa⁻ Nazaret. ¿Che' ma⁻ ñeh' mah' mi'llaah' jnääh'? Kyuun⁻ ba' hne⁻. Hne⁻ ba' he' hi⁻ na⁻ jngëë' kyaah' Dio.

²⁵ Ga⁻ juuh' Jesús kih' jmi⁻ lle' hliih' he', ga⁻ siiyh⁻:

—Ta⁻ tooh' miih', go⁻ hëë' jee' hääh' kih' dsa⁻ ñuuh⁻ na⁻.

²⁶ He⁻ ja⁻ ga⁻ gwa' ga⁻ gyaah' dsa⁻ ñuuh⁻ he' ga⁻ jmee' jmi⁻ lle' hliih' kiyh', ga⁻ hooyh' koo⁻ ki⁻ gaa⁻, ja⁻ ga⁻ ya⁻ hëëy'. ²⁷ Lä⁻ jëë' dsa⁻ ma' tääh' jëë' dsah⁻, ga⁻ ngiiy' juu' kih' dsa⁻ kyaayh', ga⁻ jäyh':

—¿Hee⁻ ba' juu' na⁻? Hmëë' ba' la' juu' na⁻. Peer⁻ beë' juu' kiyh', lä'kye⁻ jmi⁻lle' hliih' jmeey⁻ hih⁻ kih' mah' nuuh' kiyh'.

²⁸ Chah' ba' ga⁻lä⁻cha⁻ juu' kih' Jesús lä⁻kaa⁻ hwa' Galilea.

Ga⁻mi⁻hlää' Jesús ma⁻choo' Simón Pee'

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹ Ma' ya⁻hëë' Jesús neh⁻ gwah⁻ mäh⁻, ngooy' kyaah' Jacobo kyaah' Jwaa⁻ cha'neh⁻ kih' Simón kyaah' Andre' øøyh'. ³⁰ Ma⁻choo' Simón ma' kya⁻ dsaah' llii', he⁻ja⁻ ga⁻jmeey' juu' kih' Jesús. ³¹ Ngoo' Jesús jee' kyaay', ga⁻sooyh' goo⁻ dsa⁻më' he' ga⁻chaayh⁻ hi⁻ lä⁻chah' ja⁻ ya⁻hi⁻ llii' kiyh' hi⁻ ga⁻løoy' jmeey⁻ ta⁻he' kih' lä⁻jëë'.

Ga⁻mi⁻hlää' Jesús jwëë' hi⁻ dsaah'

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³² Ta⁻ ga⁻hloo' ja⁻, lä⁻ ma' ga⁻hmää⁻ hyoo⁻, na'nää' jwëë' dsa⁻ na⁻jää⁻ dsa⁻dsaah' cha⁻ne' Jesús hi⁻ lä⁻ja⁻ na⁻jääy⁻ hi⁻ ma' kye⁻ jmi⁻lle' hliih'. ³³ Jwëë' dsa⁻ chaa⁻ jee' jwi⁻ ja⁻ na'nää', ga⁻kayh' go⁻te⁻ ho'hne'. ³⁴ Ga⁻mi⁻hlää' Jesús jwëë' dsa⁻ hi⁻ ma' dsaah' kyaah' na⁻ku' na⁻ngii' dsoo'. Hi⁻ ga⁻hwëëy' jwëë' jmi⁻lle' hliih' hi⁻ ma' jää⁻ dsa⁻. Sa⁻ ga⁻kwa' Jesús jwë' ma' hlëeh' jmi⁻lle' hliih', kih' he⁻ kyuu⁻ bih' Jesús.

Ga⁻kwa' Jesús juu' neh⁻ gwah⁻ mäh⁻

(Lc. 4:42-44)

³⁵ Tiih⁻ go⁻te⁻, hwë' ga' lä⁻ja⁻, ya⁻hëë' Jesús jwi⁻ jee' ma' gyay' ja⁻, ngooy' koo⁻ moh' jee' sa⁻ chaa⁻ dsa⁻ na⁻ngiiy' kiyh' kih' Dio. ³⁶ He⁻ja⁻ ngoo' Simón kyaah' dsa⁻kyaayh' na⁻hnäayh⁻ Jesús. ³⁷ Ma' ga⁻jnäayh⁻ Jesús, ga⁻siiyh⁻:

—Jwëë' dsa⁻ tääh' hnaah⁻ hne⁻ jee' oo⁻.

38 He⁻ja⁻ ga⁻jäh^ʔ Jesús:

—Man⁻ ta⁻ jee⁻ jyoh^ʔ jwii⁻ lä⁻kää⁻ jäh⁻ la⁻, na⁻kan⁻ juu⁻ la⁻ ka⁻läh⁻. Jëeh^ʔ, kih⁻ he⁻ la⁻ ba⁻ja⁻ ma⁻jan⁻.

39 Ma⁻ja⁻ ga⁻ngëë^ʔ Jesús lä⁻kää⁻ hwa⁻ Galilea, ma⁻kway⁻ juu⁻ neh⁻ gwah⁻ kih⁻ dsa⁻ judiu hi⁻ ma⁻ hwëëy⁻ jmi⁻llë⁻ hlih⁻ kih⁻ dsa⁻.

Ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús jaa⁻ hi⁻ ma⁻ dsaah⁻ hmih⁻ høø⁻
(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

40 Jaa⁻ dsa⁻ ñuuh⁻ hi⁻ ma⁻ dsaah⁻ hmih⁻ høø⁻ ga⁻mi⁻ jeey⁻ Jesús, ga⁻juuyh⁻ jnyë⁻ cha⁻në⁻ Jesús, ga⁻chuuy⁻ kyaah⁻:

—Cher⁻mah⁻ le⁻, leh⁻ ba⁻ hne⁻ cheh⁻ dsoo⁻ he⁻ mi⁻sah⁻ jnä⁻ —ga⁻jäyh⁻.

41 Peer⁻ ga⁻lä⁻ñih⁻ dsë⁻ Jesús kih⁻ dsa⁻ he⁻, ga⁻kyey⁻ gooy⁻ në⁻ kiyh⁻, mah⁻ ga⁻jäyh⁻:

—Le⁻ ba⁻. Wa⁻ dsa⁻ chë⁻ dsoo⁻ he⁻ mi⁻sah⁻ hne⁻.

42 Lä⁻chah⁻ ma⁻ ga⁻hlëeh⁻ Jesús ja⁻, ga⁻ääh⁻ go⁻te⁻ hmih⁻ høø⁻ ja⁻. 43 Jää⁻ ja⁻ ga⁻hiyh⁻ juu⁻ kih⁻ dsa⁻ he⁻, ga⁻taayh⁻ cha⁻miih⁻ juu⁻. 44 Ga⁻jäyh⁻ siyh⁻:

—Jëë⁻ da⁻, ta⁻ jwii⁻ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ he⁻ ma⁻hlaah⁻. Gwa⁻ go⁻hääh⁻ hñaah⁻ kih⁻ jmi⁻dsa⁻ ba⁻. Kye⁻ miih⁻ he⁻ kwëeh⁻ hnih⁻ mah⁻ mi⁻lluuy⁻ hne⁻ lä⁻koh⁻ lle⁻ ley kih⁻ Moisé. Lä⁻ja⁻ go⁻jmee⁻ mah⁻ lä⁻ney⁻ ma⁻jä⁻ kyah⁻.

45 Hi⁻ ngoo⁻ dsa⁻ ñuuh⁻ he⁻. Chah⁻ ba⁻ ga⁻løoy⁻ jmeey⁻ juu⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻la⁻ kiyh⁻. Kih⁻ he⁻ja⁻, mo⁻so⁻ ga⁻la⁻ ma⁻ dsoo⁻ Jesús jnä⁻hä⁻ jyoh⁻ jwii⁻, jëeh⁻ ma⁻ dsa⁻kuh⁻ jwëë⁻ dsa⁻. Ta⁻ jee⁻ sa⁻ chaa⁻ dsa⁻ ba⁻ ma⁻ngëy⁻. Pero ma⁻ra⁻ he⁻ ga⁻lla⁻nää⁻ ba⁻ dsa⁻ chaa⁻ ta⁻ jee⁻ jyoh⁻ ma⁻hnaayh⁻.

2

Ga^ˆmi^ˆhlää^ˆ Jesús jaa^ˆ hi^ˆ sa^ˆ liih^ˆ goo^ˆ tiif^ˆ
 (Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

¹ Ga^ˆhya^ˆ ga^ˆ miih^ˆ jmiif^ˆ ja^ˆ ga^ˆ ga^ˆllaah^ˆ Jesús ka^ˆläh^ˆ jwiif^ˆ Capernaum hi^ˆ ga^ˆnuu^ˆ dsa^ˆ gyay^ˆ cháneh^ˆ.
² Lä^ˆchah^ˆ ja^ˆ ga^ˆkuh^ˆ jwëë^ˆ jwërte dsa^ˆ mah^ˆ ga^ˆkayh^ˆ cháneh^ˆ lä^ˆjiif^ˆ sa^ˆ ga^ˆlä^ˆjoo^ˆ ho^ˆhne^ˆ jee^ˆ ma^ˆ dsa^ˆtaayh^ˆ hi^ˆ ga^ˆløø^ˆ Jesús kwa^ˆ juu^ˆ. ³ Hor^ˆ ja^ˆ ga^ˆlla^ˆnää^ˆ kyeë^ˆ dsa^ˆ jää^ˆ jaa^ˆ hi^ˆ dsaah^ˆ hi^ˆ sa^ˆ liih^ˆ goo^ˆ tiif^ˆ. ⁴ Sa^ˆ ga^ˆla^ˆ ma^ˆ dsa^ˆnää^ˆ chuh^ˆ kih^ˆ Jesús, kih^ˆ he^ˆ ma^ˆ na^ˆ kah^ˆ dsa^ˆ. He^ˆ ja^ˆ ga^ˆwiif^ˆ dsa^ˆ he^ˆ gyuuuh^ˆ hne^ˆ ja^ˆ, mah^ˆ ga^ˆjñiyh^ˆ miih^ˆ ka^ˆluu^ˆ hne^ˆ jee^ˆ gya^ˆ Jesús. Ta^ˆ jwë^ˆ ja^ˆ, ga^ˆjñay^ˆ dsa^ˆ dsaah^ˆ he^ˆ lä^ˆ ma^ˆ kyaay^ˆ ja^ˆ nē^ˆ jii^ˆ kiyh^ˆ. ⁵ Ma^ˆ ga^ˆjëë^ˆ Jesús ha^ˆ lä^ˆkoø^ˆ dsoo^ˆ dsë^ˆ lä^ˆjëë^ˆ dsa^ˆ he^ˆ, ga^ˆjäyh^ˆ siiyh^ˆ dsa^ˆ dsaah^ˆ:

—Gyuu^ˆ kyaan^ˆ, ma^ˆ na^ˆ che^ˆ ba^ˆ dso^ˆkye^ˆ kyah^ˆ.

⁶ Jee^ˆ ja^ˆ ma^ˆ tääh^ˆ ta^ˆ jwoh^ˆ kya^ˆ ley. Hi^ˆ he^ˆ ga^ˆjmeë^ˆ huud^ˆdsë^ˆ: ⁷ “¿He^ˆ la^ˆ hlëëh^ˆ lä^ˆ na^ˆ dsa^ˆñuuuh^ˆ na^ˆ? He^ˆ mi^ˆkwayh^ˆ Dio ba^ˆ na^ˆ. Jaa^ˆ Dio ba^ˆ lih^ˆ che^ˆ dso^ˆkye^ˆ kih^ˆ dsa^ˆ.” ⁸ Pero chah^ˆ ba^ˆ ga^ˆlä^ˆkyuuuh^ˆ Jesús huud^ˆdsë^ˆ he^ˆ ma^ˆ jmeë^ˆ dsa^ˆ he^ˆ, he^ˆ ja^ˆ ga^ˆjäyh^ˆ:

—¿He^ˆ la^ˆ jmeeh^ˆ hnäh^ˆ huud^ˆdsë^ˆ lä^ˆ na^ˆ? ⁹ ¿Hee^ˆ ga^ˆ na^ˆ sa^ˆ jwëëh^ˆ, laah^ˆ hnäh^ˆ? ¿Che^ˆ he^ˆ chiih^ˆ jne^ˆ jaa^ˆ hi^ˆ dsaah^ˆ: “Ma^ˆ na^ˆ che^ˆ dso^ˆkye^ˆ kyah^ˆ”, o he^ˆ chiih^ˆ jniif^ˆ: “Noo^ˆ kiif^ˆ jii^ˆ kyah^ˆ, mah^ˆ gwaah^ˆ”? ¹⁰ He^ˆ ja^ˆ jmeen^ˆ he^ˆ jwëëh^ˆ ga^ˆ mah^ˆ lä^ˆngëëh^ˆ hnäh^ˆ, Hi^ˆ ga^ˆlëë^ˆ ngo^ˆ la^ˆ ba^ˆ na^ˆ ngë^ˆ jwë^ˆ jmi^ˆ gyuu^ˆ la^ˆ mah^ˆ chey^ˆ dso^ˆkye^ˆ kih^ˆ dsa^ˆ.

Ja^ˆ ga^ˆ ga^ˆjäh^ˆ Jesús siif^ˆ hi^ˆ sa^ˆ liih^ˆ goo^ˆ tiif^ˆ he^ˆ:

¹¹ —Jnä^ˆ jwahn^ˆ noo^ˆ, kiif^ˆ jii^ˆ kyah^ˆ, gwaah^ˆ cháneh^ˆ kyah^ˆ.

¹² Hē-jā- chah' ba' ga'noo- dsa- he' cha'ne' la'jēē- dsa-, ngaayh' kyaah' jii' kiyh'. Peer' ga' la' dsa- dse' dsa- ma' jēē- ngaah' dsa- dsaah' he'. Hē-jā- ga' jmeey' juuh- kih' Dio, ga' jäh':

—Ni' ko- hä' sa' ma-jēē' jne' lä' na-.

*Jesús ga'tēēy' kih' Leví
(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)*

¹³ Ma-ngēē' he- ja-, ngoo' Jesús ka-läh' cha'ho- jmi-juuh- he- hla- hwa' Galilea. Jee' ja- ga' la' nää' jwēē' dsa- jee' ma' cheyh', hi' ga' løy' hlēēyh- dsa- ka-läh'.

¹⁴ Jee' ngēy- cha'ho- jmi-juuh- ja-, ga' jēēy' Leví jo- Alfeo, hi- ma' gya' nē'ta' kih' kooy' ku'sih-. Mah' ga' jäh' Jesús siyh':

—Ñā- wa' jmeen' ko-jøh'.

Hē-jā- ga' nooy- ga' jmeey' ko-jøh' kyaah' Jesús.

¹⁵ Ma-ngēē' he- ja-, ma' gya' Jesús cha'neh' kih' Leví, ma' kuyh- kyaah' discípulo kyaay' hi' kyaah' jwēē' dsa- hi- ma' ko- ku'sih- hi' jñah' dsa- wa' hi- cha- hi-. Jēēh' jwēē' hi- he' ma' ga' nää' kyaah' Jesús, he-ja- ba' ma' tääh' jee' ja-. ¹⁶ Hi- ma' jēē- fariseo kyaah' ta-jwoh' kya- ley he- ma' kuh- Jesús ko-jøh' kyaah' dsa- he', he-ja- ga' ngiyy' juu' kih' discípulo kyaay':

—¿Ha- lä' la' juu' ja-? ¿He-la' kuh-hih- ta-jwoh' kyaah' hnäh' kyaah' hi- ko- ku'sih- na-, hi' lä'ja- kyaah' jñah' dsa- wa' hi- cha- hi-?

¹⁷ Ga'nuu' Jesús he- ga' jäh', he-ja- ga' jēēh- Jesús juu' kih':

—Sa' jmee' bi' tē-mē- kih' hi- lluu', kih' dsa- dsaah' ba' jmee' bi'. Sa' ma-jan- kih' hi- lluu', ma-jan- kih' hi- cha- dso'kye- kih' ba'.

Ga'ngii' dsa⁻ juu', he⁻la' sa⁺ tu⁻ discipulo ko⁻hwëë' he⁻ kuh⁻hiyh[~]

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸ Koo⁻ hä' lä' ma' tääh' dsa⁻ kyaa' Jwaa⁻ sa⁺ ma' kuh⁻hiyh[~], ma' ngiiy⁺ kiyh' kih' Dio hi⁺ lä'ja⁻ ma' jmee⁺ dsa⁻ kyaa' fariseo ka⁻läh'. He⁻ja⁻ ko⁻llaa' dsa⁻ na'ngii' juu' kih' Jesús:

—¿He⁻la' ma⁻la⁺ dsa⁻ kyaa' Jwaa⁻ kyaa^h dsa⁻ kyaa' fariseo sa⁺ kuh⁻hiyh[~], pero dsa⁻ kyaa^h sa⁺ jmee⁺ lä'ja⁻? ¿Ha⁻ lä' la' juu' ja⁻?

¹⁹ He⁻ja⁻ ga⁺jäh' Jesús siiyh⁺:

—Dsa⁻ hi⁻ tääh' jee' dsa⁻jee' goo⁻ dsa⁻, sa⁺ cha⁻ he⁻ kih' he⁻ tuy' he⁻ kuh⁻hiyh[~] ta'ko⁻jiih' gya' dsa⁻ñuu⁻ hi⁻ dsa⁻jee' goo⁻ jee' ja⁻. Sa⁺ cha⁻ ti⁻meeh⁻ dsëy' cher'mah' gya' ba' dsa⁻ñuu⁻ kyaa^h. ²⁰ Pero lloo⁻ koo⁻ jmií' wa⁻ra⁻ ga⁻llëë⁻ dsa⁻ dsa⁻ñuu⁻ hi⁻ dsa⁻jee' goo⁻ he'. Ma'ja⁻ ga' tu' dsa⁻ kyaa^h he⁻ kuh⁻hih[~] mah' chuuy' kyaa^h Dio. ²¹ Ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ sa⁺ kwa⁺ kih' tøy' koo⁻ hmiih⁻ hmëë' né' hmiih⁻ ma⁻gyuh⁻, jëéh' hmiih⁻ hmëë' dsa⁻dsuh' mah' jmee⁺ dsa⁻gyii⁺ hmiih⁻ ma⁻gyuh⁻ cha⁻ga'miuh⁻. ²² Hi⁻ lä'ja⁻, ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ sa⁺ kwa⁺ kih' chiyh' jmiuh' mi'jeh' hmëë' neh⁻ loo⁻ ma⁻gyuh⁻. Cher'mah' ga⁺chih' dsa⁻ he⁻ hmëë' neh⁻ loo⁻ ma⁻gyuh⁻, chah' ba' gyii⁺, jëéh' sa⁺ kwa⁺ jwë' ää'. Tuu⁺ jmiuh' mi'jeh' hmëë' hi⁻ hee' loo⁻ ka⁻läh'. He⁻ja⁻ neh⁻ loo⁻ hmëë' ba' dsa⁻hoo' jmiuh' mi'jeh' hmëë'.

Ga⁻hlëéh' Jesús ha⁻ lä' la' jmií' he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë'

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³ Koo⁻ jmií' he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë', ga⁺ngëë' Jesús jee' ma' na⁻jnää' chaah' trigo kyaa^h discipulo kyaa^h. Ga⁻løø' discipulo hnäy[~] miuh⁻ sa'gwa^h trigo mah' ga⁻kuyh⁻.

²⁴ He⁻ja⁻ ga⁺ngii' fariseo juu' kih' Jesús:

—Jëë` da', ¿he`la' jmee` discipulo kyaah' he` sa` ga`tëëy' jmeey' jmiif' he` teeh` dsa` dsë'?

²⁵ Mah' ga`jäh' Jesús siyh`:

—¿Che' sa` ma`heh` hnäh' lä`koo` ga`jmeey' David llo`joo'? Koo` hä` lä` ma` ja' kyoyh`, ga`jmeey' bii' kiyh' kyaah' dsa`kyaayh'. ²⁶ Jii` ja` Abiatar ma` laa' jmi` dsa` jøøh' hi` ma` hä` goo` gwah`. Jee' ja` ga`he' David ga`kuyh` he`ñiih` he` ma` na` jøø` he` sa` lle` kih' ma` kuyh` hi` ga`kwëëyh' dsa` hi` ma` ga`näa' kyaayh'. Jëëh' ma` lä` jmi` dsa` ba` ma` na` ngë' jwë' kuyh` he`ñiih' ja`.

²⁷ Hi` ga`jäh' Jesús ka`läh' lä`la`:

—Ga`jmeey' Dio jmiif' he` teeh` dsa` dsë' he` llu' kih' dsa` ba'. Sa` ga`jmää' Dio dsa` mah' heeyh' dsa` wiif' kyaah' jmiif' ja`. ²⁸ Hi` lä` ja` Hi` ga`lëë' ngo' la` ba` na` ngë' 'jwë' jmeey' hiif', hee` na` he` ga`tëë' jmee' dsa` jmiif' he` teeh` dsa` dsë'.

3

Ga`mi`hlää' Jesús jaa` dsa` jmiif' he` teeh` dsa` dsë'
(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

¹ Koo` ka`läh' ga`he' Jesús neh` gwah` kih' dsa` judiu. Jee' ja` ma` hää' jaa` dsa`ñuuh` hi` ma`lä`kii` koo` ma`goo`. ² Dsa` hi` ma` tääh' neh` gwah` ja`, ma` tääy` Jesús, jëëy` che' mi`hlääy' dsa` jmiif' he` teeh` dsa` dsë' mah' lä` ja` ma` le' ma` hñiiy' kiyh'. ³ He` ja` ga`jäh' Jesús siih` dsa`dsaah' he':

—Noo` da' jee' to' dsaah` la`.

⁴ Hi` ga`ngiif' Jesús juu' kih' dsa` hi` ma` tääh' jee' ja`:

—¿Hee` na` na`ngë' jne' jwë' jmeen' jmiif' he` teeh` dsa` dsë', che' he` llu' o che' he` hliih'? ¿Che' llu' teeh' jne' dsa` o che' wa' juu' ba' kih'?

Tí'sih' ba' ga'taah` lä'jéé' dsa- he'. Ni' koo- mo'so' ga'ngiiy'. ⁵ Mah' ga'jéé' Jesús ta' jee' ma' tääh' dsa-. Ga'lä'leey' kyaayh' hi' ja' meeh- dsëy' ka-läh' kih' he- hwéh- dsé' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-. He-ja- ga'siiyh' dsa-ñuuh- he':

—Ni'h` da' gooh- na-.

Chah' ba' ga'niih' dsa-ñuuh- he' ma-goo-, hi' ga'jä' go-te~ gooy- ja-.

⁶ Pero ma' ga'hwëë- fariseo jee' ja-, ga'taayh` juu' kwee- kyaah' dsa- kyaä' Herode ha- lä' jee' ma' jngëëyh' Jesús.

Peer' jwëë' dsa- ga'kuh' cha'hoo' jmi-juuh-

⁷ Ya'hëé' Jesús ka-läh' ngooy' cha'hoo' jmi-juuh- he- hla- hwa' Galilea kyaayh' discípulo kyaay' hi' jwëë' dsa- chaa- jee' ja- ga'nää' kaah' kiyh'. ⁸ Lä' ma' ga'nuu' dsa- lä'jé- he- jmeé' Jesús, ga'lla'nää' jwëë' dsa- hi- chaa- hwa' Judea, hi' hi- chaa- Jerusalén, kyaah' hi- chaa- hwa' Idumea, hi- lä'ja- hi- chaa- hngaah` jmi- Jordán ka-läh', hi- lä'kye- hi- chaa- lä'ku' lä'jii' jwi- Tiro hi' Sidón. ⁹ Kih' he- ma' tääh' jwëë' dsa-, he-ja- ga'jmeey' mada' kih' discípulo kyaay', ga'siiyh':

—Go-jmeé' ja' koo- na'moo' gyan, ngoo' kya-hlääh- dsa- jnä' jee' la-.

¹⁰ Jëéh', jwëë' hi- dsaah' ma-mi-hlääy' jää', he-ja- ga'lla'nää' jwëë' dsa-dsaah' jee' ma' gyay', ma' jmeé' dsa- bii' ma' su' miih- cha'gooy- kih' Jesús. ¹¹ Hi' ma' tääh' ga'jñah' dsa- hi- ma' kye- jmi-lle' hliih'. Ma' ga'jëëy' Jesús, ga'juuyh' jñëy' cha'né' Jesús ma' hooyh- ki- gaa- ma' jäyh':

—Hne- laah' Joó' Dio.

¹² He-ja- ga-juuh¹ Jesús kih¹ jmi-llé¹ hliih¹ mah¹ sa¹ mi-jnäáy¹ juu¹ he- laa¹ Jesús Joó¹ Dio.

*Ga-hñaa¹ Jesús lä-jëë¹ gya-tuu¹ apóstole
(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)*

¹³ Ma-ngëë¹ he-ja-, ga-wii¹ Jesús lle'koh¹ hi- ga-tëëyh¹ ko-llaa¹ dsa- hi- ga-tih¹ dsëy¹ hi- ga-nuu¹ bih¹ he- jäy¹ kyaayh¹. ¹⁴ Ga-hñaa¹ gya-tuu¹ mah¹ jmee¹ ko-joh¹ kyaayh¹ hi- ga-cheey¹ mah¹ dsa-kway¹ juu¹ kiyh¹. ¹⁵ Hi- ga-kway¹ jwë¹ mah¹ mi-hlääy¹ hi- dsaah¹ hi- hwëëy¹ jmi-llé¹ hliih¹. ¹⁶ Lä-la- chee- lä-jaa- lä-jaay- : Simón (hi- ga-mi-cheey- Pee'), ¹⁷ Jacobo joó¹ Zebedeo hi- Jwaa¹ øøh¹ Jacobo. (Lä-uu¹ dsa- he- ga-mi-cheey- Boanerge. Jmii- na- hnøø¹ jäh¹ joó¹ ñih¹.) ¹⁸ Andre¹ he¹, Felipe, Bartolomé, Matá¹, Tamá¹, Jacobo joó¹ Alfeo, Tadeo, Simón dsa- cananita he¹, ¹⁹ hi- Juda Iscariote hi- ga-ngëë¹ Jesús këë-. Ma-la- ma-hñaa¹ lä-jëë¹ hi- he¹, ja-ga¹ ya-näáy¹ kiyh¹.

*Ga-jäh¹ dsa-, kye- Jesús jmi-llé¹ hliih¹
(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)*

²⁰ Ma-ngëë¹ ma-ya-näáy¹, koø- ka-läh¹ ga-kah¹ dsa- cháneh¹ jee¹ ma-tääyh¹ ja-. Ni- mo-so¹ ga-kwa¹ jwë¹ ma¹ kuyh¹ kyaah¹ discípulo kyaay¹.

²¹ Ma¹ ga-lä-ñë¹ hi- chaa- kya¹ Jesús ha- lä- dsa-ngëëy¹, he-ja- ga-näáy¹ mah¹ ma¹ teey¹. Jëeh¹ ma¹ laay¹, ma-hee¹ go-te¹ dsëy¹. ²² Pero ta-jwöh¹ kya¹ ley hi- ya-nää¹ Jerusalén, ga-jäyh¹:

—Beelzebú ba¹ na- jää¹ Jesús. He-ja- hwëëy¹ jmi-llé¹ hliih¹ kyaah¹ hih¹ kih¹ hi- kye- në¹ kih¹ jmi-llé¹ hliih¹.

²³ He-ja- ga-hlëeh¹ Jesús juu¹ na-hmä¹ lä-la-:

—Nuu- dá hnäh¹ hi- jäh¹ kyen¹ jmi-llé¹ hliih¹. ¿Ha- lä-ja- Tana¹ hwëë¹ he¹ ba¹ dsa-kyaayh¹ neh¹ tuh-dsë¹

dsa-? ²⁴ Dsa- hi- tääh' koo- hwa', cher'mah' teey~ kyaah' he' ba' dsa- kyaayh', sa' gwëëy'. ²⁵ Hi- lä' ja- sa' lä' be' dsë' dsa- hi- tääh' koo- cha'neh', dsa- taah' ko- jøh', cher'mah' te- jëëy' kyaah' he' ba' hi- chaa- cha'neh' kiyh'. ²⁶ Ja- ba' lä' ja- la' kih' Tana', sa' gwëëy' cher'mah' te- jëë' jmi- lle' hliih' kyaah' he' ba' jmi- lle' hliih' dsa- kyaayh'. Chah' ba' mi- llaay' hñiiy'.

²⁷ Ni- jaa- dsa- sa' le' dsa- he' cha'neh' kih' jaa- dsa- beë' mah' hiiy' he- cha- kiyh', cher'mah' sa' ga- hñuuy' to- në'. Jmee' bii' hñuuy', ja- ga' le' hwëëy' he- lla' dsëy'. ²⁸ Ma- ra' ju' dsoo' jwëëhn~ hnäh', jmee' ba' Dio jøh- dsë' kih' lä' jë' dso' kye- he- jmee' dsa-. Hi- jmeey' jøh- dsëy' kih' lä' jë' juu' wi' he- hlëeh' dsa-. ²⁹ Pero cher'mah' ga- hlëeh' dsa- wi' kih' Jmi- lle' Na- jngii', mo' so' jmeey' jøh- dsëy', lä' ma- na- bääyh' ja- ba' dso' kye- kiyh'.

³⁰ Ga- hlëeh' Jesús lä' ja-, kih' he- ga' jäh' ko- llaa' dsa- he', Jesús ma' kye- jmi- lle' hliih'.

øøh- Jesús kyaah' chooy'

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹ Këë- ga' ga- lla- nää' øøh- Jesús kyaah' chooy', pero ka'hne- ba' ga' jøøy', hi' ga' siiyh' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, chiih' Jesús wa' jäy-. ³² He- ja- ga' jäh' dsa- hi- ma' tääh' koo' kih' Jesús:

—Hii- maa' kyaah' kyaah' øøh' tääh' ka'hne-, hnaah- hne-.

³³ He- ja- ga' jäh' Jesús:

—¿Hii- na-, hi- laa' maa' kyaan-? ¿Hii- na-, hi- laa' øøhn'?

³⁴ Mah' ga- jëëy' lä- jëë- hi- ma' tääh' lä- ku' lä- jii' jee' ma' cheyh' ja-, ga' jäh':

—Hī lā ba' he', maa`kyaan̄, hī lā ba' he' øøhn̄.
 35 Lã jëë̄ hī jmeē lã hyoh̄ dsë̄ Dio, hī he' ba' dsā mē̄
 øøhn̄, dsā n̄uuh̄ øøhn̄, hī maa`kyaan̄.

4

Juu' na`hmää' lã`koō la' kih' dsā hī jñeē mi'jū
 (Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Koō ka`läh' ga`løø' Jesús hlëëyh̄ dsā cha`hoo' jmī juuh̄ hē hlā hwa' Galilea. Jwëë̄ dsā ga`lla`näa' jee' jā, hē jā ga`wii' Jesús neh̄ na'moo'. Neh̄ jā ga`gyaȳ mah' ga`hlëëyh' dsā hī ma' tääh' cha`hoo' jmī jā. ² Jā hē koō nëe' ga`mi`tëëȳ dsā kyaah' juu' na`hmää'. Lã jwë̄ jā ga`kwëëyh' dsā nuuh̄. Ga`jäyh':

³ —Nuuh̄ dá hnäh'. Jaā dsā ngoo' ga`jñeē mi'jū.
⁴ Jee' ngooy' jñeeȳ mi'jū jā, ga`saa' miih̄ cha`jwë', hē jā ya`näa' ta' ga`kuh̄. ⁵ Jyoh' ka`läh' mi'jū ga`saa' né̄ kuu' jee' sa' chā cha`miih̄ gwaah'. Hē jā chah' ba' ga`hyā, jëëh', sa' ma' nøø' cha`miih̄ gwaah'. ⁶ Pero ma' ga`hëh' hyoō ga`koo'. Jëëh', miih̄ ba' jmoo' ma' chā, hē jā ga`lä`kiī chaah'. ⁷ Hī jyoh' ka`läh' mi'jū ga`saa' jee' chaah' too'. Ga`kwaä' ga' chaah' too' jā, hē jā ga`uū chaah' kih' jee' na'too', mo' so' ga`kwa' mī'. ⁸ Hī jyoh' mi'jū jā, ga`saa' jee' la' hwa' jmah'. Hē jā ba' ga`hii', ga`kwa' cha`miih̄ mī'. Chā hē ga`kwa' gyii' gya' mī lã`koō chaah', chā hē ga`kwa' to' lo' gya' dsë̄ gya' mī hī jyoh' ga`kwa' hña' loo' mī'.

⁹ Hē jā ga`jäh' Jesús:

—Hī hnøø' heeh̄ juu' lā, wa' heeyh̄.

¹⁰ Ma' ga`jä' miih̄ go`te' dsā kyaah' gya`tuu' dis-
 cúpulo, ga`ngiiy' juu' kih' Jesús hē hnøø' jäh' juu' hē
 ga`kway' jā. ¹¹ Hē jā ga`jäh' Jesús siyh':

—Hnäh' ba' na'ngëh' hnäh' jwë' lä'ngëeh' hnäh' ha' lä' jää' Dio dsa' lä'hih' kih', he' ma' na'hmää' jää'. Pero hi' sa' na'jnää' kih' Dio, hlëëhn' kyaah' juu' na'hmää' ba'. ¹² Lä'ja', ma'ke' jëëy', sa' jnøøyh', ma'ke' nuuy', sa' lä'ngëëy'. Kih' he'ja', sa' dsa'jëëyh' kyaah' Dio mah' koo' Dio dsë' kih' dso'kye' kih'.

Ga'jmeeh' Jesús juu' he' hnøø' jäh' juu' na'hmää' kih' hi' na'jñee' mi'ju'

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³ Koo' ka'läh' ga'jäh' Jesús:

—¿Ché' sa' ga'lä'ngëeh' hnäh' juu' kih' hi' na'jñee' mi'ju'? ¿Ha' ba' la' lä'ngëeh' hnäh' jyoh' juu' na'hmää' he' na' ga'jwahn' cher'mah' sa'ngëeh' hnäh' juu' la'? ¹⁴ Hih' hi' jñee' mi'ju', hi' he' laa'jaa' hi' kwa' juu' kih' Dio. ¹⁵ Ko'llaa' dsa' hi' ma'nuu' juu', hi' he' laa'lä'koh' mi'ju' he' ga'toh' chá'jwë'. Ga'ma'nuuy' juu' kih' Dio, चाह' ba' gwa' Taná' jñuuyh' juu' he' ma'na'jnää' neh' tuh'dsëy'. ¹⁶ Hi' jñah' ka'läh' dsa' hi' nuu' juu', hi' he' laa'lä'koh' mi'ju' he' ga'saa' né' kuu' jee' sa' cha'cha'miith' gwaah'. Lä'chah' ma'nuuy' jëë' ba'dsëy'. ¹⁷ Pero ko'hwëë' ba'ja'. Laay' lä'koo' chaah' he' choo'miith' ba'jmoo' kih'. Wa'ra' ga'jëëy' wi' o go'nää' dsa' né' kih', kwaat' kih' juu' he' ma'nuuy', lä'chah' ja' tøy' jwë' kih' Dio. ¹⁸ Heh' mi'ju' he' ga'saa' jee' kih' chaah' too', lä'ja' laa' hi' nuu' juu' kih' Dio. ¹⁹ Pero jee' ga'nääy' ja', ma' miith' lä'ja' dsa'lä'øøy' kih' Dio. Jëëh' kye' gyih' huusë' kih' jmi'gyuu' la', hi' hnøøy' lä'chay' cha'miith' kuu', hi' heë' dsëy' lä'jët' he' ga'cha' jmi'gyuu'. He'ja' sa'jmeey' ni' miith' ta'llu'. ²⁰ Pero mi'ju' he' ga'saa' hwa'jmah', lä'ja' laa' dsa' hi' nuu' juu' kih' Dio mah' heëyh' ka'läh'. Hi' he'jmee' cha'miith' ta'

llu', lä⁺ko^o- mi'ju- he- kwa⁺ ma⁺ gyii' gya', ma⁺ to⁻lo⁻gya'
dsë⁻ gya', ma⁺ hña⁻loo'.

Juu' na⁻hmää' lä⁺ko^o- la⁺ kih⁺ wa'je⁻

(Lc. 8:16-18)

²¹ Lä⁻la⁻ ga⁺jäh' Jesús ka⁻läh':

—Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ hih⁻ je⁻ mah⁺ jlëy⁺ kyaah' ko^o- kyaah', ni⁺
sa⁺ chiyh⁺ neh⁺ jii'. He⁻ chiyh⁺ jee' nii' ba' mah⁺ lä⁺jnä'
lä⁺kaa⁻. ²² Lä⁺jë⁺ he⁻ na⁻hmää', lloo⁻ ko^o- jmi⁺ lä⁺jnä',
hi⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ sa⁺ jnä', la⁺ kwaat⁻ lä⁺jnä'. ²³ Hi⁻ hnø⁺ heeh⁺
juu' la⁻, wa' heeyh⁻.

²⁴ Hi⁻ ga⁺jäh' Jesús ka⁻läh':

—Jmee' da' hnäh' he⁺ kih⁺ juu' he⁻ nuuh⁻ hnäh'. Jëeh',
ja⁻ba' lä⁺ko^o- nuuh⁻ hnäh' ko⁻ja⁻ ba' jiih⁺ lä⁺ngëeh'
hnäh' o na⁻dsë⁻ ga' miih⁻ ko⁻ja⁻. ²⁵ Lä⁺jëë⁺ hi⁻ ngëë'
miih⁻, hi⁻ he' lä⁺ngëë' cha⁻ga'miih⁻. Hi⁻ lä⁺jëë⁺ hi⁻ jmee'
ngëë', lä⁺kye⁻ he⁻ ja⁻ llaa⁺ ba'.

Juu' na⁻hmää' lä⁺ko^o- la⁺ kih⁺ jyoh' mi'ju⁻

²⁶ Hi⁻ ga⁺jäh' Jesús ka⁻läh':

—Lä⁺ko^o- jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁺hih⁺ kih⁺, jëeh⁺ kwee⁻ lä⁺ la⁺
kih⁺ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ jngëë⁻ mi'ju⁻. ²⁷ Sa⁺ cha⁻ kwaat⁻ la⁺
kih⁺ dsa⁻ he' cher'mah⁺ na⁻gwi⁺y⁻ o cher'mah⁺ na⁻nëy'.
Dsa⁻hya⁺ mi'ju⁻ ja⁻, hi⁺ dsa⁻kwa⁺a⁺ lä⁺jmi⁺ lä⁺hwë⁺ ni⁺
sa⁺ ñey⁻ ha⁻ lä⁺ ga⁺la⁺. ²⁸ Hwa⁺ ba' jmee⁺ dsa⁻kwa⁺a⁺ mi
'ju⁻. To⁻në⁻ dsa⁻hya⁺ mi'ju⁻, ja⁻ ga⁺ dsa⁻kwa⁺a⁺ chaah⁺ kih⁺.
Ma⁻ngëë' he⁻ ja⁻, jyoo⁺ le⁺ kih⁺. Lä⁻hi⁺ ga⁺ miih⁻, kah⁺
mi⁺ kih⁺. ²⁹ Hi⁻ ga⁺ ma⁻ää⁻ mi⁺, chooyh⁺ ta' kiyh⁺, jëeh'
ma⁻lloo⁺ jii⁻ juyh⁺ mi'ju⁻ mah⁺ llay⁺ llu⁺.

Juu' na⁻hmää' lä⁺ko^o- la⁺ kih⁺ mi'ju⁻ mostaza

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ Hi⁻ lä⁻la⁻ ga⁺jäh' Jesús ka⁻läh':

—¿Che' kyuuḥ~ hnäh' ha- lä' la' he- jäǟ Dio dsa- lä'hih' kih'? Jwëēhn~ hnäh' juu' he- jeeh' kwee- kyaah' he- ja-, mah' lä'ngëeh' hnäh' ha- lä' la'. ³¹ He- jäǟ Dio dsa- lä'hih' kih', jeeh' kwee- lä'koo- la' kih' koo- mi'ju- mostaza. Heh' mi'ju- ja- pih' ga' miih- lä'koh' ga' jyoh' mi'ju- he- jngëe- dsa- jmi-gyuu' la-. ³² Pero ma-ngëe' ma-jngëey' mi'ju- ja-, dsa-hya' mah' dsa-kwaa' ñii' ga' lä'koh' ga' jee' lä'jé' joh'. Chaah' mostaza kwa' gooh' kih', lä'ja- lä'kye- ta' jmee- sii- né' sa'goh'.

³³ Ga'kwa' Jesús juu' kih' Dio kyaah' cha-miih- juu' na-hmäa' he- la' lä'koh' juu' na-hmäa' kih' mostaza. Ga'hleëyh' dsa- ha- koh' jiih' lä'ngëey' ba'. ³⁴ Ni' koo- sa' ga'hleeh' Jesús na-hña' lä'jéē-. Juu' na-hmäa' jmah' ba' ga'hleëyh'. Lä' ma' ga'jä' hñii' ba' lä'jéē' discípulo, ja-ga' ga' mi'jnäay- na-hña' lä'jéē- juu' na-hmäa' he- ga'hleëyh' ja-.

Ga'jme' Jesús hih' kih' lle' mah' hii' tii'

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ Lä' ma' ga-nuu- jmi' ja-, ga-jäh' Jesús ga-siiyh' discípulo kyaay':

—Man' ta' jyoh' jwoo' jmi-juuḥ- ka-läh'.

³⁶ Ja-ga' ga'hih' discípulo juu' kih' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, hi' ga'jäay' Jesús lä' ma-gyay' ja- neh' na'moo' ga'näay'. Ma' hii' ga' jyoh' na'moo' koo' ja-, ga'ka' dsa- he' mah' ga'näay' ta' jee' ga'näa' discípulo. ³⁷ Jee' ga'näay' ja-, ja' koo- lle' tä', ga'hii' goo- jwërte. Ga'hluḥ' jmi' lä'jiih' ga'haa' neh' na'moo'. Miih- ga'sa' ga'hmah' na'moo' ja-. ³⁸ Pero ma-na-gwii- Jesús ta' ka'luu' ja-, na-dsë' lley' né' tu'. He-ja- ga'chaa' discípulo kyaay':

—Ta-jwoh' —ga-jäyh' —¿che' ni' miih- huúdsë- sa' kyeh' he- juu' jne' cha'jmi- la'?

³⁹ He-ja- ga-noo- Jesús, ga-jmeey' hih+ ga-jä' tii' lle', hi- ga-jäyh' siiyh+ jmiï-:

—Ta- tooh' miïh', jä' tii'.

Lä- chah' ja- ga-hna' lle' hi- ga-jä' tii' go-te' jmiï-.

⁴⁰ Ma-ngëë' he- ja-, ga-jäh' Jesús siih+ dsa- kyaay' he':

—¿He-la' gah' hnäh' cha-miïh-? ¿He-la' ja- sa- dsoo' hoh' hnäh' kin-?

⁴¹ Peer+ ga-lä-goh+ discípulo kya+ Jesús, he-ja- ga-ngiiy' juu' kih' dsa-kyaayh':

—¿Hiï- ba' na-, heh' lä-kye- jmiï- hi- lä-kye- lle' nuuh' kiyh'?

5

Dsa- hi- ma' kye- jmi- lle' hliih' chee- Legión

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

¹ Hi- ga-lloo' Jesús jyoh' jwoo' jmi-juuh- ja- kyaah' discípulo kyaay', hwa' kih' dsa- gadareno. ² Lä- ma' ga-jñaay' neh+ na'moo' ja-, ja' jaa- dsa- hi- ma' kye- jmi- lle' hliih', ga-mi-jeey- Jesús. Hi- he' ma' gya' jee' la' to-høø- kih' hliih'. ³ Jee' ja- ma' la' høøy'. Ma-ke+ ma' hñuu- dsih' kyaah' caden~, ni- lä-ja- sa- ga-jmää'. ⁴ Ja- he- koo- hä- ga-hñuu- dsih' kyaah' caden~ hi- ga-gwë' dsa- tiïy' kyaah' jwi' hma- he- hé' too-, pero ni- koo- sa- ga-jmää'. Ga-sa' ga-hnä' bih' lä-jë+ he- kyaah' ma' na-hñuu- goo- tiïy'. Ni- jaa- dsa- sa- ga-lä-beë' kyaayh'. ⁵ Lä-jmiï' lä-hwë' ma' ngëy+ moh' ki-hooyh~, hi- lä-ja- jee' la' to-høø-. Hi- ma' jmeey+ dsoo' kih' hñiiy' kyaah' kuü'. ⁶ Uu' ga' ga-jëey' Jesús, he-ja- ngooy' ko-chih' ga-juuyh' jney' cha-në' Jesús. ⁷ Mah' ga-hlëeyh' koo- ki-gaa-, ga-jäyh':

—Ta- kaah+ jnä' Jesús, hne- Joø' Dio Jøøh'. Ma-ra+ ju' dsoo', ta- jmeeh+ jnä'.

8 Ga⁻hlēeyh^ʔ lä⁻ja⁻ jēeh^ʔ jāā¹ ba^ʔ ga⁻jäh^ʔ Jesús:
—Hne⁻ jmi⁻lle^ʔ hliih¹, go⁻hēē¹ kih¹ dsa⁻ñuuh⁻ na⁻.

9 Hi⁻ ga⁻ngii^ʔ Jesús juu¹ kiyh¹:

—¿Hee⁻ cheeh⁻ hne⁻?

Mah¹ ga⁻jäyh^ʔ:

—Legión cheen⁻, jēeh^ʔ jwēē^ʔ jnääh¹.

10 Peer⁻ ga⁻chuy^ʔ kyaah^ʔ Jesús, mah¹ sa⁻ hēē¹ Jesús kiyh¹ uu^ʔ kih¹ hwa¹ ja⁻. 11 Jäh⁻ kih¹ lle^ʔ hwa¹ ja⁻ ma^ʔ tääh^ʔ koo⁻ nää¹ ñe¹ ma^ʔ kuh⁻ nuu⁻. 12 He⁻ja⁻ ga⁻ngii^ʔ jmi⁻lle^ʔ hliih¹ he^ʔ kih¹ Jesús, ga⁻jäyh^ʔ:

—Chee⁻ jnääh¹ kih¹ ñe¹ hi⁻ tääh^ʔ oo⁻ mah¹ dsa⁻tooh^ʔ jnääh¹ kiyh¹.

13 Ga⁻kwa^ʔ ba^ʔ Jesús jwē¹. He⁻ja⁻ ga⁻hwēē⁻ jmi⁻lle^ʔ hliih¹ ' kih¹ dsa⁻ he^ʔ, mah¹ ga⁻taayh^ʔ kih¹ lä⁻jēē⁻ to¹ mil ñe¹ hi⁻ ma^ʔ tääh^ʔ jee^ʔ ja⁻. Lä⁻jēē⁻ ñe¹ he^ʔ ga⁻kyuu¹. Ma^ʔ ga⁻tēēy^ʔ koo⁻ lle^ʔ hwa¹, ko⁻dsoo^ʔ jwē¹ ba^ʔ ga⁻saay¹ cha⁻jmi⁻ juuh⁻. Jee^ʔ ja⁻ ga⁻juuy¹ neh⁻ jmi⁻. 14 Dsa⁻ hi⁻ ma^ʔ hää[~] ñe¹ he^ʔ, ga⁻näay¹ ko⁻chih^ʔ cha⁻hliiy⁻ ta⁻ jee^ʔ jwii⁻ hi⁻ ta⁻ chuuh^ʔ moh^ʔ, na⁻jmeeyh^ʔ juu¹. Hi⁻ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nuu^ʔ, na⁻nää¹ ' na⁻jēē⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻la¹. 15 Ma^ʔ ga⁻lla⁻näay¹ jee^ʔ cheh¹ Jesús, ga⁻jēēy¹ dsa⁻ hi⁻ ma^ʔ jāā⁻ jwēē^ʔ jmi⁻lle^ʔ hliih¹ he^ʔ, ma^ʔ gyay¹ ' kyeyh¹ hmiih⁻, ma⁻nøh¹ dsēy¹ go⁻te⁻, he⁻ja⁻ ga⁻jwaah¹ ' dsa⁻. 16 Hi⁻ ga⁻jēē¹ lä⁻jē⁻ he⁻ja⁻, ga⁻jmeeyh¹ juu¹ kih¹ dsa⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻laa^ʔ hi⁻ ma^ʔ jāā⁻ jmi⁻lle^ʔ hliih¹ he^ʔ hi⁻ ga⁻jmeeyh¹ juu¹ lä⁻koh^ʔ ga⁻la¹ kih¹ ñe¹. 17 Ja⁻ ga⁻ ga⁻løø¹ dsa⁻ he^ʔ chuy^ʔ kyaah^ʔ Jesús mah¹ wa^ʔ llaayh^ʔ kiyh¹ ta⁻ jee^ʔ jyoh^ʔ.

18 Lä⁻ ma^ʔ ga⁻he¹ Jesús neh⁻ na⁻moo^ʔ, dsa⁻ hi⁻ ma^ʔ kye⁻ jmi⁻lle^ʔ hliih¹ he^ʔ ga⁻chuy^ʔ kyaah^ʔ Jesús, mah¹ ma^ʔ kway¹ jwē¹ ma^ʔ dsooy¹ kyaayh^ʔ.

19 Pero sa⁻ ga⁻heeh⁻ Jesús:

—Gwaah¹ kyah¹ go¹ koo¹ juu¹ kih¹ hi¹ chaa¹ kyah¹, ha¹ lä¹ la¹ he¹ juh¹ gaa¹ he¹ ma¹ jmee¹ Dio kyah¹ hne¹. Go¹ jmeeh¹ juu¹ ha¹ lä¹ ma¹ lä¹ nih¹ dsé¹ Dio kyah¹ —ga¹ jäh¹ Jesús siyh¹ dsa¹ he¹.

²⁰ He¹ ja¹ ngaayh¹, ga¹ ngëëy¹ lä¹ kaa¹ jwii¹ he¹ jäh¹ dsa¹ Decápoli ga¹ jmeeyh¹ juu¹ ha¹ lä¹ la¹ he¹ juh¹ gaa¹ he¹ ga¹ jmee¹ Jesús kiyh¹. Hi¹ lä¹ jëë¹ dsa¹ hi¹ ga¹ nuu¹ ga¹ taah¹ jëë¹ dsah¹.

Jö¹ mi¹ Jairo kyaah¹ jaa¹ dsa¹ më¹ hi¹ ma¹ dsaah¹

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹ Ngaah¹ Jesús ka¹ läh¹ ta¹ hngaah¹ jmi¹ juuh¹ kyaah¹ ná¹ moó¹. Ma¹ ga¹ llaayh¹ jee¹ ja¹, jwëë¹ dsa¹ ga¹ llaná¹ ka¹ läh¹. ²² Jee¹ ja¹ ga¹ lloo¹ jaa¹ dsa¹ chee¹ Jairo hi¹ laa¹ ta¹ kih¹ gwah¹ mäh¹ jee¹ jwii¹ ja¹. Ma¹ ga¹ jëëy¹ Jesús ga¹ juuyh¹ jnéy¹ chá¹ néy¹, ²³ mah¹ ga¹ chuuy¹ chá¹ miih¹ kyaah¹ Jesús, ga¹ jäh¹ siyh¹:

—Dsa¹ juu¹ chih¹ më¹ kyaan¹, ña¹ mah¹ go¹ kyeh¹ gooh¹ né¹ kiyh¹ mah¹ hlääy¹, lä¹ ja¹ mo¹ so¹ juuy¹.

²⁴ He¹ ja¹ ngoo¹ Jesús kyaah¹ Jairo. Peer¹ na¹ lää¹ na¹ jlëë¹ bih¹ dsa¹, kih¹ he¹ jwëë¹ hi¹ ga¹ náä¹ kyaayh¹.

²⁵ Jee¹ ga¹ ngëë¹ Jesús ja¹, ma¹ cheh¹ jaa¹ dsa¹ më¹ hi¹ ma¹ hya¹ koo¹ gya¹ tó¹ ji¹ ñe¹ he¹ ma¹ dsaayh¹ dsoo¹ kiyh¹. ²⁶ Ma¹ lä¹ hii¹ jëëy¹ wii¹, ja¹ hi¹ jaa¹ tē¹ më¹ ma¹ kaa¹ yh¹. Dsa¹ më¹ he¹ ga¹ mi¹ llay¹ lä¹ jē¹ he¹ chá¹ kiyh¹, ga¹ heey¹ kyaah¹ tē¹ më¹. Ni¹ miih¹ sa¹ ga¹ la¹ më¹, chá¹ ga¹ miih¹ ma¹ ja¹ kiyh¹ koo¹ jmi¹ koo¹ jmi¹. ²⁷ Ma¹ ga¹ nuuy¹ hlëeh¹ dsa¹ kih¹ Jesús, lä¹ chá¹ ja¹ ga¹ taayh¹ hñiiy¹ jee¹ kih¹ jwëë¹ dsa¹ he¹ mah¹ ga¹ suy¹ miih¹ chá¹ gooy¹ sa¹ hmiih¹ kih¹ Jesús. ²⁸ Jëeh¹ ma¹ laay¹: “Wa¹ ra¹ jäh¹ kih¹ koo¹ tēē¹ su¹ miih¹ chá¹ goon¹ sa¹ hmiih¹ kiyh¹, hlää¹ go¹ te¹.” ²⁹ Lä¹ chá¹ ja¹ ga¹ hna¹ dsoo¹ kiyh¹ hi¹ ga¹ lä¹ liih¹ dsa¹ më¹ he¹ he¹ ga¹ ääh¹

go⁻te⁻ dsoo' kiyh'. ³⁰ Hi⁺ chah' ba' ga⁻lä⁻liih⁻ Jesús heh' be' kiyh' ga⁻mi⁻hlää' jaa⁻ dsa⁻, he⁻ja⁻ ga⁻jeeyh⁻ hñiiy' ga⁻siyh⁺ dsa⁻:

—¿Hii⁻ na⁻ hih⁺ ma⁻su⁺ sa⁻hmiih⁻ kin⁺?

³¹ He⁻ja⁻ ga⁻jäh' discípulo kyaay⁺:

—Che' sa⁻ jëeh' jee' kih' jwëë' dsa⁻ hääh', mah' jawh':
“¿Hii⁻ na⁻ ma⁻su⁺ jnä'?”

³² Pero cheh' bih' jëey⁻ lä⁻ku' lä⁻jii' jee' tääh' dsa⁻, hii⁻ na⁻ hi⁻ ma⁻jmeë' lä⁻ja⁻. ³³ Hih⁺ dsa⁻më' he' ñe⁻ bih' he⁻ ma⁻hlaay'. Goyh⁺ hi⁺ jlää' gyih' lä⁻ja⁻, ngooy' na⁻juuyh' jñey' cha⁻në' Jesús hi⁺ ga⁻jmeeyh' juu' lä⁻koh' ga⁻la' kiyh'.

³⁴ He⁻ja⁻ ga⁻jäh' Jesús siyh⁺ dsa⁻më' he':

—Gyuu⁻ kyaan⁺, kih' he⁻ ma⁻lä⁻dsoo' hoh' kin⁺, ma⁻jä⁻ ba' kyah'. Gwaah⁻ ba' hne⁻llu⁺, wa' jä' go⁻te⁻ dsoo' kyah'.

³⁵ Lä⁻ ma⁻ch eh' ba' Jesús hlëeh⁺, ma' ga⁻lla⁻nää' dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ kih' Jairo hi⁻ ma' laa⁺ ta' kih' gwah⁺ jee' ja⁻. Hi⁻ he' ma' kye⁻ juu⁺, jäyh' siyh⁺ Jairo:

—Ma⁻juu⁺ ba' gyuu⁻ më' kyaah⁺. Mo⁺to⁺ kwa⁻ ga' ta' kih' ta⁻jwoh⁺ na⁻.

³⁶ Lä⁻chah' ma' ga⁻nuu' Jesús juu' ja⁻, ga⁻jäyh' siyh⁺ hi⁻ laa⁺ ta' kih' gwah⁺ he':

—Ta⁺ ka⁻ huu⁻dsë⁻, jmeë' dsoo' hoh' ba'.

³⁷ Ja⁻ jiih⁺ mo⁺so⁺ ga⁻kway' jwë' ma' dsa⁻nää' dsa⁻ kyaayh'. Ga⁻jääy⁺ ma⁻la⁺ Pee' ba', kyaah' Jacobo kyaah' Jwaa' øoyh'. ³⁸ Lä⁻ ma' ga⁻llooy' jäh⁺ jee' chih' hne' kih' hi⁻ laa⁺ ta' kih' gwah⁺ he', ga⁻nuuy' tääh' miih' ki⁻hooch⁻ dsa⁻. ³⁹ Ma' ga⁻hey' cha⁻neh⁺, ga⁻jäyh':

—¿He⁻la' tooh' hnäh' miih' he⁻ ki⁻hooch' hnäh'? Sa⁺ na⁻juu⁺ chih⁻më' na⁻, hi⁻ na⁻gwii⁻ ba' na⁻.

⁴⁰ Ga⁻mi⁻kwah' ba' dsa⁻ kih' Jesús. He⁻ja⁻ ga⁻hwëey' ka⁻hne⁻ lä⁻jëë' dsa⁻ hi⁻ ma' tääh' jee' ja⁻, mah' ga⁻hey'

jee' kyaah' chih-më' he' kyaah' ma' la' cho' jmiy- hi' kyaah' discipulo kyaay' ba'. ⁴¹ Hi' ga' sooyh' goo- chih-më' he', ga' jäh':

—Talita, cumi —juu' la- hnøø' jäh': Chih-më', jnä' jwëëhn~ hne- noo-.

⁴² Lä' चाह' ja- ga' noo- chih-më' he' hi' ga' løoy' ngëy'. Peer- jëë~ dsah' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, kih' he- ga' la' lä' ja-. Chih-më' he' ma' hääh' gya' to' ji- ñe-. ⁴³ Pero ga' taayh- juu' mah' sa' kooyh' juu' kyaah' ni' jaa- dsa-. Hi' ga' siyh' he- kwëyeh' he- kuh' chih-më' he'.

6

Ga' llaah' Jesús jwi- Nazaret

(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

¹ Ya' hëë' Jesús kih' Jairo, jayh' ta' jee' jwi- kiyh', hi' discipulo kyaay' ga' jmeë' ko- jøh' kyaayh'. ² Jmi- he- teeh- dsa- dsë' ga' hey' neh' gwah- mäh- hi' ga' løoy' kway' juu'. Ma' ga' nuu' dsa- ha- lä' hlëyeh', ga' taayh' jëë~ dsayh', he- ja- ma' jäh' dsa- kiyh':

—¿Ha- ma- mi- tëë- hi- na-, he- hlëyeh' lä' na-? ¿Hii- kwa' huü' dsë- kiyh'? ¿Ha- ba' lä' jmeey' la' lä' jë' he- juh- gaa- he- jmeey' na-? ³ ¿Che' ja' he' tē' hma' na-? ¿Ja' he' joo' María na-? Hih' hi- na-, ¿ja' he' øoyh' Jacobo, José, Juda, Simón, hi' dsa- më' øoyh' hi- tääh' kyaah' jne' jee' la-?

Lä' jë' he- ma' jmeey', ga' toh' wih' kih' dsa- he'. ⁴ He- ja- ga' jäh' Jesús siyh':

—Tih~ ba' dsë' dsa- hi- ngëë~ juu' kih' Dio hi- go- nää' jee' jyoh'. Pero hi- chaa- jee' jwi- kih', hi' hi- chaa- cha' neh' kih', sa' hnää' dsih'.

⁵ Sa⁺ ga⁻la⁺ ma⁺ jmeey⁺ cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ jee⁺ ja⁻. Ko⁻llaa⁻ dsa⁻dsaah⁺ he⁺ ga⁺kyey⁻ gooy⁻ né⁺ kih⁺ mah⁺ ga⁻ja⁺ kiyh⁺. ⁶ Kih⁺ he⁻ sa⁺ ga⁻la⁺ dsoo⁺ dsé⁺ dsa⁻gooy⁺, he⁻ja⁻ ga⁻la⁺ dsa⁻ dsëy⁺ cha⁻miih⁻. Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ngooy⁺ lä⁺kaa⁻ jwii⁻ jee⁺ jäh⁺ na⁺kway⁻ juu⁺.

Ga⁻chee⁺ Jesús dsa⁻ kyaay⁺ mah⁺ kway⁺ ju⁺hmëë⁺
(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

⁷ Ga⁻tëeyh⁺ lä⁺jëë⁺ gya⁻tuu⁺ discípulo kyaay⁺ mah⁺ cheey⁺ ma⁺ uu⁺ ma⁺ uu⁺ lä⁺koo⁻ jee⁺ jwii⁻, hi⁻ ga⁻kwëëyh⁺ be⁺ mah⁺ jmeey⁺ hih⁻ hwëë⁺ jmi⁻lle⁺ hliih⁺ kih⁺ dsa⁺.
⁸ Ga⁻jmeey⁺ mada⁻ kiyh⁺, ga⁻jäyh⁺ lä⁻la⁻:

—Ta⁺ ka⁻ hnäh⁺ ni⁺ miih⁻ kih⁺ cha⁺jwë⁺. Ta⁺ ka⁻ hnäh⁺ hmih⁻tuh⁻, ni⁺ he⁻ñiih⁺, ni⁺ kuu⁺. Ma⁻la⁺ hma⁻hu⁺ ba⁺ kah⁺ hnäh⁺. ⁹ Ja⁻ heeh⁻ hnäh⁺ loo⁻ he⁻ há⁺ tiih⁺ hnäh⁺ ba⁺, ta⁺ ka⁻ hnäh⁺ jyoh⁺ lëë⁺ hmiih⁻ kyah⁺ hnäh⁺. ¹⁰ Lä⁺koo⁻ jwii⁻ jee⁺ tëëh⁺ hnäh⁺, jäh⁺ hnäh⁺ koo⁻ cháneh⁺ kih⁺ dsa⁺, lä⁺jiih⁺ hwëëh⁻ hnäh⁺ jee⁺ ja⁻. ¹¹ Pero cher⁺mah⁺ sa⁺ ga⁻heeh⁻ dsa⁻ hnäh⁺ jee⁺ lla⁻nääh⁺ hnäh⁺, hi⁻ cher⁺mah⁺ sa⁺ ga⁻nuuy⁺ juu⁺ he⁻ kye⁺h⁺ hnäh⁺, ja⁻ hwëëh⁻ hnäh⁺ jee⁺ ja⁻. Ja⁻ hlah⁺ hnäh⁺ wa⁻hløø⁻ he⁻ na⁻beh⁻ tiih⁺ hnäh⁺. He⁻ ja⁻ jmee⁺ lii⁻ he⁻ ma⁻la⁺ kwaat⁺ kih⁺ bih⁺ ja⁻. Ma⁻ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwëëhn⁻ hnäh⁺, wa⁻ra⁻ ga⁻lloo⁺ jmi⁺ jmee⁺ Dio jwiz⁺, jee⁺ jwii⁻ ja⁻ jëë⁺ cha⁻ga⁻miih⁻ wi⁺ lä⁺koh⁺ ga⁻ he⁻ jëë⁺ jee⁺ jwii⁻ Sodoma kyaah⁺ Gomorra —ga⁻jäh⁺ Jesús siih⁺ discípulo kyaay⁺.

¹² Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ga⁻hwëë⁻ discípulo ga⁻näy⁺ kway⁺ juu⁺ mah⁺ wa⁺ dsa⁻jëeh⁻ dsa⁻ kyaah⁺ Dio.
¹³ Ga⁻hwëëy⁺ jmi⁻lle⁺ hliih⁺ hi⁻ ga⁻suy⁺ miih⁻ aceit dsa⁻dsaah⁺, lä⁺ja⁻ ga⁻mi⁺hläy⁺ jwëë⁺ hi⁻ ma⁺dsaah⁺.

Jee⁺la⁻jäh⁺ ha⁻lä⁺ga⁻juu⁺ Jwaa⁻ hi⁻ ma⁺ choo⁻ jmi⁺
(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴ Ga⁻lä⁺kaa⁻ ma⁺ cha⁻ juu⁺ kih⁺ Jesús, he⁻ja⁻ ga⁺nuu⁺ rey Herode. Mah⁺ ga⁺jäh⁺:

—Laan⁺ go⁻ Jwaa⁻ hi⁻ ma⁺ choo[~] jmi⁺ ma⁻lä⁻jiih⁺ jee⁻ kih⁺ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁺, he⁻ja⁻ ma⁻kyey⁻ cha⁻miih⁻ be⁺ he⁻ kyaah⁺ jmeey⁺ he⁻ juh⁻ gaa⁻.

¹⁵ Hi⁺ ko⁻llaa⁺ jäh⁺ Elía ba⁺ na⁻, hi⁻ lle⁻ kih⁺ jäh⁺. Hi⁺ jñah⁺ ma⁺ jäh⁺, ja⁻ hi⁻ ngëë[~] juu⁺ kih⁺ Dio ba⁺ na⁻, ja⁻ba⁻ lä⁻koo⁻ laa⁺ hi⁻ ma⁺ ngëë[~] juu⁺ kih⁺ Dio llo⁺joo⁺. ¹⁶ Pero lä⁻ ma⁺ ga⁺nuu⁺ Herode ja⁻, ga⁺jäh⁺:

—Hi⁻ he⁺ he⁺ Jwaa⁻, hi⁻ ga⁺jmeen⁺ mada⁻ ga⁺ku⁻lle⁺, hi⁻ he⁺ na⁻ ma⁻lä⁻jiih⁺ jee⁻ kih⁺ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁺.

¹⁷ He⁺ ba⁺ Herode ga⁺jmeey⁺ hih⁺ jää⁺, ga⁺saah⁺ dsa⁻ Jwaa⁻, ga⁺taayh⁻ neh⁻ñe⁺ dsoo⁺ kih⁺ Herodía. Herodía he⁺ ma⁺ laa⁺ me⁺ Felipe dsa⁻ñuu⁻ øøh⁺ Herode. Pero ma⁻ngëë[~] he⁻ja⁻, ga⁺tëe⁻ Herode dsa⁻më⁺ he⁺, ga⁺jmäy⁺ lä⁻koh⁺ dsa⁻më⁺ kyaay⁺. ¹⁸ Sa⁺ ga⁺ma⁻hää⁺ Jwaa⁻ neh⁻ñe⁺ ga⁺siyh⁺ Herode:

—Sa⁺ lle⁻ kih⁺ he⁻ ma⁻kyaah⁺ me⁺ dsa⁻ñuu⁻ øøh⁺.

¹⁹ He⁻ja⁻ ga⁻lä⁻høøh⁺ Herodía kih⁺ Jwaa⁻. Hnøøy⁺ ma⁺ juu⁺ Jwaa⁻, pero sa⁺ ga⁺kwa⁺ Herode jwë⁺. ²⁰ Jëeh⁺, Herode ma⁺ gah⁺ Jwaa⁻, ñe⁻ bih⁺ ma⁺ laay⁺ ja⁻ dsa⁻ñuu⁻ lluu⁺ hi⁻ na⁻jngëë[~] kyaa⁺ Dio. He⁻ja⁻ ga⁺hää⁺ bih⁺. Lä⁻koo⁻ ma⁺ nuuy⁻ juu⁺ kih⁺ Jwaa⁻, ma⁻nuu⁻ bih⁺ lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsëy⁺ pero ma⁺ jmeey⁺ cha⁻miih⁻ hu⁺dsë⁻. ²¹ Pero ga⁺na⁺ jwë⁺ kih⁺ Herodía jmeey⁺ he⁻lla⁺ dsëy⁺ lä⁻ ma⁺ ga⁺hya⁻ Herode ji⁻ñe⁻. Ga⁺jmeey⁺ koo⁻ jmi⁺ juuh⁻ ga⁺kway⁺ he⁻ ga⁺kuh⁻ dsa⁻. Ga⁺tëeh⁺ Herode lä⁻jëe⁺ dsa⁻ta⁺ kaa⁺, lä⁻jëe⁺ hi⁻ ma⁺ kye⁻ ne⁺ kih⁺ hløø⁺ hi⁻ lä⁻jëe⁺ dsa⁻kaa⁺ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ Galilea. ²² Ma⁺ja⁻ ga⁺he⁺ jo⁻mi⁺ Herodía jmeey⁺ ja⁻. Ga⁺tih⁺ jwërte dsë⁺ Herode hi⁺ ga⁺tih⁺ dsë⁺ lä⁻jëe⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jmi⁺. He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Herode siyh⁺ chih⁻më⁺ he⁺:

—Ngií' he⁻ hnooh⁻ kin⁺. ²³ Jná' báähn' hñiin⁺ kwëehn⁻ hne⁻ lä⁺jë⁺ he⁻ ngiih' lä⁺jiih' tó'dsaah⁻ he⁻ cha⁻ kin⁺.

²⁴ He⁻ja⁻ ya⁺hëë' chih⁻më' he' na'ngiiy' juu' kih' chooy' :

—¿Hee⁻ llu' ngiin' laah'?' —jäyh' siiyh⁺ chooy'.

—Ngií' mi'lle' Jwaa⁻ hi⁻ ma' choo⁻ jmi⁻ ba' —ga⁺jäh' chooy'.

²⁵ Chah' ba' ngooy' ga⁺hey' jee' gya' rey:

—Kwëeh⁻ jná' na' ga⁻jäh⁻ mi'lle' Jwaa⁻ na⁻há' neh⁻ koo⁻ wii'. He⁻ na⁻ ba' hnoon' —jäh' chih⁻më' he' ga⁺siiyh⁺ rey.

²⁶ He⁻ja⁻ ga⁺lä⁺meeh⁺ dsë' Herode. Pero ga⁺täay⁻ hñi-iy' kway' he⁻ ga⁺jäyh' to⁻lo⁺ né' jee' lä⁺jëë⁺ hi⁻ ga⁺tëeyh' he', he⁻ja⁻ ga⁺mi⁺tëy' ba' juu' kiyh'. ²⁷ Lä⁺chah' ja⁻, ga⁺jmeey' hih⁺ kih' hløø' kyaay' mah' na'kyey' lle' Jwaa⁻.

²⁸ Ngoo' hløø' neh⁻ñe' na'kuy⁻ lle' Jwaa⁻, hi⁻ ma' kiiy' lle' Jwaa⁻ na⁻há' neh⁺ wii', jäyh' ya⁺kwëeyh⁻ chih⁻më' he' mah' ga⁺ngëë' chih⁻më' he' kih' chooy'.

²⁹ Ma' ga⁻nuu' dsa⁻kyaah' Jwaa⁻ he⁻ ga⁻la' lä⁻ja⁻, ná⁻näy' na⁻kiiy' hnoo' ja⁻, mah' na⁻hooy⁻.

Ga⁺ääh⁻ Jesús hñaa' mil dsa⁻ñuu⁻

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰ Ma' ga⁻lla⁻nää' apóstol kya⁺ Jesús, ga⁺jmeeyh' juu' lä⁺jë⁺ he⁻ ga⁺jmeey' hi⁺ ha⁻ lä⁺ ga⁺hlëëyh' dsa⁻ jee' ná⁻näy'. ³¹ He⁻ja⁻ ga⁺jäh' Jesús:

—Ya⁻nääh' hnäh' ma⁻nøøn' ma⁻tëehn' dsë⁻ jne' kō⁻h-wëë' ta⁺ jee' sa⁺ chaa⁻ dsa⁻.

Jwëë' dsa⁻ ma' dsa⁻nää' jee' ma' tääyh' ja⁻, ni⁺ he⁻ ma' kuyh⁺ sa⁺ ga⁻kwa' jwë'. Kih' he⁻ja⁻ ba' ja⁻, ga⁺jäyh' lä⁻ja⁻.

³² Ja⁻ga⁻ ga⁺täayh⁻ neh⁺ ná⁻moo' ga⁺näy' koo⁻ hwa' kii⁺ jee' sa⁺ kwa⁺ ni⁺ miih⁻. ³³ Jwëë' dsa⁻ hi⁻ ma' tääh' jee' ja⁻,

ga⁻jëë¹ dsih¹ hääy¹ neh⁺ ná⁺moo¹ hi⁺ ga⁻lä⁻kyuuy⁺. He⁻ja⁻ ga⁻nää¹ dsa⁻ jwë¹ tií. Má ga⁻ngëëy¹ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻ jwií⁻, ga⁻nää¹ dsa⁻ he¹ kyaayh¹ ka⁻läh¹. Pero jáá¹ ga⁻ dsa⁻ he¹ ga⁻lla⁻nää¹ lä⁻koh¹ ga⁻ Jesús. ³⁴ Má ga⁻jñaa¹ Jesús neh⁺ ná⁺moo¹ ja⁻, ga⁻jëëy¹ jwëë¹ jwërte dsa⁻ hi⁻ ga⁻lla⁻nää¹ jee⁻ ja⁻ hi⁻ ga⁻lä⁻ñih¹ dsëy¹ kih¹. Jëéh¹, dsa⁻ he¹ laa¹ lä⁻koo⁻ borrego hi⁻ sa⁻ chaa⁻ juu¹. He⁻ja⁻ ga⁻løoy¹ hlëëyh⁻ dsa⁻ kyaah¹ cha⁻miih⁻ juu¹. ³⁵ Má ga⁻hloo¹ ja⁻, ga⁻ya⁻jäh¹ discípulo kih¹ Jesús mah¹ ga⁻jäyh¹ siyh⁺:

—Ga⁻hloo¹ ba⁻ la⁻, hi⁺ sa⁻ cha⁻ ni⁻ miih⁻ he⁻ kuh⁺ dsa⁻ jee⁻ la⁻. ³⁶ Chiih¹ dsa⁻ wa⁻ lla⁻nääy¹ lä⁻kaa⁻ jäh⁺ la⁻, wa⁻ lla⁻läy⁻ he⁻ kuyh⁺ —ga⁻jäh¹ discípulo siyh⁺ Jesús.

³⁷ —Kwëéh¹ hnäh¹ dsa⁻ he⁻ kuyh⁺ —ga⁻jäh¹ Jesús.

—¿Ni⁺ sa⁻ lee⁻ to¹ hña⁻loo¹ kuu¹ he⁻ dsa⁻lä⁻ jnääh¹ he⁻ kuh⁺ ga⁻lä⁻jëë⁻ dsa⁻ na⁻? —ga⁻jäh¹ discípulo.

³⁸ —Jëë¹ dá⁻ koo⁻ ¿Joh¹ he⁻ñiih⁻ kye¹ hnäh¹? —ga⁻jäh¹ Jesús.

Má ga⁻jëë¹ discípulo, mah¹ ga⁻jmeeyh¹ juu¹:

—Hña¹ ba⁻ he⁻ñiih⁻ kye¹ jnääh¹ kyaah¹ uu¹ hmooh⁻ —ga⁻jäyh¹.

³⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jmeë¹ Jesús mada⁻ kiyh¹:

—Chiih¹ dsa⁻ na⁻ wa⁻ dsa⁻taah⁻ ma⁻ koo⁻ nää¹ ma⁻ koo⁻ nää¹ né¹ ya⁻mooh⁻ na⁻.

⁴⁰ He⁻ja⁻ ga⁻taah⁻ dsa⁻ ma⁻ hña⁻laa¹ hi⁺ ma⁻ to⁻lo⁻gyaa¹. ⁴¹ Hi⁻ ga⁻ka¹ Jesús lä⁻jë⁻ hña¹ he⁻ñiih⁻ ja⁻ kyaah¹ lä⁻uu¹ hmooh⁻ he¹, ga⁻jëëy¹ ta⁻gyuuh¹ ga⁻kway¹ ti⁻hmaah¹ kih¹ Dio. Já⁻ga⁻ ga⁻llaay¹ he⁻ñiih⁻ ja⁻, ga⁻kwëëyh¹ discípulo mah¹ ga⁻ti⁻ ga⁻llooyh¹ kih¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he¹. Hi⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey¹ kih¹ hmooh⁻ he¹ ka⁻läh¹. ⁴² Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ ga⁻kuh⁻ lä⁻jiih¹ ga⁻këëy¹. ⁴³ Jwi¹ he⁻ñiih⁻ he⁻ ga⁻chaa¹ ja⁻, ga⁻kah¹ gya⁻to¹ sa⁻miih⁻ kyaah¹ hmooh⁻ he¹. ⁴⁴ Jee⁻

lä⁺jëë⁺ ma⁺la⁺ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ ga⁺kuh⁻ he⁺ tee⁺ koo⁻ hña⁺
mil dsa⁻.

Ga⁺ngë⁺ Jesús në⁺ jmi⁻

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵ Lä⁺chah⁺ ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siih⁺ discípulo kyaay⁺:

—Ta⁺ko⁻jiih⁺ hihn⁻ juu⁺ kih⁺ dsa⁻ la⁻, go⁻nää⁺ hnäh⁺
ga⁻juh⁻ kyaah⁺ na⁺moo⁺ ta⁺ hngaah⁻ Betsaida. Ja⁻ga⁺ niin⁻
hñiin⁺.

⁴⁶ Ma⁻ngëë⁺ ma⁻hiyh⁺ juu⁺ kih⁺ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺tääh⁺
jee⁺ ja⁻, ja⁻ga⁺ ngooy⁺ ta⁺ lle⁺koh⁺ na⁺ngiiy⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio.

⁴⁷ Ngoo⁺ ga⁻nuu⁻ ba⁺ ja⁻, hi⁻ na⁺moo⁺ to⁺dsaah⁻ jmi⁻ ba⁺
ma⁻lloo⁺. Pero cheh⁺ ga⁺ Jesús hwa⁺ kii⁺. ⁴⁸ Ga⁺jëëy⁺ he⁻lii⁺
ba⁺ngë⁺ na⁺moo⁺, jëëh⁺ ma⁺gwa⁺ lle⁺ ta⁺jee⁺ngoo⁺ na⁺moo⁺
ja⁻. Ta⁺la⁺ ya⁺jnä⁻, ga⁻løø⁺ Jesús ngë⁻ në⁺ jmi⁻. Ma⁺hnøoy⁺
ma⁺ngëëy⁺ jwë⁺ na⁺moo⁺ ja⁻. ⁴⁹ Ma⁺ga⁺jëë⁺ discípulo
ngëy⁺ në⁺ jmi⁻, ma⁺laay⁺, dsa⁻ lle⁺ ba⁺na⁻ngë⁻ në⁺ jmi⁻
he⁻ja⁻ ga⁺hooyh⁺ ki⁻gaa⁻. ⁵⁰ Lä⁺jëë⁺ bih⁺ ga⁺jëëy⁺, he⁻ja⁻
ga⁺jwaayh⁺ jwërte. Pero chah⁺ ba⁺ga⁺hlëeh⁺ Jesús kyaayh⁺:

—Ta⁺ wa⁺ gah⁺ hnäh⁺, jnä⁺ ba⁺ la⁻ —ga⁺jäyh⁺.

⁵¹ Lä⁺ ma⁺ ga⁺hey⁺ neh⁺ na⁺moo⁺, ga⁺hna⁺ go⁻te⁺ lle⁺.
Peer⁺ ga⁻lä⁺dsaa⁻ dsë⁺ discípulo kyaay⁺, mah⁺ ga⁺taayh⁺
jëë⁻ dsayh⁺. ⁵² Jëëh⁺, ma⁺ na⁻jlë⁻ huud⁺dsë⁻ kiyh⁺, he⁻ja⁻
sa⁺ ga⁺lä⁺ngëëy⁺ ha⁻ lä⁺ ga⁺jmeë⁺ Jesús kih⁺ he⁺niih⁻ ja⁻.

Ga⁺mi⁻hlää⁺ Jesús jwëë⁺ dsa⁻dsaah⁺ hi⁻ ma⁺chaa⁻ hwa⁺
Genesaret

(Mt. 14:34-36)

⁵³ Ma⁺ ga⁺lla⁺näy⁺ ta⁺ hngaah⁻ jee⁺ chee⁻ Genesaret,
jee⁺ ja⁻ ga⁺hiiy⁺ na⁺moo⁺ kiyh⁺. ⁵⁴ Ma⁺ ga⁺hwëëy⁻ neh⁺
na⁺moo⁺ ja⁻, chah⁺ ba⁺ ga⁻lä⁺kyuu⁺ dsih⁺. ⁵⁵ Hi⁻ ga⁺nää⁺
dsa⁻ he⁺ lä⁺kaa⁻ hwa⁺ ja⁻. Lä⁺kaa⁻ jee⁺ ja⁻ ga⁺løøy⁺
na⁺jääy⁻ dsa⁻dsaah⁺ kyaay⁺ kyaah⁺ jii⁺ kiyh⁺ ta⁺jee⁺ ma⁺ngë⁺

Jesús. ⁵⁶ Lă⁺kaa⁻ jee' ma' ngē⁺ Jesús, jwii⁻ mäh⁻, ma⁻ke⁺ jwii⁻ juuh⁻, na⁻ ma⁻hii' dsa⁻ jāā⁺ dsa⁻ dsaah' kyaā⁺ cha'jwē⁺ jee' ma' dsa⁻ ngēy'. Ma' chuū⁺ dsa⁻ kyaayh' mah' ma' kway⁺ su⁺ miih⁻ cha'gooy⁻ cha'hee⁺ hmiih⁻ kiyh⁺. Hi⁺ lä⁺ jēē⁻ hi⁻ ga⁺ tēē⁺ ga⁺ su⁺ miih⁻ mi'cha'gooy⁻ hmiih⁻ kih⁺ Jesús ma' dsa⁻ hläy' go⁻te⁻.

7

Lă⁺ jē⁻ he⁻ mi⁻ sah' dsa⁻

(Mt. 15:1-20)

¹ Ga⁻lla⁺ nää⁺ fariseo hi⁻ ma' chaa⁻ Jerusalén hi⁺ ga⁻l-
la⁺ nää⁺ ko⁻llaa⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaā⁺ ley ka⁻läh⁺ jee' ma' ngē⁺
Jesús. ² Ma' ga⁺jēē⁺ dsa⁻ he', lä⁺ ma⁻soh⁺ ja⁻ba' goo⁻
discípulo kyaā⁺ Jesús ma' täāyh⁺ kuyh⁻, ga⁺hlēy⁺h⁺ wii⁺
kiyh⁺. ³ (Jēēh⁺, dsa⁻ fariseo ma' mi⁻teh⁺ he⁻ ma' tēē⁺
jmee⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaay⁺, sa⁺ kuh⁻hiyh⁻ cher'mah⁺
sa⁺ ga⁺gyiyh⁺ gooy⁻ lä⁺koō⁻ tēē⁺ jmee⁺ lä⁺jēē⁻ dsa⁻ judiu.
⁴ Hi⁺ wa⁻ra⁻ ya⁺näy⁺ je'hmooh⁺, sa⁺ kuyh⁺ cher'mah⁺ sa⁺
ga⁺mi⁻tey⁺ he⁻ tēē⁺ dsa⁻ jmee⁺. Hi⁺ cha⁻ ga⁺jyoh⁺ he⁻ tēē⁺
dsa⁻ hōō⁺, he⁻ gyiyh⁻ lä⁺jē⁻ he⁻ jmäy⁺h⁻ ta⁺o⁻je⁻, lä⁺kye⁻
jii⁺ jee' gwiiy⁻.) ⁵ He⁻ja⁻ ga⁺ngii⁺ fariseo kyaah⁺ ta⁻jwoh⁺
he⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús:

—¿He⁻la⁺ sa⁺ gyih⁻ discípulo kyaah⁺ goo⁻ jāā⁺ ja⁻ga⁺
kuyh⁺, lä⁺ nōō⁺ kih⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁺?

⁶ —Peer⁺ ta⁻juuh⁺ hnäh⁺ —ga⁺jäh⁺ Jesús —. Lă⁺koō⁻
jmeeh⁻ hnäh⁺ na⁻, jeeh⁺ kwee⁻ kyaah⁺ he⁻ ga⁺hlēēh⁺ Isaía
llo'joo⁺, jee' na⁻sih⁻ lä⁺la⁻:

Dsa⁻ la⁻, koō⁻ jāh⁺ bih⁺ hnäy⁺ jnä⁺.

Pero ta⁺ jee' jyoh⁺ ba⁺ hä⁺ huū⁺dsē⁻ kiyh⁺.

⁷ Sa⁺ jmää⁺ ni⁻ miih⁻ he⁻ jmee⁺ hnäy⁺ jnä⁺.

Lä⁺jē⁺ n^{uu}h⁻ he⁻ kway⁺, la⁺ mada⁻ kih⁺ dsa⁻ jmi⁻ gy^{uu}h⁺ ba⁺,
ga⁺jäh⁺ Isaía.

⁸ J^meeh⁻ hnäh⁺ ta⁺ koo⁺ n^{uu}h⁻ kih⁺ Dio mah⁺ h^oøh⁻ hnäh⁺ ma⁺ la⁺ he⁻ tē^ēh⁺ hnäh⁺ ba⁺. Gyih⁺ hnäh⁺ kyah⁺ wⁱi⁺ jee⁺ kuh⁻ huh⁺ hnäh⁺. Joh⁺ nē⁺e⁺ he⁻ la⁺ lä⁺ja⁻ sa⁺ j^meeh⁻ hnäh⁺ —ga⁺jäh⁺ Jesús siyh⁺ dsa⁻ he⁺—. ⁹ Peer⁺ tē^ēh⁻ hnäh⁺ j^meeh⁻ hnäh⁺ ta⁺ koo⁺ n^{uu}h⁻ kih⁺ Dio mah⁺ h^oøh⁻ hnäh⁺ he⁻ tē^ēh⁺ hnäh⁺ j^meeh⁻ ba⁺. ¹⁰ Lä⁺la⁻ ga⁺jäh⁺ Moisé llo⁺ joo⁺ lä⁺hⁱh⁺ ga⁺ j^mee⁺ Dio: “Wa⁺ hnaah⁺ maa⁺ kyaah⁺, tä⁺ kyaah⁺. Hi⁻ hlē^ēh⁺ wⁱi⁺ kih⁺ cho⁺ j^mi⁻, hi⁻ he⁺ wa⁺ juu⁺ go⁻te[~]”, ga⁺jäh⁺ Moisé. ¹¹ Pero hnäh⁺ fariseo, lä⁺la⁻ ba⁺ j^meeh⁻ hnäh⁺. Kwah⁻ hnäh⁺ jw⁺e⁺ kih⁺ dsa⁻ mah⁺ siyh⁺ cho⁺ j^mi⁻ lä⁺la⁻: “Lä⁺jē⁺ he⁻ cha⁻ kin⁺ he⁻ kyaah⁺ ma⁺ j^meen⁻ be⁺ kyah⁺, he⁻ ja⁻ na⁻ la⁺ Corbán.” (He⁻ la⁻ hn^oø⁺ jäh⁺: ma⁻kwē^ēhn⁺ Dio ba⁺ ja⁻.) ¹² He⁻ j^meeh⁻ hnäh⁺ lä⁺ja⁻, he⁻ hah⁻ hnäh⁺ kih⁺ hi⁻ j^mee⁺ be⁺ kih⁺ cho⁺ j^mi⁻ ba⁺ ja⁻. ¹³ Kih⁺ he⁻ h^oøh⁻ hnäh⁺ he⁻ ma⁻ tē^ēh⁺ h^oø⁺ dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ kyaah⁺ hnäh⁺ na⁻, he⁻ ja⁻ ma⁻ j^meeh⁻ hnäh⁺ ta⁺ koo⁺ n^{uu}h⁻ kih⁺ Dio. Joh⁺ nē⁺e⁺ he⁻ la⁺ lä⁺ja⁻ sa⁺ j^meeh⁻ hnäh⁺.

¹⁴ He⁻ja⁻ ga⁺ hlē^ēh⁺ Jesús jee⁺ lä⁺jē⁺ dsa⁻ he⁺, ga⁺jäyh⁺:
—N^{uu}h⁻ da⁺ hnäh⁺ kwee⁻ mah⁺ lä⁺ngē^ēh⁺ hnäh⁺. ¹⁵ Sa⁺ dsa⁻ lä⁻sah⁺ dsa⁻ kyaah⁺ lä⁺jē⁺ he⁻ tooyh⁻ hooy⁺. Lä⁺jē⁺ he⁻ hwē^ē hooy⁺, kyaah⁺ he⁻ ja⁻ ba⁺ dsa⁻ lä⁻sah⁺. ¹⁶ Hi⁻ hn^oø⁺ hē^ēh⁺ juu⁺ la⁻, wa⁺ hē^ēyh⁻ —ga⁺jäh⁺ Jesús.

¹⁷ Ma⁺ ga⁺ hih⁺ Jesús juu⁺ kih⁺ dsa⁺, ga⁺hey⁺ koo⁻ cháneh⁺. Jee⁺ ja⁻ ga⁺ ngi⁺ discípulo juu⁺ kiyh⁺:

—He⁻ hn^oø⁺ jäh⁺ juu⁺ na⁻ hmää⁺ he⁻ ma⁻ hlē^ēh⁺ na⁻.

¹⁸ He⁻ja⁻ ga⁺ jäh⁺ Jesús:

—¿Che⁺ ni⁺ hnäh⁺ sa⁺ ma⁻ lä⁻ngē^ēh⁺ hnäh⁺? ¿Che⁺ sa⁺ ngē^ēh⁺ hnäh⁺ sa⁺ dsa⁻ lä⁻sah⁺ dsa⁻ kyaah⁺ lä⁺jē⁺ he⁻ tooyh⁻ hooy⁺? ¹⁹ Jē^ēh⁺, ja⁺ neh⁺ tuh⁻ dsē⁺ dsa⁻ dsoo[~] he⁻

kuh⁻hiyh[~], neh⁺ tu⁻jlá⁺ ba⁺ dsa⁻ dsoo[~] he⁻ ja⁻, ja⁻ga⁺ hwëë⁻ ka⁻läh⁺ dsoo[~] ta⁺ cha⁺sii⁻ —ga⁺jäh⁺ Jesús.

Kyaah⁺ he⁻ ga⁻hlëëyh⁺ lä⁺ja⁻, ga⁺jmeey⁺ na⁻jngii⁺ lä⁺jë⁻ he⁻ kih⁻hih⁻ jne⁺.

²⁰ Hi⁻ ngoo⁺ bih⁺ jäyh⁺:

—Lä⁺jë⁻ he⁻ hwëë⁻ hoo⁺ dsa⁻, he⁻ ja⁻ ba⁺ kyaah⁺ dsa⁻lä⁻sayh⁺. ²¹ Jëeh⁺, neh⁺ tuh⁻dsë⁺ ba⁺ dsa⁻ gwa⁺ lä⁺jë⁻ huud⁺dsë⁻ hliih⁺, hi⁺ lä⁺ja⁻ ka⁻läh⁺ gwa⁺ he⁻ kaayh[~] hi⁻ sa⁺ laa⁺ kyaay⁺, kaayh[~] wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁺ jngëëyh⁺ dsa⁻. ²² Neh⁺ tuh⁻dsë⁺ bih⁺ gwa⁺ he⁻ jmeey⁺ hii⁻, heë⁺ dsëy⁺ liyh⁺ lä⁺jë⁻ he⁻ ga⁺ cha⁻, jmeey⁺ lä⁺jë⁻ he⁻ hliih⁺, mi⁻gaay⁺ dsa⁻, jmeey⁺ he⁻ la⁺ o⁻hih⁺, wi⁺ dsëy⁺, hlëëyh⁺ wi⁺ kih⁺ dsa⁺, jmääy[~] hñii⁺ kaah⁺, hi⁺ sa⁺ cha⁻ nuuh⁻ kiyh⁺. ²³ Lä⁺jë⁻ he⁻ hliih⁺ na⁻ gwa⁺ neh⁺ tuh⁻dsë⁺ dsa⁻. Kyaah⁺ he⁻ na⁻ ba⁺, mi⁻sah⁺ dsa⁻ hñii⁺ —ga⁺jäh⁺ Jesús.

Jaa⁻ dsa⁻më⁺ chaa⁻ uu⁺ ga⁻heeh⁻ kih⁺ Jesús

(Mt. 15:21-28)

²⁴ Ja⁻ga⁺ ya⁺hëë⁺ Jesús jee⁺ ja⁻, ngooy⁺ jäh⁺ kih⁺ jee⁺ jwii⁻ Tiro kyaah⁺ Sidón. Ma⁺ ga⁻lloooy⁺ jee⁺ ja⁻, ga⁻hey⁺ cha⁺neh⁺. Sa⁺ ma⁺ hnøoy⁺ ma⁺ lä⁺jnääy⁺ chah⁺, pero sa⁺ ga⁻la⁺. ²⁵ Chah⁺ ba⁺ ga⁻nuu⁺ jaa⁻ dsa⁻më⁺ he⁻ ga⁻lloo⁺ Jesús jee⁺ ja⁻. Dsa⁻më⁺ he⁺ ma⁺ chaa⁻ jaa⁻ jo⁻miiy⁻ hi⁻ ma⁺ kye⁻ jmi⁻lle⁺ hliih⁺, he⁻ja⁻ ngooy⁺ jee⁺ ma⁺ gya⁺ Jesús mah⁺ ga⁻juuyh⁺ jnëy⁺ cha⁺nëy⁺. ²⁶ Dsa⁻më⁺ he⁺ sa⁺ ma⁺ laay⁺ judiu, dsa⁻ sirofenicia ba⁺ he⁺. (Kih⁺ dsa⁻ judiu, lä⁺koh⁺ dsa⁻ he⁺ laay⁺ lä⁺koo⁻ sa⁺dsii⁻ ba⁺.) Ga⁻chuyy⁺ kyaah⁺ Jesús he⁻ dsa⁻lleey⁺ jmi⁻lle⁺ hliih⁺ hi⁻ ma⁺ hää⁺ neh⁺ tuh⁻dsë⁺ jo⁻miiy⁻. ²⁷ He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Kwa⁺ jwë⁺ wa⁺ kuh⁻ da⁺ chih⁻pih⁻ jää⁺. Sa⁺ llu⁺ he⁻ jñuuh⁺ he⁻ kuh⁻ chih⁻ mah⁺ kwëëhn⁻ dsii⁻.

²⁸ He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ dsa⁻më⁺ he⁺:

—Dsoo' ba' kyah', Dsa-jøøh' kyaan'. Pero ma'ra' he-
lih' ba' dsii- lä-jë' jwi' he- dsa-saa' kih' chih-pih'.

²⁹ He-ja- ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Kih' he- llu' juu' kyah', he-ja- ma-ya-hëë~ ba'
jmi-llë' hlih' kih' chih-më' kyaah'. Gwaah- ba' hne-
kyah'.

³⁰ Ma' ga-llaah' dsa-më' he' cha'neh' kiyh', ga-jëëy'
na-kyaa' chih-më' kyaay' né' jii', ma-ya-hëë~ jmi-llë'
hlih' kiyh'.

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- dsa- koo`

³¹ Ja-ga' ya-hëë' Jesús koo' jee' jwi- Tiro, ga-ngëëy' ta'
jee' jwi- Sidón, hi' ga-ngëëy' ta' hwa' Decápoli. Ja-ga'
ga-llaayh' ka-läh' ta' jee' hla- jmi-juu- kih' Galilea.
³² Jee' ja- na-jää- dsa- jaa- dsa- koo` cha'né' Jesús, hi'
dsa- hi- ma' jää- hi- koo` he' ga-chuuy' kyaah' Jesús mah'
kyey' gooy- né' kih' hi- koo` he'. ³³ Hi' ga-llëë- Jesús dsa-
koo` he' kah' kih', mah' ga-täy' cha'gooy- lä-koo- lä-koo-
to-gway', hi' ga-mi-gyuyh' na'siih' dsa- he' kyaah' jmi-
tu-heyh'. ³⁴ Mah' ga-jëë' Jesús ta' gyuu- ga-chaah' dsëy',
hi' ga-jäyh' siiyh' dsa-nuu- he':

—Efata—juu' la- hnøø' jäh': Wa' nä- kyah'.

³⁵ Lä-cha' ja- ga-na' to-gwa' dsa- he' hi' ga-lii'
na'siih', ga-hlëëyh' jëë-. ³⁶ Hi' ga-jmee' Jesús hih' kiyh'
sa' wa' jmeeyh' juu' kih' ni' jaa- dsa-. Ma'ke' ga-jmeey'
cha-miih- mada- lä-ja-, cha-ga'miih- ma' kooyh- juu'.
³⁷ Ga-lä-dsaa' jwërte dsë' dsa-. Ga-jäyh':

—Peer' ga-lä-jë' ba' lih' Jesús jmee'. Jmeey' hlëëh' hi-
koo', hi' jmeey' nuu- hi- gwii'.

8

Ga⁻ääh⁻ Jesús kyeé^ʼ mil dsa⁻
(Mt. 15:32-39)

¹ Ta⁻ko⁻jiih^ʼ ga⁻lä⁻hëë⁻ Jesús jee^ʼ ja⁻, jwëë^ʼ dsa⁻ ga⁻lä⁻lä⁻nää^ʼ ka⁻läh^ʼ hi⁻ ni⁻ miih⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ ma⁻ kuyh⁻ jee^ʼ ja⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻tëëyh^ʼ discípulo kyaay^ʼ mah^ʼ ga⁻siiyh⁻:

² —Peer⁻ dsa⁻lä⁻niih^ʼ dsën⁻ dsa⁻ hi⁻ tääh^ʼ kyaah^ʼ jne⁻ jee^ʼ la⁻. Jëeh^ʼ, ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmií⁻ tääyh^ʼ hi⁻ sa⁻ cha⁻ ni⁻ miih⁻ he⁻ kuyh⁻. ³ Cher⁻mah^ʼ ga⁻cheeh⁻ jnih^ʼ kiyh⁻ lä⁻ ma⁻kyoyh⁻ na⁻, hwaay^ʼ cha⁻jwë⁻, jëeh^ʼ uu^ʼ ga⁻ya⁻nää^ʼ ko⁻llaá^ʼ.

⁴ He⁻ ja⁻ ga⁻jäh^ʼ discípulo kyaay^ʼ:

—¿Ha⁻ ba⁻ já⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ heh⁻ hwa⁻ kii⁻ la⁻? Ha⁻ koh^ʼ sa⁻ hnøø^ʼ mah^ʼ lee⁻ kuh⁻ hi⁻ tääh^ʼ jee^ʼ la⁻.

⁵ He⁻ ja⁻ ga⁻ngii^ʼ Jesús juu^ʼ kiyh⁻:

—¿Joh^ʼ he⁻niih⁻ kye⁻h⁻ hnäh^ʼ? —ga⁻jäyh^ʼ.

—Gyii^ʼ ba⁻ —ga⁻jäh^ʼ discípulo.

⁶ He⁻ ja⁻ ga⁻jmeé^ʼ Jesús mada⁻ mah^ʼ dsa⁻taah⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hwa⁻ hi⁻ ga⁻kay^ʼ lä⁻jë⁻ gyii^ʼ he⁻niih⁻ ja⁻, ga⁻kway^ʼ tí⁻hmaah^ʼ kih⁻ Dio. Ma⁻ngëé^ʼ ma⁻kway^ʼ tí⁻hmaah^ʼ kih⁻ Dio, ga⁻llaay^ʼ he⁻niih⁻ ja⁻ hi⁻ ga⁻kwëëyh^ʼ discípulo mah^ʼ ga⁻tí⁻ ga⁻llooyh^ʼ kih⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻. ⁷ Hi⁻ ma⁻ jáäy⁻ miih⁻ hmoo⁻h⁻ ka⁻läh^ʼ hi⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻kwa^ʼ Jesús tí⁻hmaah^ʼ kih⁻ Dio. Ma⁻ngëé^ʼ he⁻ ja⁻, ga⁻jmeey^ʼ mada⁻ mah^ʼ tí⁻llooyh^ʼ kih⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻. ⁸ Ga⁻kuh⁻ dsa⁻ lä⁻jiih⁻ ga⁻këëy^ʼ. Ma⁻ ga⁻lä⁻ kiyh⁻, ga⁻kah⁻ ga⁻gyii^ʼ sa⁻miih⁻ jwi⁻ he⁻ ga⁻chaa⁻ ja⁻. ⁹ Tee⁻ koø⁻ kyeé^ʼ mil dsa⁻ hi⁻ ga⁻kuh⁻ jee^ʼ ja⁻. Ma⁻ngëé^ʼ he⁻ ja⁻, ga⁻hiyh⁻ juu^ʼ kih⁻ dsa⁻. ¹⁰ Lä⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻hey⁻ neh⁻ ná⁻moø⁻ kyaay^ʼ discípulo kyaay^ʼ, ngooy^ʼ ta⁻ hwa⁻ Dalmanuta.

Dsa fariseo ma' hnøøy' ma' jmee' Jesús koō hē juh̄ gaā
(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹ Ma' gālloo' Jesús jee' jā, gālla' nää' fariseo hi' gālloøy' ti' chooy' juu' kyaah' Jesús. Ma' kaȳ dsé' Jesús, hē jā gā ngiiy' ma' jmee' Jesús koō hē juh̄ gaā hē ma' jā gyuuuh'. ¹² Ma' gānuu' Jesús lä' jā, gā jii' lä' gā tē' neh' tuh̄ dsëy', mah' gā jäh' :

—¿Hē la' ngiih' hnäh' hi' chaā na' jmeen' koō hē juh̄ gaā? Ma' ra' ju' dsoo' jwëehn' hnäh', ni' koō hē juh̄ gaā sa' jëe' dsa' hi' chaā na'.

¹³ Jee' jā gā beey' dsa' he', mah' gā hey' ka' läh' neh' na' moo', ngooy' ta' jee' jyoh'.

Levadura kih' dsa' fariseo
(Mt. 16:5-12)

¹⁴ Ni' sa' gā lä' dsooh' dsé' discípulo ma' kay' hē ñiih', koō lä' la' ba' hē ñiih' ma' kyey' neh' na' moo'. ¹⁵ Hē jā gā mi' liih' Jesús dsé' discípulo, gā jäh' :

—Leeh' hnäh' kyaah' levadura kih' fariseo hi' leeh' hnäh' kyaah' levadura kih' Herode ka' läh'.

¹⁶ Hē jā gā taah' discípulo he' llay' juu' kyaah' dsa' kyaayh', ma' jäh' :

—Ma' hlëeyh' lä' na' kih' he' sa' ma' kyé' jne' hē ñiih'.

¹⁷ Pero gā lä' liih' Jesús kiyh' mah' gā jäh' siyh' :

—¿Hē la' jmeeh' hnäh' cha' miih' hu' dsé' kih' he' sa' cha' hē ñiih'? ¿Che' sa' hii' kwa' kwaat' kyah' hnäh'? ¿Che' sa' hii' lä' ngëeh' hnäh'? ¿Che' lä' ma' na' jlē' ba' hu' dsé' kyah' hnäh'? ¹⁸ Hä' ba' m' nēh' hnäh' mah' sa' jëeh' hnäh', hē ba' to' gwah' hnäh' mah' sa' nuuh' hnäh'. ¿Che' sa' dsooh' hoh' hnäh' ha' lä' gā la' jää'?

¹⁹ Lä' ma' gā ti' gā lloohn' hñä' hē ñiih' jā, jee' kih'

lä⁺jëë⁺ hña⁺ mil dsa⁻ he⁺, j⁺joh⁺ sa⁺miih⁻ ga⁻të⁺ jwi⁺ he⁻ ga⁻chaa⁺ ja⁻? —ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺.

—Gya⁻tö⁺ sa⁺miih⁻ —ga⁻jäh⁺ discípulo kyaay⁺.

²⁰—¿Ha⁻ ga⁻ ma⁺ ga⁻ti⁺ ga⁻lloohn⁺ gyii⁺ he⁺ñiih⁻ ja⁻, joh⁺ sa⁺miih⁻ ga⁻chaa⁺? —ga⁻jäh⁺ Jesús.

—Ga⁻chaa⁺ ga⁻gyii⁺ sa⁺miih⁻ —ga⁻jäh⁺ discípulo.

²¹—¿Che⁺ lä⁻jiih⁺ na⁺ sa⁻ hii⁻ lä⁻ngëeh⁺ hnäh⁺? —ga⁻jäh⁺ Jesús.

Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús jaa⁻ dsa⁻tuu⁺

²² Ga⁻lla⁻näy⁺ jee⁺ jwii⁻ Betsaida. Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ya⁻jää⁺ dsa⁻ jaa⁻ hi⁻ tuu⁺ cha⁺né⁺ Jesús mah⁺ ga⁻chuu⁺y⁺ kyaah⁺ Jesús he⁻ kyey⁺ gooy⁻ né⁺ kiyh⁺. ²³ He⁻ja⁻ ga⁻sooh⁺ Jesús goo⁻ dsa⁻ he⁺, ga⁻jää⁺ ta⁺ chuuh⁺ jwii⁻. Ga⁻mi⁻gyuyh⁺ mi⁺né⁺ dsa⁻ he⁺ kyaah⁺ jmi⁺ tu⁻heyh⁺ hi⁺ ga⁻kyey⁻ lä⁺tö⁺ gooy⁻ né⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺ mah⁺ ga⁻ngii⁺y⁺ juu⁺:

—¿Hee⁻ jëeh⁺ miih⁻? —ga⁻jäyh⁺.

²⁴ He⁻ja⁻ ga⁻løø⁺ dsa⁻tuu⁺ he⁺ jëë⁺, hi⁺ ga⁻jäyh⁺:

—Jëën⁺ dsa⁻ hi⁻ dsa⁻ngëë⁺, pero jnäy⁺ lä⁻koh⁺ chaah⁺ hma⁻ ba⁺.

²⁵ Mah⁺ ga⁻kye⁻ Jesús ka⁻läh⁺ goo⁻ né⁺ kiyh⁺. Hi⁺ ga⁻siiyh⁺ he⁻ jëëy⁺ ka⁻läh⁺. Lä⁻chah⁺ ja⁻, ga⁻jä⁺ mi⁺nëy⁺. Ga⁻lä⁻jnä⁺ jëë⁻ go⁻te⁻. ²⁶ Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Gwaah⁻ ko⁻dsoo⁺ ta⁺ kyah⁺ ba⁺ hne⁻. Mo⁻to⁺ go⁻he⁺ ta⁺ jee⁺ jwii⁻ na⁻. Ni⁺ ta⁺ jwii⁺ ni⁺ jaa⁻.

Ga⁻jäh⁺ Pee⁺, Jesús laa⁺ Cristo

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

²⁷ Ngoo⁺ Jesús ka⁻läh⁺ kyaah⁺ discípulo kyaay⁺ ta⁺ jyoh⁺ jwii⁻ mäh⁻ he⁻ na⁻ hee⁻ hwa⁺ Cesarea kih⁺ Filipino. Cha⁺jwë⁺ jee⁺ ga⁻näy⁺ ja⁻, ga⁻ngii⁺y⁺ juu⁺ kih⁺ discípulo:

—¿Ha⁻ lä⁻jäh⁺ dsa⁻ kin⁺, hii⁻ jnä⁺ laay⁺? —ga⁻jäh⁺ Jesús.

²⁸ —Kō-llaa' jāh', Jwaa' hī- mā' choo~ jmiī- ba' hne-. Kō-llaa' jāh' Elía ba' hne-. Hī' jñah' kō-llaa' jāh', hne- laah' jaa- hī- ga'ngēē' juu' kih' Dio llo'joo' —ga'jāh' discípulo kyaay'.

²⁹ Mah' ga'jāh' Jesús ka-lāh':

—¿Ha- ga- hnāh', hee- jwah' hnāh' kin', hij- ba' jñā' laah' hnāh'?

He-ja- ga'jāh' Pee' siyh':

—Hne- he' Cristo.

³⁰ Pero ga'taa- Jesús juu' lä'jēē- mah' sa' kooyh' juu' ja- kyaah' ni' jaa-.

Ga' mi'jnää- Jesús juu' he- juuy'

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹ Jmiī' ja- ga'løø' Jesús mi-jnää- juu' kih' discípulo kyaay', ga'jäyh':

—Jmee' biī' kih' Hī- ga'lēē' ngo' la- jēē' cha- miih- wñ'. Dsa-gyuu' sa' lä'hnää' dsih', lä'ja- dsa-kaah' kya' jmi-dsa-, kyaah' ta-jwoh' kya' ley sa' lä'hnää' dsih'. Hī' jmee' biī' kiyh' juuy' mah' lä'jiyh' ka-lāh' jee' ga'tē' hne- jmiī- —ga'siyh' discípulo kyaay'.

³² He- na- ga'hlēēyh' jēē- go-te~, he-ja- ga'jää' Pee' Jesús ta' koo', ga'løøy' juuyh' kiyh'. ³³ Pero ga'jēē- Jesús hñii' ga'jēēy' jee' ma' tääh' lä'jēē- discípulo, mah' ga'juuyh' kih' Pee':

—Jñuuh' hne- kin' hī-sa'llu'. Sa' jmeeh- hu' dsē- lä-koh' jmee- Dio. Lä'koo- la' hu' dsē- kih' dsa- ba' la' hu' dsē- kyah'.

³⁴ Ja- ga' ga'tēēyh' lä'jēē- dsa- kō-jøh' kyaah' discípulo kyaay' ga'jäyh':

—Cher'mah' hī- hnøø' jmee' kō-jøh' kyaah' jñā', sa' wa' jmäy' hñiiy' kwaat~, wa' jāy' cru- kyaay' mah' wa' jmeey'

ko-jøh' kyaah' jnä'. ³⁵ Jëeh', lä-jëë' hi- hää~ hñii' mah' sa' juuy', hi- he' juu' ba'. Pero lä-jëë' hi- kwaä~ hñii' juu' kwaat~ kin' o kwaat~ kih' ju'hmëë', hi- he' ba' lää'. ³⁶ ¿Hee- ya'jøø' ka' dsa' ma'ke' ga-liyh' lä-jëë' he- cha- jmi- gyuu' la- mah' wa-ra- ga'juuy', sa' tēyeh' kih' Dio? ³⁷ ¿Hee- ba' kyaah' le' mi-hmaayh' mah' lääy'? ³⁸ He- ba' che- hlëeh' dsa- hi- chaa- jmi' na', jmeey' wa' la' cha- la'. Cher'mah' hi- jmee- na-hiih' kin', o kyaah' juu' kin' cha'në' dsa- hi- chaa- na', ja- ba' lä-ja- jmee' Hi- ga-lëë' ngo' na-hiih' kyaayh', wa-ra- ga-të' jee' jäyh' kyaah' be' kih' Tää' kyaay' kyaah' lä-jëë' ángele kyaay'.

9

¹ Jesús koö- ka-läh' ga-siiyh':

—Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn~ hnäh', chaa- ko-llaa' hi-tääh' jee' la- sa' juuy' jää' sa' ga' ma-jëey' ha- lä-koö- la' be' kih' Dio hi- jmee' hih'.

Ga-mi'sëë' Jesús hñii'

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

² Ma-ngëë' ga' jñii' jmi', ja-ga' ga-jää' Jesús ma-la' Pee' kyaah' Jacobo hi' Jwaa' ba', ga-näay' kah' ta' moh' ñii'. Jee' ja- ga-lä-sëë' Jesús to-lo' në' hi- ma' jääy' he'. ³ Ga-lii' jih'gyeh' hmiih- kiyh', ga-tøø' jlëë- ñih' lä-tøø- hmoo-. Ni' jaa- sa' chaa- hwa' la- hi- lih' gyih' mah' jmeey' tø- jlëë- lä-ja-. ⁴ Jee' ja- ga-lä-jnää' Elía kyaah' Moisé ga-taayh' llay' juu' kyaah' Jesús. ⁵ He- ja- ga-jäh' Pee' siiyh' Jesús:

—Ta-jwoh', he- ba' che- llu' he- tøøh' jne' ko-jøh' jee' la-. Jmee' jnääh' hnë- hne' kyaah' moo-, koö- kyah', koö- kih' Moisé, hi' koö- kih' Elía.

⁶ Lă⁺jëy⁺ ga⁺jwaayh⁺, sa⁺ ñey⁻ he⁻ ma⁺ jāyh⁺, he⁻ja⁻ ba⁺ ga⁺hlëeh⁺ Pee⁺ lä⁺ja⁻. ⁷ Hor[~] ja⁻ ja⁺ koo⁻ jni⁺, ga⁺jmee⁺ hi⁺ jee⁺ ma⁺ täayh⁺ ja⁻. Jee⁺ jni⁺ ja⁻ ga⁺lä⁺nuuh⁺ ga⁺hlëeh⁺ koo⁻ juu⁺ he⁻ ma⁺ jāh⁺:

—Hi⁻ la⁻ na⁻ gyyu⁻ kyaan⁺ hi⁻ hnaan⁺. Nuuh⁻ hnäh⁺ kiyh⁺.

⁸ Ma⁺ ga⁺jëy⁺ ka⁻läh⁺, mo⁺ so⁺ chaa⁻ ni⁺ jaa⁻, ma⁺lä⁺ hñii⁺ ba⁺ Jesús cheh⁺. ⁹ Jee⁺ jñaa⁺ Jesús moh⁺ ja⁻ ga⁺taayh⁻ juu⁺ hi⁻ ma⁺ kyaayh⁺ hé⁺:

—Ta⁺ jwi⁺ hnäh⁺ ni⁺ jaa⁻, lä⁺jë⁺ he⁻ ma⁻jëeh⁺ hnäh⁺ la⁻ ta⁺kō⁻ jiih⁺ sa⁺ ma⁻lä⁻ jiih⁺ Hi⁻ ga⁺lëë⁺ngo⁺ la⁻ jee⁺ kih⁺ hi⁻ na⁻ juu⁺.

¹⁰ Ga⁺høø⁺ juu⁺ ja⁻ neh⁺ tuh⁻dsëy⁺. Pero ta⁺ jyoh⁺ kō⁻taa⁻, lä⁺uu⁻ hi⁻ hé⁺ ma⁺ ngiiy⁺ juu⁺ kih⁺ dsa⁻kyaayh⁺ hee⁻ hnøø⁺ jāh⁺ he⁻ lä⁺jiih⁺ dsa⁻ jee⁺ kih⁺ hi⁻ ma⁻ na⁻ juu⁺.

¹¹ Hi⁻ ga⁺ngiiy⁺ ka⁻läh⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús:

—¿He⁻la⁺ jāh⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley, jmee⁺ bii⁺ jāh⁺ Elía jāä⁺ ga⁺kih⁺ Cristo?

¹² He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús:

—Ja⁻ba⁺ dsoo⁺ jāh⁺ Elía to⁻né⁺, ya⁻llay⁻ llu⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ cha⁻ jee⁺ la⁻. Hi⁺ hnäh⁺, ¿ha⁻ lä⁺ ngëeh⁺ hnäh⁺ he⁻ na⁻sii⁻ lä⁺la⁻: jmee⁺ bii⁺ jëë⁺ wi⁺ Hi⁻ ga⁺lëë⁺ngo⁺ la⁻ hi⁺ sa⁺ lä⁺hnää⁺ dsih⁺ ni⁺ miih⁻? ¹³ Pero jwëëh[~] hnäh⁺, ma⁻jäh[~] ba⁺ Elía, hi⁺ ga⁺jmee⁺ dsa⁻ lä⁺ tē⁻ dsë⁺ kiyh⁺, lä⁺koo⁻ ma⁻na⁻sii⁻ kiyh⁺ jāä⁺.

Ga⁺mi⁻hlää⁺ Jesús jāä⁻ chih⁻ hi⁻ ma⁺ kye⁻ jmi⁻llë⁺ hliih

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Lă⁺ ma⁺ ga⁺lloo⁺ Jesús jee⁺ tääh⁺ lä⁺jëë⁺ ga⁺ discípulo kyaay⁺, ga⁺jëy⁺ jwëë⁺ dsa⁻ ma⁺ tääh⁺ lä⁻ku⁺ lä⁺jii⁺ kiyh⁺, hi⁺ ma⁺ tääh⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley ti⁻chooy⁺ juu⁺ kyaayh⁺. ¹⁵ Ma⁺

ga⁺jëé⁺ lä⁺jëé⁺ dsa⁻ he⁺ ya⁺jäh⁺ Jesús, ga⁺jëé⁺ dsayh⁺, चाह⁺ ba⁺ ga⁺ nääy⁺ na⁺jmeey⁺ Dio kiyh⁺. ¹⁶ Mah⁺ ga⁺ ngii⁺ Jesús juu⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺:

—He⁻ juu⁺ ti⁻ chooh⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ hi⁻ tääh⁺ na⁻.

¹⁷ Mah⁺ ga⁺ hlëéh⁺ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ hää⁺ jee⁺ ja⁻, ga⁺ jäh⁺:

—Ta⁻ jwoh⁺, jään⁺ jee⁺ la⁻ jaa⁻ chih⁻ ñuuh⁻ kyaan⁺, hi⁻ kye⁻ jmi⁻ lle⁺ hliih⁺ hi⁻ jmee⁺ kaay⁺. ¹⁸ Wa⁺ ha⁻ cha⁻ ha⁻ jee⁺ cheyh⁺, wa⁺ ra⁻ ga⁺ hii⁺ dsoo⁺ kiyh⁺ jmee⁺ jmi⁻ lle⁺ hliih⁺ na⁻, jmiiy⁻ baay[~] hñiiy⁺ hwa⁺, hwëë⁻ peh⁺ neh⁺ to⁻ hooy⁺, juuy[~] cha⁻ jay⁺ mah⁺ dsa⁻ lä⁻ hwääy^h. Ma⁻ jwiin⁺ dis⁻ cípulo kyaah⁺ he⁻ lleey⁺ jmi⁻ lle⁺ hliih⁺ na⁻ pero sa⁺ ma⁻ liyh[~].

¹⁹ He⁻ ja⁻ ga⁺ jäh⁺ Jesús:

—¿He⁻ la⁺ sa⁺ hii⁺ lä⁺ dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ hi⁻ chaa⁻ na⁺? ¿Lih⁺ ba⁺ llaa⁺ he⁻ gyan⁺ kyaah⁺ hnäh⁺? Mo⁺ so⁺ lä⁻ be⁺ dsën⁺ gya⁺ ga⁺ jnä⁺ kyaah⁺ hnäh⁺. Ya⁻ jää⁺ da⁺ chih⁻ na⁻ ta⁺ la⁺.

²⁰ Mah⁺ na⁺ jää⁻ dsa⁻ chih⁻ he⁺ cha⁺ né⁺ Jesús. Ma⁺ ga⁺ jëé⁺ jmi⁻ lle⁺ hliih⁺ he⁺ Jesús, ga⁺ sooyh⁺ kih⁺ chih⁻ he⁺ wii⁺ jwërte. Ga⁺ ki⁻ ga⁺ bääy⁻ hwa⁺, lä⁺ jiih⁺ ga⁺ hwëë⁻ peh⁺ neh⁺ to⁻ hooy⁺. ²¹ Ja⁻ ga⁺ ga⁺ ngii⁺ Jesús juu⁺ kih⁺ jmi⁻ chih⁻ he⁺:

—¿Ha⁻ koh⁺ jiih⁺ ma⁻ lä⁻ hii⁺ la⁺ lä⁻ na⁻ kiyh⁺?

—He⁻ laay⁺ lä⁺ ma⁺ piyh⁺ na⁻ —ga⁺ jäh⁺ jmi⁻ chih⁻ —. ²² Ja⁻ he⁻ koo⁻ jiih[~] ma⁻ taayh⁻ cha⁺ je⁺ hi⁺ ma⁻ taayh⁻ cha⁺ jmi⁻ he⁻ jngiih⁺ kiyh⁺. Cher⁺ mah⁺ leh⁺ miih⁻ kwa⁺ be⁺ kin⁺, wa⁺ lä⁻ ñiih⁺ hoh⁺ jnääh⁺.

²³ He⁻ ja⁻ ga⁺ jäh⁺ Jesús:

—¿Ha⁻ lä⁺ ja⁻ jwah⁺ cher⁺ mah⁺ leh⁺ miih⁻! Lä⁺ jëé⁺ ba⁺ le⁺ kih⁺ hi⁻ jmee⁺ dsoo⁺ dsë⁺.

²⁴ Lä⁺ चाह⁺ ja⁻ ga⁺ hlëéh⁺ jmi⁻ chih⁻ he⁺ kyaah⁺ cha⁻ mi⁻ ih⁻ be⁺, ga⁺ jäh⁺:

—Laa⁺ ba⁺ jnä⁺ dsoo⁺, kwa⁺ be⁺ kin⁺ mah⁺ lä⁺ dsoo⁺ dsen⁺ cha⁻ ga⁻ miih⁻.

²⁵ Ma⁺ ga⁻ jëë⁺ Jesús ngoo⁺ dsa⁻ kuh⁺ jwëë⁺ dsa⁻, ga⁻ jaa⁺ yh⁺ kih⁺ jmi⁻ lle⁺ hlih⁺ he⁺, ga⁻ siiyh⁺:

—Hne⁻ jmi⁻ lle⁺ koo⁻, jnä⁺ jmeen⁺ hih⁺ go⁻ hëë⁺ kih⁺ chih⁻ na⁻, mo⁺ to⁺ jmee⁻ ga⁺ jwiih⁻ kiyh⁺.

²⁶ He⁻ ja⁻ na⁻ høø⁺ ga⁺ ga⁻ hooh⁺ jmi⁻ lle⁺ hlih⁺ he⁺, mah⁺ koo⁻ ga⁺ koo⁻ hä⁺ ga⁻ sooyh⁺ wi⁺ jwërte kih⁺ chih⁻ he⁺, ja⁻ ga⁻ ya⁻ hëëy⁺ ngaayh⁺. Ga⁻ jä⁺ chih⁻ he⁺ lä⁻ koh⁺ he⁻ na⁻ juuy⁺. Jwëë⁺ dsa⁻ ma⁺ jäh⁺:

—Ma⁻ na⁻ juu⁺ ba⁻ na⁻.

²⁷ Pero ga⁻ sooh⁺ Jesús gooy⁻, ga⁻ chaayh⁻, चाह⁺ ba⁺ ga⁻ nooy⁻. ²⁸ Lä⁺ ma⁺ ga⁻ he⁺ Jesús koo⁻ cha⁻ neh⁺, ga⁻ ngii⁺ discípulo kyaay⁺ juu⁺ kiyh⁺ jee⁺ sa⁺ nuu⁻ dsa⁻:

—¿He⁻ la⁺ sa⁺ ma⁻ lä⁻ kēh⁺ jnääh⁺ jmi⁺ ma⁺ lee⁺ jnääh⁺ jmi⁻ lle⁺ hlih⁺ he⁺?

²⁹ He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Hih⁺ jmi⁻ lle⁺ hlih⁺ lä⁺ na⁻, sa⁺ hwëë⁺ cher⁺ mah⁺ sa⁺ ga⁻ tu⁺ dsa⁻ kuh⁻ hih⁻ mah⁺ chuuy⁺ kyaah⁺ Dio.

Koo⁻ ka⁻ läh⁺ ga⁻ mi⁻ jnää⁻ Jesús juu⁺ he⁻ juuy⁺

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰ Ma⁺ ga⁻ hwëëy⁻ jee⁺ ma⁺ täayh⁺ ja⁻, ga⁻ nääy⁻ ta⁺ Galilea. Sa⁺ hnøø⁺ Jesús ma⁺ lä⁺ ñe⁻ dsa⁻ ha⁻ ta⁺ ngëy⁺.

³¹ Jëeh⁺, ma⁺ hlëëyh⁻ discípulo kyaay⁺, ma⁺ jäh⁺:

—Hi⁻ ga⁻ lëë⁺ ngo⁺ la⁻ ngëë⁺ dsih⁺ ja⁺ goo⁻ dsa⁻ hñaä⁻ dsë⁺ mah⁺ jngëëyh⁺. Ga⁺ ma⁻ hya⁻ hnë⁻ jmi⁺ na⁻ juuy⁺, lä⁻ jiiyh⁺ ka⁻ läh⁺.

³² Pero discípulo kyaay⁺ sa⁺ ga⁻ lä⁺ ngëëy⁺ juu⁺ ja⁻, hi⁺ ma⁺ goyh⁺ ma⁺ ngiiy⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús.

Hii⁻ na⁻ lee⁺ jøøh⁺ jee⁺ jmee⁺ Dio hih⁺

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

33 Jā ga' ga'lla' nääy` jee' jwiī Capernaum. Lä' ma' ga' taah' discipulo cha' neh' kyaah' Jesús, ga' ngii' Jesús juu' kiyh':

—¿Hee' juu' na' ti' chooh' hnäh' lä' hä' jwē' jee' ma' ya' nøø' jne'?

34 Ti' sih' go' te' ba' ga' taayh', kih' he' ma' ti' chooy' juu' kyaah' dsa' kyaayh' lä' hä' jwē', hii' na' lee' jøøh' kih' jee' lä' jēy'. 35 He' ja' ga' gya' Jesús mah' ga' hlēyeh' lä' jēy' gya' tuu' discipulo he', ga' siyh':

—Cher'mah' hi' hnøø' lee' jøøh', ta' wa' jmääy' hñiiy' jøøh', wa' jmeey' ta' he' kih' lä' jēy' ba'.

36 Hi' lä' chah' ja' ga' tēyeh' jaa' gyuu', ga' cheeyh' jee' kiyh' ja'. Ja' ga' ga' ēey', mah' ga' jäh':

37 —Hi' jmee' he' kih' jaa' gyuu' lä' la' kwaan' kin', jnä' he' hi' jmääy' he'. Hi' hi' jmää' jnä' he', jmeey' he' kih' Dio hi' ga' chee' jnä'.

Hi' sa' na' høøh' jnän' laay' dsa' kyaah' jne'
(Mt. 10:42; Lc. 9:49-50)

38 Ga' jmeeh' Jwaa' juu' kih' Jesús:

—Ta' jwöh', ma' jēy' jnääh' jaa' hi' hwēy' jmi' lle' hñih' lä' hih' kyah', he' ja' ga' ha' jnääh' kiyh', jēeh' sa' ngēy' kyaah' jnääh'.

39 Pero Jesús ga' siyh' lä' la':

—Ta' ha' hnäh' kiyh'. Jēeh', ni' jaa' sa' chaa' hi' jmee' koo' he' juh' gaa' lä' hih' kin', mah' chah' ba' hlēyeh' wi' kin'. 40 Hi' sa' hnee' kyaah' jne', dsa' kyaah' ba' jne' he'. 41 Wa' hi' cha' hi', hi' kwēeh' hnäh' koo' vas jmi' dsē', kih' he' laah' hnäh' kyaah' Cristo, ma' ra' ju' dsøø' jwēeh' hnäh', lä' hmaah' ba' jñeey'.

Goo⁻ la' kih' hi⁻ jmee⁺ tēh' dsa⁻ kyaah'

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² Wa' hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ jmee⁺ tēh' jaa⁻ hi⁻ mäh' la⁻ hi⁻ ma⁻ lä⁻ dsoo' dsē' kin⁺, llu' ga' la' kiyh' wa⁻ rä⁻ jäh' kih' hñuu' dsa⁻ luuy' koo⁻ cha⁻ too' kih' molii' mah' hmääh' dsih' cha⁻ jmi⁻ ñeeh'. ⁴³ He⁻ ja⁻ cher⁻ mah' ma⁻ gooh⁻ ga⁻ jmee' täh⁺ kyaah' dso⁻ kye⁻, hnä' go⁻ te⁻ ba'. Llu' ga' kyah' gwaah' jee' tääh' hi⁻ na⁻ jiih⁺, tuuh' ma⁻ gooh⁻, lä⁻ koh' ga' he⁻ goh' cha⁻ je⁻ kyaah' lä⁻ to' ma⁻ gooh⁻ jee' mo⁻ so⁻ uu' jih⁻ koh'. ⁴⁴ Jee' ja⁻ sa⁻ juu' jah' hi⁻ ni⁻ sa⁻ uu' je⁻ jih⁻ koh' jih⁻ lih'. ⁴⁵ Hi⁻ lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh' cher⁻ mah' ma⁻ tiih' ga⁻ jmee' täh⁺ kyaah' dso⁻ kye⁻, hnä' go⁻ te⁻ ba'. Llu' ga' kyah' gwaah' jee' tääh' hi⁻ na⁻ jiih⁺, tuuh' ma⁻ tiih', lä⁻ koh' ga' he⁻ goh' cha⁻ je⁻ kyaah' lä⁻ to' ma⁻ tiih' jee' mo⁻ so⁻ uu' jih⁻ koh'. ⁴⁶ Jee' ja⁻ sa⁻ juu' jah' hi⁻ ni⁻ sa⁻ uu' je⁻ jih⁻ koh' jih⁻ lih'. ⁴⁷ Hi⁻ cher⁻ mah' mi⁻ ñeh' ga⁻ jmee' täh⁺ kyaah' dso⁻ kye⁻, lle⁻ go⁻ te⁻ ba'. Llu' ga' kyah' gwaah' jee' tääh' hi⁻ na⁻ jiih⁺ kyaah' koo⁻ mi⁻ mi⁻ ñeh' lä⁻ koh' ga' he⁻ goh' kyaah' lä⁻ to' mi⁻ mi⁻ ñeh' cha⁻ je⁻. ⁴⁸ Jee' ja⁻ sa⁻ juu' jah', hi⁻ ni⁻ sa⁻ uu' je⁻ jih⁻ koh' jih⁻ lih'. ⁴⁹ Lä⁻ jēē⁻ dsa⁻ lä⁻ ñee⁻ kyaah' je⁻, hi⁻ lä⁻ jēē⁻ he⁻ kwēēh⁻ dsa⁻ Dio⁻ nē⁻ na⁻ hyoo', kyaah' ñe⁻ ba' lä⁻ ñii'. ⁵⁰ Llu' ba' ñe⁻ pero⁻ wa' ga⁻ dsaa' he⁻ ñii⁻ kih', ha⁻ lä⁻ lii⁻ ka⁻ läh' ñii'. Wa' cha⁻ ba' ñe⁻ kyah' hnäh' mah' go⁻ taah' hnäh' llu' kyaah' dsa⁻ kyaah'.

10

Ga⁻ jäh' Jesús ha⁻ lä⁻ la' he⁻ beē⁻ dsa⁻ øøh⁻

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

¹ Ya⁻ hēē⁻ Jesús jee' jwii⁻ Capernaum ja⁻, ngooy⁻ ta⁻ hwa⁻ Judea, hi⁻ ñeey⁻ ta⁻ hngaah⁻ jmi⁻ Jordán. Koo⁻ ka⁻ läh' jwēē⁻ dsa⁻ ga⁻ lla⁻ nää⁻ ma' ga⁻ llooy⁻ jee' ja⁻, hi⁻ lä⁻ चाह'

jā gā l̄oøy¹ hl̄ëȳh̄ dsā l̄ä k̄oō t̄ëȳ¹ jmeeȳ l̄ä j̄ë j̄īh̄.
² Jee' jā gā l̄lä n̄ää¹ koo' kiyh¹ k̄o l̄läa' fariseo hē ma' mā kaȳ ds̄ey¹, gā nḡīȳ j̄uu¹ kiyh¹:

—¿Che' chā jw̄e¹ bēe¹ dsā dsā m̄ë' kyaa'?

³ Hē jā gā j̄eeh̄ Jesús j̄uu¹ kiyh¹:

—¿Hā l̄ä j̄äh' n̄uuh̄ hē gā kw̄ëh̄¹ Moisé jne'?

⁴ Hē jā gā j̄äh' fariseo:

—Gā kwa' ba' Moisé jw̄e¹ hē bēe¹ dsā øøh̄ pero chooyh¹ k̄oō mo'jē jee' bēey¹ øøyh̄.

⁵ Hē jā gā j̄eeh̄ Jesús j̄uu¹ kiyh¹:

—Kih¹ hē chāah̄ hn̄äh', hē jā ba' jā gā j̄äh' Moisé l̄ä jā. ⁶ Pero l̄ä ma' tō n̄ë' ma' gā j̄mee' Dio j̄mī gyuū l̄ā, “gā j̄mäa' Dio h̄ī m̄ë' h̄ī n̄uuh̄.” ⁷ “Hē jā ba' bēe¹ dsā n̄uuh̄ cho'j̄miī mah¹ gyay¹ kyaah¹ dsā m̄ë' kyaay¹. ⁸ Jee' l̄ä uuy' laay¹ jaā ba'.” L̄ä jā mo' so' laay¹ uuy¹, jaā ba' ma' laay¹. ⁹ Heh¹ l̄ä jā, h̄ī ma' laa' jaā kaah̄ Dio, sa' lle kih¹ l̄laay¹ —gā j̄äh' Jesús.

¹⁰ L̄ä k̄oō ma' tääh' discipulo kyaay¹ cha'neh¹, k̄oō ka' l̄äh' gā nḡīȳ j̄uu¹ kih¹ Jesús hā l̄ä la' hē bēe¹ dsā m̄ë'. ¹¹ Mah¹ gā j̄eeh̄ Jesús j̄uu¹ kiyh¹:

—Cher'mah¹ h̄ī gā bēe¹ dsā m̄ë' kyaa¹ mah¹ kaay¹ j̄ñäh', hē ma' j̄meeȳ dso'kyē ba' jā kih¹ h̄ī tō n̄ë'.

¹² Hi' cher'mah¹ dsā m̄ë' gā b̄ii¹ kih¹ dsā n̄uuh̄ kyaay¹ mah¹ kaay¹ j̄ñäh', hē ma' j̄meeȳ dso'kyē ba' jā —gā j̄äh' Jesús.

Gā mī j̄ää¹ Jesús gyuū

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³ Ma' dsā n̄ää¹ dsā dsā j̄ää¹ gyuū kyaa¹ cha' n̄ë' Jesús mah¹ kyey¹ gooȳ n̄ë' kiyh¹, pero discipulo gā j̄uuh¹ kih¹ dsā he'. ¹⁴ Ma' gā j̄ëe¹ Jesús hā l̄ä j̄mee¹ discipulo, sa' gā t̄ih¹ ds̄ey¹, hē jā gā j̄äyh'.

—Kwa' jwë¹ ya⁻ nää' gyuu⁻ ta⁺ la⁺ kin⁺. Ta⁺ ha⁻ hnäh'¹ kiyh¹, jëeh'¹ hi⁻ laa¹ lä⁻ koo⁻ gyuu⁻, hi⁻ he'¹ ba' jää¹ Dio lä⁻ hih⁺ kih¹. ¹⁵ Ma⁻ ra⁺ ju' dsoo' jwëehⁿ hnäh'¹, hi⁻ sa⁻ heeh⁻ jää¹ Dio lä⁻ hih⁺ kih¹ lä⁻ koo⁻ heeh⁻ jaa⁻ gyuu⁻, sa⁺ heyh¹ jee' jmee⁺ Dio hih⁺ —ga' jäh'¹ Jesús.

¹⁶ Ja⁻ ga' ga⁻ eey¹ ma⁺ jaa⁻ ma⁺ jaa⁻ gyuu⁻, ga⁻ kyey⁻ gooy⁻ në' kih¹, mah¹ ga⁻ mi' jääy¹.

*Ja⁻ dsa⁻ kwaa⁻ hi⁻ cha⁻ kuu' ga⁻ hlëeh'¹ kyaah'¹ Jesús
(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)*

¹⁷ Ma⁺ ga⁻ he¹ Jesús jwë¹ ngoo¹, ja¹ jaa⁻ dsa⁻ ko⁻ chih¹, ga⁻ juuh¹ jne' cha⁻ nëy¹ mah¹ ga⁻ ngiiy¹ juu¹ kih¹ Jesús, ga⁻ jäh'¹:

—Hne⁻ hi⁻ laa¹ Ta⁻ jwoh¹ lluu¹, ¿he⁻ hnøø¹ jmeen⁻ mah¹ tëehⁿ jee' mo⁺ so⁺ juun¹?

¹⁸ Mah¹ ga⁻ jäh'¹ Jesús ga⁻ siiyh⁺:

—¿Che' ñeh¹ hne⁻ he⁻ laan¹ lluun¹? Jëeh'¹ ni⁺ jaa⁻ hi⁻ lluu¹ sa⁺ chaa⁻, jaa⁻ Dio ba' hi⁻ lluu¹. ¹⁹ Ma⁻ kyuu^h ba' hne⁻ lä⁻ jë⁺ mada⁻ kih¹ Dio: “Ta⁺ kaah⁺ hi⁻ laa¹ kya¹ jñah'¹, ta⁺ jngëeh⁺ dsa⁻, ta⁺ hii'¹ kih¹ dsa⁺, ta⁺ jmee⁻ dsoo' kih¹ juu¹ ta⁻ juu¹, ni⁺ ta⁺ mi⁻ ga¹ dsa⁻. Wa' hnaah⁺ maa⁻ kyaah¹ tää⁻ kyaah¹.”

²⁰ He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh'¹ dsa⁻ he¹ siiyh⁺:

—Ta⁻ jwoh¹, lä⁻ jë⁺ he⁻ na⁻ ma⁻ mi⁻ ten⁻ lä⁻ jiih¹ ma⁺ mahn¹.

²¹ Peer⁺ ga⁻ tih¹ dsë¹ Jesús ga⁻ jëey¹ dsa⁻ he¹, mah¹ ga⁻ siiyh⁺ ka⁻ läh¹:

—Hnøø¹ ga⁻ koo⁻ he⁻ jmeeh¹. Gwaah⁻ go⁻ hni¹ lä⁻ jë⁺ he⁻ cha⁻ kyah¹ mah¹ go⁻ kwëeh⁻ lä⁻ jëë⁺ hi⁻ tä⁻ ñee'¹. Lä⁻ ja⁻ ba' lä⁻ cha⁻ cha⁻ mi^h kyah¹ gyuu^h jmi⁻ gyuu⁺. Ma⁻ ngëë'¹ he⁻ ja⁻, ja⁻ ga⁻ na⁺ ñeeh⁻, jäh¹ cru⁻ kyaah¹ mah¹ jmeen⁻ ko⁻ jøh¹ —ga⁻ jäh'¹ Jesús.

²² Ma' ga⁺nuu' dsa⁻ he' juu' ja⁻, ga⁻hee' dsëy' go⁻te⁻. Mah' ngaayh' ti⁻meeh⁻ dsëy' kih' he⁻ ma' chay⁻ cha⁻mi⁻ih⁻ kuu'. ²³ He⁻ja⁻ ga⁻jëë' Jesús dsa⁻ hi⁻ ma' tääh' lä⁻ku' lä⁻jii' jee' ma' cheyh' ja⁻, ga⁻jäyh':

—Ha⁻ koh' sa⁺ jwëëh' la' kih' dsa⁻ cha⁻ kuu' heyh' jee' jmee⁺ Dio hih⁺.

²⁴ Ma' ga⁺nuu' discípulo kyaay' lä⁻ja⁻, ga⁻taayh' jëë⁻dsayh⁺. Hi⁺ ga⁻jäh' Jesús ka⁻läh':

—Gyuu⁻ kyaan⁻. Jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ kye⁻ o⁻joh⁺ dsë⁻ kih' kuu' kiyh', ha⁻ koh' sa⁺ jwëëh' la' kih' heyh' jee' jmee⁺ Dio hih⁺. ²⁵ Sa⁺ ga⁻ jwëëh' la' kih' jaa⁻ camey⁻ ngëë' to⁻gwa' koo⁻ hma⁻kuu' lä⁻koh' ga' he⁻ heh' jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu' jee' jmee⁺ Dio hih⁺.

²⁶ Cha⁻ga⁻miih⁻ ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsë' discípulo ma' ga⁺nuuy' juu' ja⁻, he⁻ja⁻ ga⁻hlëëyh' dsa⁻kyaayh' ga⁻jäyh':

—¿Hi⁻ ba' lää⁻ ja⁻?

²⁷ He⁻ja⁻ ga⁻jëë' Jesús jee' tääyh' ja⁻, mah' ga⁻jäyh':

—He⁻ sa⁺ lä⁻këh' dsa⁻ jmi⁺ jmee', sa⁺ la' lä⁻na⁻ kih' Dio. Jëëh' ga⁻lä⁻jë⁻ ba' liyh⁺ jmeey'.

²⁸ He⁻ja⁻ ga⁻løø⁺ Pee' siiyh⁺:

—Ma⁻jä⁺ ba' lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻ kyaa⁺ jnääh' mah' jmee⁺ jnääh' ko⁻joh' kyaah' hne⁻.

²⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu' kiyh':

—Ma⁻ra⁺ ju⁻dsoo' jwëëhn⁻ hnäh'. Lä⁻jëë⁺ hi⁻ ma⁻tuu⁻ dsë' ma⁻hwëë⁻ cha⁻neh⁺ kih', ma⁻beey⁺ dsa⁻më⁻øøyh⁻ dsa⁻ñuu⁻h⁻ øøyh⁻, ma⁻beey⁺ cho⁻jmi⁻iy⁻, ma⁻beey⁺ dsa⁻më⁻ kyaay⁺, ma⁻beey⁺ chih⁻ kyaay⁺, o ma⁻bey⁺ hwa⁺ kiyh' kwaat⁻ kin⁺ hi⁻ kih' ju⁻hmëë', ³⁰ hi⁻ he⁻ hyoh⁺ hña⁻loo' ga⁻lä⁻na⁻ lä⁻koh' ga' he⁻ ga⁻jä⁺ kiyh' jmi⁻gyuu⁻ la⁻. Hyoyh⁺ hne⁺, jee⁺ dsa⁻më⁻ øøyh⁻ dsa⁻ñuu⁻h⁻ øøyh⁻, jee⁺ chooy⁺, jee⁺ chih⁻ kyaay⁺, hyoyh⁺ hwa⁺, hi⁺ jëëy⁺

wii' jmi- gyuu' la-. Hi' jmi- gyuu' he- na' ga' lä' jnä', tēy' jee' mo' so' juuy'. ³¹ Pero, jwēē' hi- laa' kwaat- jee' kyah' hnäh' na', hi- he' lee' mäh' ga' ma' ja-. Hi' hi- sa' laa' kwaat- jee' kyah' hnäh' na', hi- he' lee' jøøh'.

Ngoo' hnē- jiih- jmeeh- Jesús juu' he- juuy'

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³² Lä- ma- hää' bih' jwē' ngooy' ta- Jerusalén, hi- kaah' kiyh' ga' nää' lä' jēē' hi- ga' jmeē' ko- jøh' kyaayh'. Pero jēē- dsayh' hi' ma' goyh' ma' chaay' kaah'.

Ja- ga' ga' tēē- Jesús kah' lä' jēē' gya- tuu' discípulo, ga- løøy' jmeeyh- juu' ha- lä' dsa- ngēēy' ta' cha'né:

³³ —Na' dsa' nøø' jne' ta' Jerusalén, jee' oo' ngēē' dsa- Hi- ga' lēē' ngo' la- kih' jmi- dsa- kaah', hi- ngēēy' kih' ta- jwöh' kyaa' ley. Hi- he' bääh' jnä' dsoo' mah' jngēēh' dsa- jnä'. Ja- ga' ngēēy' jnä' ja' goo- dsa- hi- sa' laa' judiu. ³⁴ Mi- kwayh' jnä', jmi' baay' jnä', ti' hñey' jnä', ja- ga' jngēēyh' jnä'. Pero lä' jiihn' ka- läh' ga' ma- hya- hnē- jmi'.

Jacobo kyaah' Jwaa' ga' ngiiy' he- gyay' jwoo' kih' Jesús
(Mt. 20:20-28)

³⁵ Ma- ngēē' he- ja-, Jacobo kyaah' Jwaa' joo' Zebedeo ga- nääy' chuh' kih' Jesús mah' ga' jäh'y':

—Ta- jwöh', hnøø- jnääh' jmeeh' he- ngii' jnääh' la-.

³⁶ —¿Hee- hnooh- hnäh' jmeen' kyah' hnäh'? —ga' jäh' Jesús.

³⁷ —Kwa' jwē' dsá' tooh' jnääh' jwoo' kyah' jee' nah' jøøh' he- jmeeh' hih', ja- jwoo' ra- lluu' hi' ja- jwoo' ra- kēh' kyah' —ga' jäh'y' siiyh' Jesús.

³⁸ He- ja- ga' jäh' Jesús siiyh':

—Sa' ñeh' hnäh' he- na- ngiih' hnäh'. ¿Che' tääh' hnäh' jēēh' hnäh' lli' wii' he- na' ga' jēēn'? ¿Che'

lä-be' hoh' hnäh' dsa-ngëeh' hnäh' he- wii' he- na' ga' dsa-ngëen'?

³⁹ He-ja- ga-jäh':

—Tää' ba' jnääh'.

Mah' ga-jäh' Jesús:

—Ma-ra' he- jëeh' ba' hnäh' lli' wii' he- na' ga' jëen', hi' dsa-ngëeh' hnäh' he- wii' he- na' ga' dsa-ngëen'. ⁴⁰ Pero he- nah' hnäh' jwoo' ra-llu' o jwoo' ra-këh' kin', sa' ga-tëen' kwan'. He- ja- hyoh' hi- na-lleeh' kyaa' Tää' kyaan' ba' ja-.

⁴¹ Jee' lä-jëe' gyaa' discípulo ga-lä-llee' ma' ga-nuuy' hlëeh' Jwaa' kyaah' Jacobo lä-ja-. ⁴² He-ja- ga-hlëeh' Jesús lä-jëe' discípulo, ga-jäh':

—Neh' ba' hnäh' lä-koo- jmee' dsa-ta' hi- jmee' hi' kih' dsa-gooy', kaayh~ lä-lla' dsëy'. Dsa-kaah' he' lä-të- dsëy' kaayh~ dsa-gooy'. ⁴³ Pero jee' kyah' hnäh' sa' cha- he- kih' jmeeh' hnäh' lä-ja-. Hi- hnøø' lee' jøøh' ga' kih' lä-jëe' hnäh', hi- he' tée- jmee' ta'he' kih' lä-jëe' ba'. ⁴⁴ Hi- hnøø' ka' nē' kih' jee' lä-jëe', hi- he' tée- jmeey' ta'he' kih' lä-jëe' ba'. ⁴⁵ Jëeh', Hi- ga-lëe' ngo' la- sa' ma-jay~ mah' jmee' dsa- ta'he' kiyh', ma-jay~ mah' jmeey' ta'he' kih' dsa- ba'. Ma-jay~ mah' kwaay' hñii' juuy', he- ja- këe' mah' lää' jwëe' dsa-.

Ga-mi'hlää' Jesús Bartimeo hi- ma' tuu'

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ Ma-ngëe' he- ja-, ga-lla-näay' jwi- Jericó. Lä- ma' ya-hëe' Jesús Jericó kyaayh' discípulo, hi' kyaah' jwëe' dsa-, ga-ngëey' jee' ma' gya' jaa- dsa-tuu' hi- ma' ngii' kuu' kih' dsa-. Dsa-tuu' he' ma' chee- Bartimeo, joo' Timeo. ⁴⁷ Ma' ga-nuuy' ngoo' ya-jäh' Jesús dsa- chaa- Nazaret, ga-løoy' hlëeyh' ki- gaa-, ma' jäh':

—Jesús, hne⁻ hi⁻ laa¹ sa'ju⁻ kih¹ David, wa' lä⁻ ñih' hoh' ki⁻ jnä'.

⁴⁸ Jwëë' dsa⁻ ga⁻ jua¹ kih¹, mah¹ sa⁻ tooyh¹ miih'. Pero dsa⁻ he' cha⁻ ga⁻ miih⁻ miih' ma' tooyh~:

—Hne⁻ hi⁻ laa¹ sa'ju⁻ kih¹ David, wa' lä⁻ ñih' hoh' ki⁻ jnä'.

⁴⁹ Ja⁻ ga' ga⁻ noo⁻ Jesús, ga⁻ jmeey' mada⁻ he⁻ dsa⁻ kyaa' dsih'. He⁻ ja⁻ na⁻ kyaa' dsih', mah¹ ga⁻ jah' dsa⁻ siiyh':

—Ta⁻ ka⁻ hua⁻ dsë⁻, noo⁻ tëeyh⁻ hne⁻.

⁵⁰ Lä⁻ चाह' ja⁻ ga⁻ jnuuyh¹ hmiih⁻ he⁻ ma' na⁻ bääyh~, ga⁻ nooy⁻ ko⁻ chih', ngooy' jee' cheh¹ Jesús. ⁵¹ Mah¹ ga⁻ jah' Jesús siiyh':

—¿Hee⁻ hnooh⁻ jmeen⁻ kyah'?

He⁻ ja⁻ ga⁻ jah' dsa⁻ tua⁻ he':

—Ta⁻ jwoh¹, hnoon¹ lä⁻ jnä' mi⁻ nën⁻.

⁵² Mah¹ ga⁻ jah' Jesús siiyh':

—Gwaah⁻ ba' hne⁻ kyah¹. Kyaah' he⁻ ma⁻ dsoo' hoh' na⁻, ma⁻ ja⁻ ba' kyah¹.

Hi⁻ lä⁻ चाह' ja⁻ ga⁻ lä⁻ jnä' mi⁻ nëy' hi⁻ ngooy' kyaah¹ Jesús.

11

Ga⁻ he' Jesús na⁻ dsëë' burr~ jwii⁻ Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Ja⁻ ga⁻ tëey¹ Jerusalén ga⁻ nääy¹ chuuh' jwii⁻ Betfagé kyaah' Betania. Hi⁻ jah⁻ ba' nøø' jwii⁻ ja⁻ kih¹ moh' Olivo. Jee' jwii⁻ ja⁻ ga⁻ chee¹ Jesús uu¹ discípulo. ² Ga⁻ siiyh':

—Go⁻ nää' hnäh' ta⁻ jee' jwii⁻ he⁻ nøø' ta⁻ cha⁻ né'. Wa⁻ ra⁻ ga⁻ tëëh' hnäh' jee' oo⁻, jnääh⁻ hnäh' ja⁻ burr⁻ mäh¹ hi⁻ na⁻ hñuuh', hi⁻ sa⁻ ga⁻ ma⁻ wii¹ dsa⁻. Ja⁻ cheeh¹ hnäh' mah¹ ya⁻ jääh⁻ hnäh' ta⁻ la⁻. ³ Cher⁻ mah¹ chaa⁻ hi⁻ ngii⁻ juu¹ kyah¹ hnäh', he⁻ la⁻ jmeeh⁻ hnäh' lä⁻ na⁻, ja⁻

jwiih' hnih': "Jmee' bii' kih' Dsa-jøøh' kyaä' jnääh' ba' la-,
chah' ba' ya'jää' jnääh' ka-läh'."

⁴ He-jā- ga-nääy' hi- ga-jnääh' bih' burr~ he' ma' cheh
' cha'jwē', na-hñuuuh' chuh' kih' koo- ho'haah', mah'
ga-løøy' cheeyh- burr~ he'. ⁵ Pero dsa- hi- ma' tääh' jee'
jä-, ga-ngiiy' juu':

—jHee- jmeeh- hnäh', he-la' cheeh' hnäh' burr~ na-?

⁶ He-jā- ga-siiyh' lä-koo- ga-jäh' Jesús. Jā-ga' ga-kwā'
dsa- he' jwē'. ⁷ Hi- na'jääy- jee' cheh' Jesús mah' ga'kye-
dsa- hmiih- kih' ka'luu' burr~ he'. Jā-ga' ga-wii' Jesús
ngoo'. ⁸ Jwēē' dsa- ga'ja' hmiih- kih' cha'jwē' jee' ngooy'
jä- hi-jñah' ga-hnä' niih' hma- ga-jay' cha'jwē'. ⁹ Dsa- hi-
chaa' kaah', kyaah' hi- ga-nää' jää' ma' tooyh~ cha-miih-
miih' ma' jäh':

—jHosanna! jHe- ba' che- jøøh' hi- ja' na- lä-hih'
kih' Dsa-jøøh' jnän! ¹⁰ jDio kyaah' hi- na' ga' jmee' hih'
lä-koo- ga' jmee' dsa-jøøh' jnän' David! jPeer' jøøh' hi-
gya' gyuuuh'!

¹¹ Jā-ga' ga-he' Jesús jee' jwii- Jerusalén, ngooy' ta'
jee' chih' gwah' juuh'. Ma-ngēē' ma-jēēy' lä-ku' lä-jii'
jee' chih' gwah' jā-, ya-hēēy' ngaayh' ta' Betania kyaayh'
lä-jēē' gya-tuu' dsa- kyaay'. Jēēh' ma-ngoo' ga'hloo'
jmiih' jā-.

Ga'jwā' Jesús dso'jwii' kih' chaah' higo

(Mt. 21:18-19)

¹² Ma' ga-jnä' jyoh' jmiih', ga-hwēēy- ka-läh' jee' jwii-
Betania, ja' kyoh' Jesús. ¹³ ʘʘ' ga' ga-jēē' Jesús koo- chaah'
' hma- higo mah' ngooy' na-jēēy- che' hii' miih'. Ma'
ga'llooy' jee' chih' chaah' hma- jā-, ma-la' moo- jmah'
ba' ma' choo'. Jēēh', jā- jii- kih' jā-. ¹⁴ He-jā- ga-jäh' Jesús
siih' chaah' hma- jā-:

—Ni⁺ koo⁻ mi⁺ kyah⁺ mo⁺ so⁺ kuh⁺ dsa⁻ ka⁻ läh⁺ jih⁺ koh⁺ jih⁺ lih⁺.

Hi⁺ ga⁺ nuu⁺ discípulo kyaay⁺.

Ga⁺ hwëë⁺ Jesús dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ hni⁺ jee⁺ chih⁺ gwah⁺ (Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵ Ma⁻ ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ga⁺ lla⁺ nääy⁺ Jerusalén, ja⁻ ga⁺ ga⁺ lloo⁺ Jesús ho⁺ hne⁻ kih⁺ gwah⁺ juuh⁺, hi⁺ ga⁺ løy⁺ hëëy⁺ kih⁺ lä⁺ jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ lla⁺ hmooh⁺. Ga⁺ saa⁺ ga⁺ jaay⁺ ná mes[~] kih⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ mi⁻ sii⁺ kuu⁺, hi⁺ ga⁺ saa⁺ ga⁺ jaay⁺ lä⁺ jë⁺ he⁻ la⁺ kih⁺ hi⁻ ma⁺ hnëë[~] juu⁻.

¹⁶ Mo⁺ so⁺ ga⁺ kway⁺ jwë⁺ ma⁺ ngëë⁺ dsa⁻ jee⁺ ja⁻ kyaah⁺ løy⁺ kih⁺ mah⁺ ma⁺ llay⁺ hmooh⁺.

¹⁷ Hi⁺ ga⁺ hlëëy⁺ dsa⁻ ga⁺ siiyh⁺:

—¿Che⁺ sa⁺ na⁻ sii⁻ lä⁻ la⁻ juu⁺ kih⁺ Dio? “Hne⁺ kin⁺ la⁻ lä⁻ chee⁻ hne⁺ jee⁺ ngii⁺ lä⁺ jëë⁺ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio.” Pero hnäh⁺, ma⁻ jmeeh⁺ hnäh⁺ lä⁺ koo⁻ too⁻ jee⁺ dsa⁻ taah⁺ dsa⁻ hi⁻ ba⁺.

¹⁸ Ga⁺ nuu⁺ ta⁻ jwoh⁺ kyaay⁺ ley hi⁺ lä⁺ ja⁻ dsa⁻ kaah⁺ kyaay⁺ jmi⁻ dsa⁻ ka⁻ läh⁺ ha⁻ lä⁺ ga⁺ jmeë⁺ Jesús. He⁻ ja⁻ ma⁺ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁺ jwë⁺ jee⁺ ma⁺ jngëëy⁺, pero ma⁺ gayh⁺ Jesús. Jëëh⁺ jwëë⁺ dsa⁻ ma⁺ tääh⁺ ma⁺ jëë[~] dsah⁺ ha⁻ lä⁺ la⁺ nuuh⁻ kiyh⁺. ¹⁹ Ta⁺ ga⁺ hloo⁺ ja⁻, ya⁺ hëë⁺ Jesús jee⁺ jwii⁻ ja⁻, ngaayh⁺.

Ga⁺ lä⁺ kii⁺ chaah⁺ hma⁻ higo

(Mt. 21:20-22)

²⁰ Ta⁻ la⁺ høø⁻ jyoh⁺ jmi⁺ ja⁻, ga⁺ ngëëy⁺ ka⁻ läh⁺ jee⁺ ma⁺ chih⁺ chaah⁺ hma⁻ higo. Ga⁺ jëë⁺ discípulo kyaay⁺ Jesús ma⁻ lä⁻ kii⁺ go⁻ te⁻ chaah⁺ hma⁻ ja⁻. ²¹ He⁻ ja⁻ ga⁺ lä⁻ dsooh[~] dsë⁺ Pee⁺, ga⁺ jäh⁺:

—Jëë⁺ da⁺ Ta⁻ jwoh⁺, ma⁻ lä⁻ kii⁺ hma⁻ higo he⁻ ga⁺ jwäh⁺ dso⁺ jwii⁺ kih⁺ lloo⁺.

²² Hi⁺ ga⁺jeeh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺, ga⁺siiyh⁺:

—Wa⁺ lä⁻dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio. ²³ Ma⁻ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwëehn⁻ hnäh⁺, cher⁺mah⁺ hi⁻ ga⁺jäh⁺ siih⁺ moh⁺ la⁻: “Jñu-uh⁺ jee⁺ na⁻, jwää⁺ hñaa⁺ cha⁺jmi⁻ ñeeh⁺”, hi⁺ cher⁺mah⁺ lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsëy⁺ ga⁻ngiiy⁺, hi⁺ cher⁺mah⁺ ga⁻jmeey⁺ dsoo⁺ le⁺, ma⁻ra⁺ he⁻ le⁺ ba⁺ he⁻ ma⁻ngiiy⁺ ja⁻. ²⁴ He⁻ja⁻ jwëehn⁻ hnäh⁺, lä⁻jë⁺ he⁻ ngiih⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio, jmeë⁺ hnäh⁺ dsoo⁺ ma⁻hñah⁻ hnäh⁺, hi⁻ lä⁻ja⁻ ba⁺ hñah⁺ hnäh⁺. ²⁵ Hi⁺ jee⁺ tääh⁺ hnäh⁺ ngiih⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio, jmeë⁺ jøh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ cher⁺mah⁺ hi⁻ kyaah⁺ hä⁺ hoh⁺, mah⁺ lä⁻ja⁻ Tää⁻jnän⁻ hi⁻ gya⁺ gyuu⁺ jmeë⁺ jøh⁻ dsë⁺ kih⁺ lä⁻jë⁺ dso⁺kye⁻ kyah⁺ hnäh⁺. ²⁶ Jëeh⁺, cher⁺mah⁺ sa⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ jøh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ dsa⁺, ni⁺ lä⁻ja⁻ Tää⁻jnän⁻ hi⁻ gya⁺ gyuu⁺ sa⁺ jmeë⁺ jøh⁻ dsë⁺ kih⁺ dso⁺kye⁻ kyah⁺ hnäh⁺.

He⁻ja⁻ gyuu⁺ ba⁺ hih⁻ he⁻ jmeë⁺ Jesús

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷ Ga⁻lloo⁺ Jesús ka⁻läh⁺ Jerusalén kyaah⁺ discípulo. Ga⁻ngëëy⁺ ta⁺ jee⁺ chih⁺ gwah⁺. Jee⁺ ja⁻ ga⁻lla⁻nää⁺ dsa⁻kaa⁺ kya⁺ jmi⁻dsa⁻, kyaah⁺ ta⁻jwoh⁺ kya⁺ ley, hi⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻gyuu⁺. ²⁸ Hi⁺ ga⁺jäh⁺ dsa⁻ he⁺ siiyh⁺:

—¿Che⁺ cha⁻ jwë⁺ kyah⁺ he⁻ jmeeh⁻ lä⁻jë⁺ he⁻ na⁻? ¿Hii⁻ kih⁺ hih⁺ he⁻ jmeeh⁻ lä⁻na⁻?

²⁹ He⁻ja⁻ ga⁺jeeh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺, ga⁺siiyh⁺:

—Ngiin⁻ koo⁻ mi⁺juu⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺. Jëeh⁻ da⁺ hnäh⁺ kin⁺ jää⁺, ja⁻ga⁺ jwahn⁻ hi⁻ kih⁺ hih⁺ he⁻ jmeen⁻ lä⁻la⁻. ³⁰ ¿Hii⁻ ga⁻jmeë⁺ hih⁺ he⁻ ga⁻chaa⁺ Jwaa⁻ dsa⁻ jmi⁻, che⁺ Dio o che⁺ dsa⁻ñuu⁻? Jmeeh⁻ da⁺ hnäh⁺ juu⁺ kin⁺ —ga⁺jäh⁺ Jesús.

³¹ Jee⁺ tääyh⁺ ja⁻ ma⁺ llay⁺ juu⁺ kyaah⁺ dsa⁻kyaayh⁺, ma⁺ jäyh⁺:

—Cher'mah¹ ga⁺jäh' jne', hih⁺ kih¹ Dio ba' ja⁻, Jesús jäh⁺:
 “¿He⁻ la¹ sa⁺ ga⁺lä⁺dsoo' hoh' hnäh' kiyh¹ ga⁻ ja⁻?” ³² Hi⁻
 cher'mah¹ ga⁺jäh' jne', ja¹ hih⁺ kih¹ dsa⁻ ba' ja⁻, lä⁺lleē⁺
 dsa⁻ jwii⁻ —ma' jäh' dsa⁻kaah' he'.

Cha⁻miih⁻ ma' gayh⁺ dsa⁻gooy¹, jëeh' lä⁺jëē⁺ dsa⁻ ma'
 jmää[~] kwaat[~] Jwaa⁻ ma⁺ra⁺ he⁻ ma' laa¹ jaa⁻ hi⁻ ma' ngëē[~]
 juu¹ kih¹ Dio.

³³ He⁻ja⁻ ga⁺jäh' dsa⁻kaah' he' ga⁺siyh⁺ Jesús:

—Sa⁺ ñe' jnääh¹.

Mah¹ ga⁺jëeh⁻ Jesús juu¹ ka⁻läh', ga⁺siyh⁺:

—Ni⁺ jnä⁺ sa⁺ jmeehn⁻ juu¹ hij⁻ ga⁺jmeē⁺ hih⁺ he⁻
 jmeen⁺ he⁻ la⁻.

12

*Juu¹ na⁻hmää⁺ lä⁺koo⁻ la¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ ga⁺høø' ta' kih¹
 jñah'*

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

¹ Jee' ja⁻ ga⁺løø¹ Jesús hlëy^h dsa⁻ he' kyaah' juu¹
 na⁻hmää⁺, ga⁺jäyh':

—Ga⁺tää¹ jaa⁻ dsa⁻ñuu^h koo⁻ nää¹ chaah' wii⁻ jëh' hi⁺
 ga⁺jney' lä⁺ku¹ lä⁺jii¹ hi⁻ ga⁺mi⁺lluy¹ jee' ma' hwëy¹ jmih'
 mi¹jëh'. Ga⁺chiyh' koo⁻ na⁺hyah⁻ he⁻ ñii⁺ jee' ga⁺wii⁺ dsa⁻
 hi⁻ ga⁺taah⁺ ga⁺høø' jee' na⁻jnää⁺ chaah' jëh'. Ma' ga⁺la¹
 he⁻ ja⁻, ga⁺tooyh⁻ goo⁻ dsa⁻ he⁻ høøy¹ ma⁺ to⁺dsaah'.
 Ja⁻ga⁺ya⁺hëy¹ ngooy¹ uu'. ² Ma' ga⁺lloo¹ jii⁻ kih¹ mi¹jëh'
 ja⁻, ga⁺cheey¹ jaa⁻ moz[~] kyaay¹ jee' ma' tääh' dsa⁻ høø' ta'
 kiyh' mah' ma' kooy⁺ heey⁻ he⁻ ma' tëy⁻. ³ Ma' ga⁺lloo¹
 moz[~] he' jee' na⁻jnää⁺ chaah' jëh' kih¹ dsa⁻juy¹, dsa⁻
 hi⁻ ma' tääh' høø⁻ he' ga⁺saah¹ dsih', ga⁺kway¹ kih¹ hi⁺
 ga⁺hëy¹ kih¹ ta⁺jmah'. ⁴ Ja⁻ga⁺ ga⁺cheey¹ jñah' ka⁻läh'
 moz[~] kyaay¹ jee' ma' tääh' hi⁻ ma' høø⁺ ta' kiyh'. Lä⁺ja⁻

ga^ˋtey^ˋ kuu^ˋ kih^ˋ hi^ˋ he^ˋ, lä^ˋjiih^ˋ ga^ˋla^ˋ dsoo^ˋ lley^ˋ mah^ˋ
 ga^ˋhëey^ˋ kih^ˋ kyaah^ˋ o^ˋhiih^ˋ. ⁵ Koo^ˋ ka^ˋläh^ˋ ga^ˋchee^ˋ
 dsa^ˋjuu^ˋ he^ˋ jñah^ˋ dsa^ˋ kyaay^ˋ. Hi^ˋ he^ˋ ga^ˋjngëeyh^ˋ. Hi^ˋ
 ngoo^ˋ bih^ˋ cheey^ˋ dsa^ˋ lä^ˋja^ˋ. Ko^ˋllaa^ˋ hi^ˋ he^ˋ ga^ˋhii^ˋ hi^ˋ
 ko^ˋllaa^ˋ hi^ˋ he^ˋ ga^ˋjngëeyh^ˋ go^ˋte^ˋ. ⁶ Ma^ˋ ga^ˋdsaa^ˋ lä^ˋjëe^ˋ
 moz^ˋ kyaay^ˋ, ma^ˋ chaa^ˋ ga^ˋjaa^ˋ chih^ˋ kyaay^ˋ hi^ˋ hnäy^ˋ
 cha^ˋmiih^ˋ. Hi^ˋ he^ˋ ga^ˋcheey^ˋ jee^ˋ ga^ˋdsaa^ˋ. Ma^ˋ jmeey^ˋ
 hu^ˋdsë^ˋ: “Go^ˋ jmee^ˋ ga^ˋdsa^ˋ oo^ˋ he^ˋ kih^ˋ chih^ˋ kyaan^ˋ
 la^ˋ.” ⁷ Ma^ˋ ga^ˋjëe^ˋ dsa^ˋ hi^ˋ ma^ˋ høø^ˋ chaah^ˋ jëh^ˋ ja^ˋ, ja^ˋ
 chih^ˋ he^ˋ, ga^ˋtaayh^ˋ ga^ˋllay^ˋ juu^ˋ kyaah^ˋ dsa^ˋkyaayh^ˋ: “Hi^ˋ
 oo^ˋ na^ˋ, hi^ˋ jä^ˋ kyaah^ˋ ta^ˋ jnän^ˋ la^ˋ. Wa^ˋ jngëeh^ˋ jnih^ˋ
 mah^ˋ jän^ˋ kyaah^ˋ heey^ˋ he^ˋ ma^ˋ tëey^ˋ.” ⁸ He^ˋ ja^ˋ ga^ˋsaayh^ˋ
 chih^ˋ he^ˋ mah^ˋ ga^ˋjngëeyh^ˋ. Ja^ˋ ga^ˋ na^ˋbeeey^ˋ ta^ˋ ka^ˋhne^ˋ
 jee^ˋ ma^ˋ na^ˋ jnää^ˋ chaah^ˋ jëh^ˋ ja^ˋ. ⁹ ¿Ha^ˋ lä^ˋ jmee^ˋ dsa^ˋjuu^ˋ
 laah^ˋ hnäh^ˋ? —ga^ˋjäh^ˋ Jesús—. Lloo^ˋ dsa^ˋjuu^ˋ jëh^ˋ mah^ˋ
 mi^ˋllaay^ˋ hi^ˋ jmee^ˋ ta^ˋ ja^ˋ mah^ˋ tooyh^ˋ goo^ˋ jñah^ˋ dsa^ˋ
 hi^ˋ jmee^ˋ ta^ˋ kiyh^ˋ. ¹⁰ ¿Che^ˋ sa^ˋ ma^ˋheh^ˋ hnäh^ˋ juu^ˋ kih^ˋ
 Dio jee^ˋ na^ˋ sii^ˋ lä^ˋla^ˋ?

Ja^ˋ ba^ˋ kuu^ˋ he^ˋ sa^ˋ ga^ˋtih^ˋ dsë^ˋ të^ˋhyah^ˋ,
 he^ˋ ja^ˋ ba^ˋ ga^ˋjä^ˋ lä^ˋkoo^ˋ mi^ˋkuu^ˋ he^ˋ kye^ˋ dsa^ˋ to^ˋnë^ˋ kih^ˋ
^ˋkoo^ˋ hne^ˋ juuh^ˋ.

¹¹ He^ˋ la^ˋ ga^ˋjmeey^ˋ hñii^ˋ Dio,

he^ˋ ja^ˋ dsaa^ˋ dsë^ˋ jne^ˋ, ga^ˋjäh^ˋ Jesús.

¹² He^ˋ ja^ˋ ma^ˋ hnøø^ˋ dsa^ˋkaah^ˋ he^ˋ ma^ˋ saayh^ˋ Jesús.
 Jëeh^ˋ, ga^ˋtah^ˋ dsëy^ˋ he^ˋ ga^ˋhlëeh^ˋ Jesús kiyh^ˋ kyaah^ˋ juu^ˋ
^ˋhe^ˋ na^ˋ hmää^ˋ ja^ˋ. Pero ma^ˋ goyh^ˋ kyaah^ˋ dsa^ˋ hi^ˋ ma^ˋ
 tääh^ˋ jee^ˋ ja^ˋ, he^ˋ ja^ˋ sa^ˋ ga^ˋla^ˋ ma^ˋ saayh^ˋ Jesús, ga^ˋnää^ˋ
 bih^ˋ.

Kwaat^ˋ kih^ˋ ku^ˋsih^ˋ
(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

13 Ga⁻taah⁻ dsa⁻ fariseo juu¹ kwee⁻ kyaah¹ dsa⁻ kyaah¹ Herode, mah¹ ga⁻cheey¹ dsa⁻ hi⁻ ko⁻taa⁻ ga⁻ jmee¹, ha⁻ lä⁻ jee¹ ma¹ kaah¹ juu¹ kih¹ Jesús. 14 Ma¹ ga⁻lla⁻ nääy¹ jee¹ ma¹ cheh¹ Jesús, ga⁻jäh¹:

—Ta⁻jwoh¹, ñe¹ ba¹ jnääh¹, hne⁻ hlëeh¹ ju¹dsoo¹ jmah¹ ba¹. Sa⁻ gah¹ kyaah¹ ni⁻ jaa⁻. Jëeh¹, sa⁻ cha⁻ kwaan⁻ kyeh¹ ha⁻ lä⁻ laa¹ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ dsa⁻, hi⁻ kyaah¹ ju¹dsoo¹ ba¹ hlëeh¹ dsa⁻ ha⁻ lä⁻ la¹ jwë¹ kih¹ Dio. ¿Ha⁻ lä⁻ laah¹ hne⁻, che¹ llu¹ mi¹hmaah¹ jne¹ ku¹sih⁻ kih¹ dsa⁻ ta¹ César o sa⁻ llu¹? ¿Che¹ jmee⁻ bii¹ mi¹hmaah¹ jne¹ o sa⁻ jmee⁻ bii¹?

15 Pero ñe⁻ ba¹ Jesús ha⁻ lä⁻ la¹ hu¹dsë⁻ kiyh¹ he⁻ ta⁻juuy¹ ba¹ ja⁻, he⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ Jesús siyh¹:

—¿He⁻ la¹ kah⁻ hnäh¹ dsën¹? Kye⁻ da¹ koo⁻ kuu¹ mah¹ jëen⁻.

16 He⁻ja⁻ na¹kyey¹ koo⁻ kuu¹, mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús:

—¿Hii⁻ kih¹ heeh¹ to¹ la⁻, hii⁻ kih¹ jmi⁻ na⁻si⁻ la⁻?

He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ dsa⁻ he¹:

—Kih¹ César ba¹ na⁻.

17 Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús siyh¹ ka⁻läh¹:

—He⁻ la¹ kih¹ César, kwëeh⁻ ba¹ César. He⁻ la¹ kih¹ Dio, kwëeh⁻ ba¹ Dio he⁻ la¹ kih¹.

He⁻ja⁻ ga⁻taayh¹ jëe⁻ dsayh¹ kih¹ Jesús.

Ga⁻ngii¹ dsa⁻ juu¹ ha⁻ lä⁻ le¹ wa¹ra⁻ ga⁻të¹ jee¹ lä⁻jiih¹ hi⁻ na⁻juu¹

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

18 Ja⁻ga⁻ ga⁻lla⁻näa¹ saduceo ka⁻läh¹ jee¹ ma¹ cheh¹ Jesús. Dsa⁻ he¹ na⁻, sa⁻ ma¹ jmeey⁻ dsoo¹ he⁻ lä⁻jiih¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻juu¹. Mah¹ ga⁻ngiiy¹ juu¹ kih¹ Jesús, ga⁻jäh¹:

19 —Ta⁻jwoh¹, ga⁻si¹ Moisé jnän⁻ kyaah¹ juu¹ la⁻. Wa¹ra⁻ ga⁻juu¹ jaa⁻ dsa⁻ñuu⁻ hi⁻ sa⁻ chaa⁻ joo¹, dsa⁻ñuu⁻ øøh⁻ hli¹ he¹, lle⁻ kih¹ tëey¹ dsa⁻më¹ mah¹ lä⁻chaa⁻

joo'siiyh' hi- lee' kwaat~ kyaa' hlii' øøyh'. ²⁰ Ga-lä' chaa' gye'e' dsa-nũuh- jaä- ba' cho'jmiiy-. Hi- to-né' hé' ga-kaa' dsa-mé'. Pero चाह' ba' ga'juuy', sa' chaa- jooy' ga-lä' chaa'. ²¹ He-ja- jee' ga-té' uu' dsa-nũuh- øøyh' ga-kaa' dsa-mé' hñi' hé'. Ja-ba' lä'ja- ga'juuy', sa' ga-lä' chaa' jooy'. Jñah' ka-läh' dsa-nũuh- øøh' hlii' hé' ga-tëy- dsa-mé' hé'. Jee' ja- ga-té' uu- dsa-nũuh-. Hi- koo- ka-läh' ga'juu' hi- hé', sa' ga-lä' chaa' jooy'. ²² Ja-ba' lä'ja-, lä-jëe' gye'e' dsa-nũuh- ga-kaa' dsa-mé' hé' hi- ga'juu' lä-jëe' gye'e' dsa-nũuh- hé'. Ni- jaä- sa' ga-lä' chaa' joo'. Jee' ga-dsaa' ga'juu' hñii' dsa-mé' hé'. ²³ Wa-ra- ga-té' jee' lä'jiih' dsa- hi- na-juu', ¿hii- kih' jee' lä-jëe' gye'e' lee' kyaa' dsa-mé' hé'? Jëeh', ga-lä-jëe' gye'e' ba' ga-lä' kyayh- —ga-jäh' dsa- saduceo siiyh' Jesús.

²⁴ He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh', ga-siiyh-:

—Na-hee' hoh' ba' hnäh' na-, jëeh', sa' kyeh' hnäh' kwaat~ ha- lä' jäh' juu' kih' Dio, ni- ha- lä' la' be' kiyh'. ²⁵ Wa-ra- ga-té' jee' lä'jiih' hi- ma-na-juu', ni- jaä- dsa-mé' dsa-nũuh- mo-so' jee' goo-. Ma'ja- leey' lä-koo- laa' ángele hi- tääh' gyuuh' ba'. ²⁶ Pero he- lä'jiih' dsa- hi- ma-na-juu', ¿ché' sa' ma-heh- hnäh' juu' he- ga-sii' Moisé' lä-koo- ga-la' kiyh' jee' koo- chaah' too' ja-? Jee' ja- ga-hlëeh' Dio kyayh', ga-siiyh': “Jnä' laan' Dio kyaa' Abraham, laan' Dio kyaa' Isaac, laan' Dio kyaa' Jacob.” ²⁷ He- ga-jäyh' lä'ja-, sa' na-juu' dsa- ma-gyuh- jñän' hé' kih' Dio. Jëeh' Dio jñän' laay' Dio kyaa' hi- na'jiih' ba'. He-ja- na-hee' hoh' hnäh' he- laah' hnäh' sa' lä'jiih' dsa-.

Nũuh- he- kye'e' ga' kih' jee' lä-jëe'
(Mt. 22:34-40)

²⁸ Jee' ja- ma' hää' jaa- ta- jwoh' kyaa' ley. Ma' ga- nuuy' ti- choo- dsa- juu' kyaah' Jesús, ga- jëy' jeeh- ba' Jesús kwee- juu' kih' dsa-. He- ja- na' ngiiy' juu' kih' Jesús:

—¿Hee- koo- jee' lä- jë- he- lle- në' ley kyeë' ga' miih-?

²⁹ Mah' ga- jäh' Jesús:

—He- la- ba' nuuh- he- kyeë' ga' kih' jee' lä- jë-: “Nuuh- hnäh' dsa- Israel. Jaa- ba' Dio chaa- jnän`. ³⁰ Wa' hnaah- Dio kyaah' lä- kaa- tuh- hoh', kyaah' lä- jë- huudsë- kyah', kyaah' lä- jë- be' kyah'.” He- la- ba' ja- nuuh- he- kyeë' ga' kih' jee' lä- jë-. ³¹ Hi- ja- ba' lä- ja- la- jee' ga- të' to- nuuh-: “Wa' hnaah- dsa- kyaah' lä- koh' hnaah- hñaah'.” Sa- cha- ga' jyoh' nuuh- he- kyeë' ga' lä- koh' ga' he- la- —ga- jäh' Jesús.

³² He- ja- ga- jäh' ta- jwoh' kyaa' ley:

—Llu' ba' jawah', Ta- jwoh'. Ju- dsoo' ba' ma- hlëeh', sa- chaa- jñah' Dio, jaa- ba' Dio laa'. ³³ Hi- cher' mah' hnää' jne' Dio lä- kaa- tuh- dsë- jne' kyaah' lä- jë- huudsë- jnän, hi- kyaah' lä- jë- be' jnän, hi- cher' mah' hnää' jne' dsa- kyaah' lä- hnää' jne' hñaan', kyeë' ga' he- na- lä- koh' ga' he- kaa- jah' o he- ga' jyoh' he- jee- jne' në' na' hyoo'.

³⁴ Ma' ga- nuu' Jesús ga- jeeh- bih' kyaah' huudsë- llu', mah' ga- jäh' Jesús siiyh-:

—Miih- ga' jmee- heeh- he- jää' Dio hne- lä- hih- kih'.

Ja- jiih' ni- jaa- mo- so- ga- tuu- dsëy' ma' ngii' gyih' jyoh' juu' kih' Jesús.

Hii- kih' ja' hi- laa' Cristo

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵ Lä- ma- cheh' ba' Jesús koo' gwah- ja-, hlëëyh- dsa-, mah' ga- siiyh- dsa-:

—¿Ha- lä+ la+ he- jäh+ ta-jwoh+ kyaa+ ley, Cristo laa+ sa'ju- kih+ David? ³⁶ He+ ba+ hñii+ David ga+sih+ juu+ la- lä+koo- ma+ jøø+ Jmi- lle+ kiyh+, he- ga+siyh+ lä+la-:

Ga+jäh+ Dio ga+siyh+ Dsa-jøøh+ kyaan+:

“Na+ jwoo+ ra-llu+ kin+ la-,

lä+jiih+ lloo+ jmi+ llaan+ hu+ ti+ lä+jë+ hi- na-høøh+ kyah+.”

³⁷ ¿Ha- lä+ja- laa+ Cristo sa'ju- kih+ David ga- ja-, cher'mah+ hñii+ David jäh+ kih+ Cristo: “Dsa-jøøh+ kyaan+?”

Lä+jë+ dsa- hi- ma+ tääh+ jee+ ja- ga+ti+ ba+ dsë+ lä+koo- ga+hlëh+ Jesús.

Ga+juu+ Jesús kih+ ta-jwoh+ kyaa+ ley

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Hi+ ga+løø+ ga+kway+ juu+, ga+mi+tëy- dsa-:

—Leeh+ hnäh+ kyaah+ ta-jwoh+ kyaa+ ley, ti+ dsëy+ ngëy+ kyeyh+ hmi+ kyoo- jee+ kih+ dsa+ hi+ hnøøy+ jmee+ dsa- Dio kiyh+ cha'jwë+ juu-. ³⁹ Hi+ ti+ dsëy+ gyay+ to- në+ hma- sii+ neh+ gwah+ mäh-, hi+ lä+ja- ka-läh+ jee+ dsa+taah+ dsa- kuh-. ⁴⁰ Hwëy+ dsa-më+ hñii+ cha'neh+ kih+, ko-taa+ ga+jmeey+ hlëy+ cha-mi+ kyaah+ Dio ha- jee+ jë+ dsa- kiyh+. Cha- ga+mi+ wi+ heeh+ Dio dsa- hi- jmee+ lä+ja-.

Na+ka- dsa-më+ hñii+ kuu+ cha'në+ Dio

(Lc. 21:1-4)

⁴¹ Ma+ chëh+ Jesús jë+ ha- lä+ ma+ jmee+ dsa- tooyh- kuu+ neh+ wi+ kih+ gwah+. Hi+ ma+ jëy+ jwë+ dsa- cha- kuu+ ma+ tooyh- cha-mi+ kuu+ jee+ ja-. ⁴² Ja- ga+ lloo+ jaa- dsa-më+ hñii+ hi- tä- ñee+ go+te+. Ga+tooyh- to+ ñe+ nøø+ he- sa+ kyee+ ni+ mi+ . ⁴³ He-ja- ga+hlëh+ Jesús kyaah+ discípulo kyaay+, ga+jäh+:

—Ma^ˈra^ˈ ju^ˈdsoo^ˈ jwëëhn[˜] hnäh^ˈ, dsa^ˉmë^ˈ hni^ˈ la^ˉ, ma^ˉkway^ˈ cha^ˉga^ˈmiih^ˉ lä^ˈkoh^ˈ ga^ˈjee^ˈ lä^ˈjëë^ˈ dsa^ˉ hi^ˉ ma^ˉtooh^ˉ jää^ˈ. ⁴⁴Jëëh^ˈ lä^ˈjëë^ˈ hi^ˉ cha^ˉ kuu^ˈ, ma^ˉkway^ˈ miih^ˉ he^ˉ ma^ˉcha^ˈ kiyh^ˈ ba^ˈ, pero dsa^ˉmë^ˈ hni^ˈ la^ˉ, ma^ˈke^ˈ tä^ˈñeey^ˈ, ma^ˉkway^ˈ lä^ˈkoh^ˈ te^ˈ kuu^ˈ he^ˉ ma^ˉcha^ˈ kiyh^ˈ he^ˉ kyaah^ˈ ma^ˈ lay^ˈ he^ˉ jmee^ˈ bii^ˈ kiyh^ˈ —ga^ˈjäh^ˈ Jesús.

13

Lloo[˜] koo^ˉ jmi^ˈ hla^ˈ gwah^ˈ juuh^ˈ
(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Ma^ˉngëë^ˈ he^ˉ ja^ˉ, ya^ˈhëë^ˈ Jesús koo^ˈ gwah^ˈ jee^ˈ ma^ˈ gyay^ˈ ja^ˉ, ja^ˉga^ˈga^ˈjäh^ˈ jaa^ˉ discípulo kyaay^ˈ ga^ˈsiiyh^ˈ:

—Ta^ˉjwoh^ˈ, jëë^ˈ da^ˈ, he^ˉ ba^ˈ che^ˉ kah^ˈgaa^ˉ kuu^ˈ he^ˉ kyaah^ˈ ga^ˈjä^ˈ na^ˈhñaah^ˈ hne^ˈ na^ˉ.

² He^ˉja^ˉ ga^ˈjëeh^ˉ Jesús juu^ˈ kiyh^ˈ:

—Lä^ˈjë^ˈ hne^ˈkaah^ˈ he^ˉ jëëh^ˈ hnäh^ˈ na^ˉ, lloo[˜] koo^ˉ jmi^ˈ ni^ˈ koo^ˉ mi^ˈkuu^ˈ na^ˉ, sa^ˈjä^ˈ na^ˉchuh^ˈ né^ˈ kih^ˈ øøh^ˈ, lä^ˈjë^ˈ ba^ˈ soh^ˈhla^ˈ.

Jää^ˈ ja^ˉga^ˈllaa^ˈ jmi^ˉgyuu^ˈ, joh^ˈ nëë^ˈ sa^ˈ jmee^ˈ lii[˜]
(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Ma^ˉngëë^ˈ he^ˉ ja^ˉ, ga^ˈnäay^ˈ ta^ˈ né^ˈ moh^ˈ Olivo ta^ˈ chá^ˈnë^ˈ gwah^ˈ ja^ˉ. Jee^ˈ ja^ˉ ga^ˈgya^ˉ Jesús. Hi^ˈ Pee^ˈ, Jacobo, Jwaa^ˉ, kyaah^ˈ Andre^ˈ ga^ˈngii^ˈ juu^ˈ kiyh^ˈ ta^ˈko^ˉjiih^ˈ ma^ˈtääy^ˈ kah^ˈ kih^ˈ, ga^ˈjäyh^ˈ:

⁴ —Chiih^ˈ jnääh^ˈ lih^ˈ le^ˈ lä^ˈjë^ˈ he^ˉ ma^ˉjäh^ˈ, hee^ˉ lii[˜] jmee^ˈ wa^ˈra^ˉ ya^ˈjäh^ˈ lä^ˈte^ˈ juu^ˈ na^ˉ.

⁵ He^ˉja^ˉ ga^ˈløø^ˈ Jesús jmeeyh[˜] juu^ˈ:

—Hnøø^ˈ leeh^ˈ hnäh^ˈ mah^ˈ ni^ˈ jaa^ˉ sa^ˈ mi^ˉgaa^ˈ hnäh^ˈ.

⁶ Jëëh^ˈ, jwëë^ˈ dsa^ˉ ya^ˉnää^ˈ hi^ˉ ka^ˈ né^ˈ kin^ˈ, mah^ˈ jäh^ˈ:

“Jnäh' he' laan' Cristo hi' ma' chee' Dio.” Jwëë' dsa' mi' gaay'.

⁷ 'Ga' ma' nuuh' hnäh' kih' hnii' hi' lä' cha' juu' kih' hnii' ta' la' ta' jnø', ta' jøøh' hnäh' hñaaah'. Jëeh' lä' ja' lle' kih' le', pero ja' lä' chah' ja' llaa' jmi' gyuu'. ⁸ Tee' dsa' hi' chaa' koo' hwa' kyaah' jyoh' hwa', hi' tee' dsa' ta' kyaah' jñah' dsa' ta'. Ja' he' koo' jee' jwii' jee' jeh' wii' hwa', ja' he' koo' jee' jwii' jee' jëe' dsa' hoo' hi' chi' jwaa' dsa'. Heh' lä' ja' koo' ma' løø' ba' jëe' dsa' wii'.

⁹ 'Leeh' hnäh', ngëe' dsa' hnäh' kih' dsa' ta', kwa' dsa' kyah' hnäh' neh' gwah' kih' dsa' judiu, dsa' jääy' hnäh' chá' né' dsa' ta' kaa' kwaat' kin'. Jee' ja' kwah' hnäh' ju' dsoo' kin'. ¹⁰ Jmee' bi' kwa' dsa' ju' hmëe' kih' lä' jëe' dsa' jmi' gyuu', jää' ja' ga' llaa' jmi' gyuu'. ¹¹ Ta' jmee' hnäh' huudse' ha' lä' jawah' hnäh' wa' ra' ga' taah' dsa' hnäh' ja' goo' dsa' ta'. Ta' ka' hnäh' huudse' ni' miih'. Hor' ja', Dio ba' kwa' huudse' ha' lä' hlëeh' hnäh'. Ja' he' hñaaah' hnäh' hlëeh', Jmi' lle' Na' jngii' ba' hlëeh'. ¹² Ngëe' dsa' øøh' kih' dsa' ta' mah' jngëeh' dsih'. Ja' ba' lä' ja' jmee' dsa' kih' joo', hi' lä' ja' ka' läh' jmee' dsa' kih' cho' jmiiy' mah' jngëeh' dsih'. ¹³ Lä' jëe' dsa' jmee' na' høøh' kyah' hnäh' kwaat' kin'. Pero hi' kwëeh' dsë' lä' jiih' llaa', hi' he' ba' läa'.

¹⁴ 'Wa' ra' ga' lloo' jmi' jëeh' hnäh' cheh' jah' hi' laa' na' høø' ngëe' jee' sa' ga' tée' nooy', lä' koo' ga' jah' Daniel hi' ga' ngëe' juu' kih' Dio. (Hi' hë' juu' la', wa' lä' ngëey'.) Ma' ja', hnäh' hi' tääh' hwa' Judea kyuu' hnäh' ta' moh'. ¹⁵ Hi' tääh' jee' ga' tē' to' jwëe' hne', wa' jñaa'y' mah' wa' kyuu' bih', sa' wa' kyey' he' cha' cha' neh'. ¹⁶ Ja' ba' lä' ja' hi' tääh' jee' nuu' kih', ta' wa' lla' nääy' kiyh' he' dsa' kyey' sa' hmiih'. ¹⁷ Peer' jwii' dsa' më' hi' kyaa'

gyuu⁻ ma'ja⁻, hi⁺ lä⁺ja⁻ dsa⁻më^ʷ hi⁻ jää⁺ gyuu⁻ gyuu⁻ ka⁻läh^ʷ. ¹⁸ Ngi^ʷ hnäh^ʷ kih⁺ Dio mah⁺ sa⁺ la⁺ jii⁻ gyuu⁺ wa'ra⁻ ga⁻të^ʷ jee^ʷ kyuu^h hnäh^ʷ. ¹⁹ Ma'ja⁻ jëe⁺ dsa⁻ wii^ʷ jwërte he⁻ sa⁻ ma⁻jëe⁺ dsa⁻ lä⁺ ma⁺ ga⁺ nøø⁺ jmi⁻gyuu⁺ lä⁺jii^h na⁺. Ja⁻ jii^h mo⁺so⁺ jëe⁺ gyih⁺ jih⁺koh^ʷ. ²⁰ Wa'ra⁻ jäh^ʷ kih⁺ jøø⁺ ga⁺ Dio cha⁻ga⁻miih⁻ jmi^ʷ jëe⁺ dsa⁻ wii^ʷ, ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ sa⁻ jä⁺ jii^h. Pero ta⁻la⁺ kih⁺ hi⁻ na⁻lleeh⁺ kyaay⁺, chah^ʷ ba⁺ mi⁻llaay⁻ jmi^ʷ he⁻ jëe⁺ dsa⁻ wii^ʷ.

²¹ 'Ma'ja⁻ cher⁺mah⁺ cha⁻ ko⁻lla⁻ dsa⁻ jäh^ʷ: "Hii⁻ Cristo cheh⁺ la⁻", o "Hii⁻ Cristo cheh⁺ jee⁺ oo⁻", ta⁺ wa⁺ heeh^ʷ hnäh^ʷ kih⁺. ²² Jwëe^ʷ dsa⁻ hi⁻ ta⁻juu⁺ ya⁻nää⁺ jäh^ʷ: "Jnä^ʷ he⁺ laan⁺ Cristo, jnä^ʷ ngëen⁺ juu⁺ kih⁺ Dio." Ja⁺ he⁻ koo⁻ nëe⁺ he⁻ juh⁻gaa⁻ jmeey⁺, lä⁺jwë^ʷ jee⁺ mi⁻gaay⁺ dsa⁻, lä⁺jii^h hi⁻ na⁻lleeh⁺ kyaay⁺ Dio mi⁻gaay⁺ cher⁺mah⁺ ga⁺la⁺. ²³ He⁻ja⁻ leeh⁻ hnäh^ʷ. Ma⁻jwah⁺ ba⁺ jnä^ʷ jää⁺ ha⁻ lä⁺ le^ʷ.

Wa'ra⁻ ga⁻të^ʷ jee^ʷ jäh^ʷ Hi⁻ ga⁻lëe^ʷ ngo⁺

(Mt. 24:29-35, 42, 44; Lc. 21:25-36)

²⁴ 'Ma⁻ngëe^ʷ ma⁻jëe⁺ dsa⁻ lä⁺jë⁺ he⁻ wii^ʷ ja⁻, ja⁻ jii^h mo⁺so⁺ lä⁺jnä^ʷ jmëe⁺ hyoo⁻, ni⁻ jmëe⁺ kih⁺ sih⁻ sa⁻ lä⁺jnä^ʷ. ²⁵ Lä⁺jëe⁺ nuu^ʷ hi⁻ hëe⁻ gyuu^h lä⁺sii⁺ høø⁺ hi⁻ lä⁺jë⁺ ga⁺ he⁻ cha⁻ gyuu^h sa⁺jeh⁺. ²⁶ Ja⁻ ga⁺ jëe⁺ dsa⁻ Hi⁻ ga⁻lëe^ʷ ngo⁺ la⁻ hi⁻ jäh^ʷ gyuu^h jee⁺ jni^ʷ kyaah⁺ cha⁻miih⁻ be^ʷ, laay⁺ jøø^h. ²⁷ Ja⁻ ga⁺ cheey⁺ ángele kyaay⁺, jøøy^h lä⁺jëe⁺ hi⁻ na⁻lleeh⁺ kyaay⁺ hi⁻ tääh⁺ lä⁺jë⁺ kye^ʷ kiih⁺ jmi⁻gyuu⁺, ta⁺ ko⁻taa⁻ lä⁺ ga⁻të^ʷ jyoh^ʷ ko⁻taa⁻.

²⁸ 'Jëe⁺ da^ʷ hnäh^ʷ ha⁻ lä⁺ dsoo[~] juu⁺ kih⁺ chaah⁺ higo mah⁺ mi⁻tëe⁺ hnäh^ʷ hñah⁺. Wa'ra⁻ ga⁻hyo⁺ sih^ʷ jñoh^ʷ sa⁺jih^ʷ kih⁺, løø[~] dsa⁻hyo⁺ moo⁻ kih⁺, ma⁻ñeh⁺ ba⁺ hnäh^ʷ ma⁻ngoo⁺ ga⁻të^ʷ jii⁻ jma⁺ ba⁺ ja⁻. ²⁹ Lä⁺ja⁻ hnäh^ʷ ka⁻läh^ʷ, wa'ra⁻ ga⁻jëeh⁺ hnäh^ʷ dsa⁻lä⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ ma⁻jwahn⁺ la⁻, wa⁺ lä⁻ñeh⁺ hnäh^ʷ he⁻ ma⁻chehn⁺ ho⁺haah⁺ kyaah⁺ he⁻

jähn' ba' ja-. ³⁰ Ma' ra' ju' dsoo' jwëehn~ hnäh', sa' llaa' dsa- hi- tääh' na' ta'ko-jiih' sa' ga' ma- lä- te' lä'jē' he- ma- jwahn' la-. ³¹ Ngëe' ba' lä'jē' he- cha- gyuuuh' hwa', pero juu' kin' lä' ma- cha- ja- ba'.

³² Pero ni' jaa- sa' ñe- hee- jmiif' ja-, hee- hor- ja-, ni' ángele hi- tääh' gyuuuh' sa' ñe-, ni' Joo' Dio sa' ñe-. Hñiif' ba' Täa' kyaan' ñe-.

³³ 'Hää' hnäh' hñaah', mi- jnøø' hnäh' m'ñeh', ngii' hnäh' kyah' kih' Dio, jëeh' sa' ñeh' hnäh' lih' lloo~ jmiif' ja-. ³⁴ Kwee- ba' la' kyah' hnäh' lä' la' kih' jaa- dsa- hi- ya' hëë' ngoo' uu'. Ga' ja' hne' kiyh', mah' lä' koo- lä' koo- ta' kiyh' ga' tooyh- goo- dsa- kyaay'. Hi' ga' siiyh' dsa- hi- høø' ho' haah': "Høø' kwee-, ta' gwii-." ³⁵ Ja- ba' lä' ja- hnäh', ta' gwii- hnäh', jëeh' sa' ñeh' hnäh' lih' jäh' dsa- juu' hne'. Sa' ñeh' hnäh' che' ta' ga' nuu- jäh', o che' lla- nuu', o che' koo- hooch- chaah' dsoo', o ta' la' høø-. ³⁶ Ni' sa' lii' ga' wa' ra- jayh', hnøø' ma- na' lluuuh' hnäh' mah' sa' tääh' hnäh' na' gwiih- hnäh' ma' ja-. ³⁷ Lä'jē' he- jwahn' la-, jwahn' kih' lä'jēē' ba'. Hnøø' ma- na' lluuuh' hnäh'.

14

*Ma' hnooh- dsa- ha- lä' jee' ma' saayh' Jesús
(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)*

¹ Lä' hyu' ga' tē' jmiif' he- kuh- dsa- judiu borrego mäh', hi- kuyh- he' ñiif' he- sa' kyaah' levadura, jmiif' ja- ma' hnooh- jmi- dsa- kaah' kyaah' lä'jēē' ta- jwoh' kyaah' ley ha- lä' ma' saayh- Jesús kyaah' juu' ta' juu', mah' jngëeyh'.

² Ma' jäh':

—Sa' wa' kaah' jnih' jee' jmiif' la-, mah' sa' dsa- tooh' miif' jee' jwii-.

Jaa⁻ dsa⁻ mēʳ gaʳ huu¹ jmi⁻ mi⁻ jwi⁻ lleʳ Jesús

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Maʳ gya¹ Jesús ka⁻ lāhʳ jeeʳ jwi⁻ Betania cha⁻ neh⁺ kih¹ Simón hi⁻ maʳ dsaah⁻ dsooʳ hmih¹ høø⁻. Jeeʳ ja⁻ gyay¹ kuh⁻ hiyh⁻, maʳ gaʳ lloo¹ jaa⁻ dsa⁻ mēʳ maʳ kyey⁻ koo⁻ sēʳ he⁻ maʳ haaʳ jmi⁻ mi⁻ jwi⁻ he⁻ chee⁻ nardo, he⁻ kyeeʳ hmooh¹. Gaʳ jøøy¹ luuʳ sē¹ ja⁻, mah¹ gaʳ huuy¹ lleʳ Jesús. ⁴ Pero gaʳ lā⁻ lleēʳ ko⁻ llaaʳ dsa⁻ hi⁻ maʳ tāāh⁻ kyaayh⁻ heʳ, gaʳ jāyhʳ:

—¿He⁻ la¹ ma⁻ hee¹ dsa⁻ mēʳ na⁻ jmi⁻ mi⁻ jwi⁻ na⁻?

⁵ Llu¹ gaʳ wa⁻ ra⁻ jāhʳ kih¹ gaʳ hñiyʳ mah¹ maʳ liyh⁻ lā⁻ koh¹ lih¹ dsa⁻ koo⁻ ji⁻ ñe⁻ jmi⁻ taʳ. Mah¹ kuuʳ ja⁻, maʳ kwēeyh¹ hi⁻ tā⁻ ñeeʳ.

He⁻ ja⁻ gaʳ hlēeyhʳ wi⁻ kih¹ dsa⁻ mēʳ heʳ. ⁶ Mah¹ gaʳ jāhʳ Jesús:

—Ta⁻ hlēēh⁻ hñihʳ. Ta⁻ chuū⁻ hnāhʳ kyaah⁻ dsa⁻ mēʳ la⁻. Llu¹ baʳ he⁻ ma⁻ jmeeyʳ lā⁻ la⁻ kin⁻. ⁷ Jēēhʳ lā⁻ ma⁻ tāāh⁻ na⁻ baʳ hi⁻ tā⁻ ñeeʳ kyaah⁻ hnāhʳ, leʳ kwah⁻ beʳ kiyh¹ jyohʳ jiih⁻. Pero jnāʳ, moʳ soʳ jān⁻ ki⁻ wēēʳ jeeʳ kyah¹ hnāhʳ.

⁸ Dsa⁻ mēʳ la⁻ ma⁻ jmeeyʳ lā⁻ koo⁻ te¹ leʳ baʳ. Kyaah⁻ he⁻ ma⁻ huuy⁻ jnāʳ jmi⁻ mi⁻ jwi⁻, he⁻ ma⁻ mi⁻ lluyy¹ jnāʳ jāā⁻ baʳ la⁻, ja⁻ gaʳ haa¹ dsa⁻ jnāʳ. ⁹ Ma⁻ ra⁻ ju⁻ dsooʳ jwēēhn⁻ hnāhʳ, lā⁻ kaa⁻ jmi⁻ gyuu⁻ jeeʳ kwa¹ dsa⁻ ju⁻ hmēēʳ kin⁻, lā⁻ cha⁻ juu¹ ha⁻ lā⁻ koo⁻ ma⁻ jmeeʳ dsa⁻ mēʳ la⁻, mah¹ lā⁻ ja⁻ lā⁻ dsooh⁻ dsē¹ dsa⁻ kiyh¹.

Juda gaʳ ngēēʳ Jesús

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ Ma⁻ ngēēʳ he⁻ ja⁻, jaa⁻ jeeʳ lā⁻ jēē⁻ gyaʳ tuuʳ discípulo hi⁻ chee⁻ Juda Iscariote ngooy¹ kih¹ dsa⁻ kaaah⁻ kyaā¹ jmi⁻ dsa⁻ na⁻ hñēeyʳ Jesús. ¹¹ Maʳ gaʳ nuuʳ dsa⁻ heʳ, gaʳ tih¹ dsēy¹ jwēerte hi⁻ gaʳ bāayh⁻ hñiyʳ kway¹ kuuʳ. He⁻ ja⁻

ga^ˉhnooh^ˉ Juda ha^ˉ lä^ˆ jmeey^ˆ mah^ˆ ngëëy^ˆ Jesús ja^ˉgoo^ˉ dsa^ˉ he^ˆ.

Ga^ˆjmeey^ˆ Dsa^ˉjøøh^ˆ jnän^ˆ ma^ˆnne^ˆ kyaah^ˆ ga^ˆhiyh^ˆ juu^ˆ
(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹² To^ˉnë^ˆ jmi^ˆ he^ˉ ga^ˆløø^ˆ dsa^ˉtaah^ˆ dsa^ˉ jmeey^ˆ jmi^ˆ kuyh^ˉ he^ˆniih^ˆ he^ˉ sa^ˆ kyaah^ˆ levadura, ja^ˉba^ˆ jmi^ˆ ja^ˉ ma^ˆ kuh^ˉ dsa^ˉ judiu borrego mäh^ˆ. He^ˉja^ˉ ga^ˆjäh^ˆ discípulo siyh^ˆ Jesús:

—¿Ha^ˉ jwah^ˆ mi^ˆllu^ˆ jnääh^ˆ jee^ˆ kih^ˆ ma^ˆnne^ˆ?

¹³ He^ˉja^ˉ ga^ˆjmeey^ˆ mada^ˆ kih^ˆ uu^ˆ discípulo kyaay^ˆ mah^ˆ ga^ˆsiyh^ˆ:

—Go^ˆnää^ˆ hnäh^ˆ ta^ˆ jee^ˆ jwi^ˆ juuh^ˉ. Cha^ˆjwë^ˆ ja^ˉ, jeeh^ˆ hnäh^ˆ jaa^ˉ dsa^ˉ hi^ˆ ki^ˆ koo^ˉ mi^ˆdsuu^ˆ jmi^ˆ, ja^ˉlla^ˉlleh^ˆ hnäh^ˆ kaah^ˆ kiyh^ˆ. ¹⁴ Ha^ˉ jee^ˆ dsa^ˉhey^ˆ, ja^ˉ jwi^ˆ dsa^ˉjuu^ˆ hne^ˆ: “Lä^ˆlä^ˆ jäh^ˆ Ta^ˉjwoh^ˆ kya^ˆ jnääh^ˆ. ¿Na^ˆ jee^ˆ hne^ˆ jee^ˆ le^ˆ kye^ˆ jnääh^ˆ borrego mäh^ˆ kyaah^ˆ discípulo kyaan^ˆ?”, jwi^ˆ dsa^ˉ he^ˆ. ¹⁵ Hi^ˆ he^ˆ heeh^ˆ hnäh^ˆ jee^ˆ ga^ˆtë^ˆ to^ˆ jwë^ˆ hne^ˆ jee^ˆ cha^ˉ koo^ˉ jee^ˆ he^ˉ ma^ˉna^ˆllu^ˆ. Jee^ˆ ja^ˉ mi^ˆlluh^ˆ hnäh^ˆ ma^ˆnne^ˆ jnä^ˆ.

¹⁶ Ga^ˉlla^ˆ nää^ˆ ba^ˆ discípulo he^ˆ ta^ˆ jee^ˆ jwi^ˆ juuh^ˉ. Hi^ˆ ga^ˉla^ˆ ba^ˆ lä^ˆ koo^ˉ ga^ˆjäh^ˆ Jesús siyh^ˆ. Jee^ˆ ja^ˉ ga^ˆmi^ˆlluy^ˆ jee^ˆ kuyh^ˉ ma^ˆnne^ˆ.

¹⁷ Ta^ˆ ga^ˆnne^ˆ jmi^ˆ ja^ˉ ngoo^ˆ Jesús kyaah^ˆ lä^ˆjëë^ˆ gya^ˉtu^ˆ discípulo kyaay^ˆ. ¹⁸ Ma^ˆ ga^ˉlla^ˆ nääy^ˆ jee^ˆ ja^ˉ ga^ˆtaayh^ˆ kuyh^ˉ ma^ˆnne^ˆ. Ta^ˆko^ˉji^ˆ jmeey^ˆ ma^ˆnne^ˆ, ga^ˆjäh^ˆ Jesús:

—Ma^ˆra^ˆ ju^ˆdsoo^ˆ jwëëhn^ˆ hnäh^ˆ, jaa^ˉ jee^ˆ lä^ˆjëë^ˆ hi^ˆ kuh^ˉ kyaah^ˆ jnä^ˆ ngëëy^ˆ jnä^ˆ.

¹⁹ Ma^ˆ ga^ˉnuu^ˆ discípulo lä^ˆja^ˉ ga^ˉlä^ˆmeeh^ˆ dsëy^ˆ, ga^ˉngi^ˆy^ˆ juu^ˆ kih^ˆ Jesús ma^ˆ jaa^ˉ ma^ˆ jaa^ˉ, ma^ˆ jäyh^ˆ:

—¿Che^ˆ jnä^ˆ na^ˉ ta^ˉjwoh^ˆ?

²⁰ He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—Laa⁺ jaa⁺ jee⁺ lä⁺jëë⁺ gya⁺tuu⁺ hnäh⁺ hi⁻ tä[~] goo⁻ kyaah⁺ jnä⁺ neh⁺ wii⁺ la⁻. ²¹ Ma⁻ra⁺ ju⁺dsoo⁺, Hi⁻ga⁻läëë⁺ngo⁺ la⁻ le⁺ kiyh⁺ lä⁻koh⁺ ma⁻na⁻sii⁻. Pero jwii[~] dsa⁻ hi⁻ngëë⁺ Hi⁻ga⁻läëë⁺ngo⁺ la⁻. Llu⁺ ga⁺ la⁺ kih⁺ dsa⁻ñuu⁻ he⁺ wa⁺ra⁻ jäh⁺ kih⁺ sa⁻ ga⁻lä⁻chaay⁻ go⁻te[~] ba⁺.

²² Ta⁺ko⁻ jiih⁺ tääh⁺ discípulo kuh⁻, ga⁺ka⁺ Jesús he⁺ñiih⁻ mah⁺ ga⁺kway⁺ ti⁺hmaah⁺ kih⁺ Dio. Ma⁻ngëë⁺ ma⁻kway⁺ ti⁺hmaah⁺ kih⁺ Dio ga⁻llaay⁺ he⁺ñiih⁻ ja⁻, mah⁺ ga⁻kwëëyh⁺ lä⁺jëë⁺ discípulo kyaay⁺ ga⁺siyh⁺:

—Kye⁻ hnäh⁺, he⁻ la⁻ na⁻ jmi⁻ngo⁺ kin⁺.

²³ Lä⁺ja⁻ ka⁻läh⁺ ga⁺kay⁺ wa⁺kyaah⁺, ga⁺kway⁺ ti⁺hmaah⁺ kih⁺ Dio mah⁺ ga⁻kwëëyh⁺ discípulo kyaay⁺, hi⁺ ga⁺hiyh⁺ lä⁺jëëy⁺. ²⁴ Mah⁺ ga⁺jäyh⁺ ka⁻läh⁺:

—He⁻ la⁻ na⁻ jma⁻ kin⁺ he⁻ tuu⁺ kih⁺ jwëë⁺ dsa⁻ hi⁺ kyaah⁺ jma⁻ kin⁺ jmee⁺ Dio koo⁻ hmooh⁻ hmëë⁺. ²⁵ Ma⁻ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwëëhn[~] hnäh⁺, mo⁺so⁺ huhn⁻ ka⁻läh⁺ jmi⁺h⁺ mi⁺ jëh⁺ ma⁻ää⁻, lä⁺jiih⁺ lloo[~] jmi⁺h⁺ huhn⁻ ka⁻läh⁺ lä⁺hmëë⁺ jee⁺ jmee⁺ Dio hih⁺.

Ga⁺hmä⁺ Pee⁺ juu⁺ he⁻ sa⁺ kyuu⁺ Jesús

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶ Ma⁻ngëë⁺ ma⁻häy⁺ kih⁺ Dio, ga⁻näy⁺ ta⁺ në⁺ moh⁺ Olivo. ²⁷ Ja⁻ ga⁺ jäh⁺ Jesús:

—Ga⁻lä⁻jëë⁺ hnäh⁺ beeh⁺ jnä⁺ na⁺ hwë⁺. Lä⁺ja⁻ na⁻sii⁻ juu⁺ kih⁺ Dio: “Jmeen⁻ dsoo⁺ kih⁺ hi⁻ hää[~] lä⁺jëë⁺ borrego, hi⁺ lä⁺jëë⁺ borrego kyaay⁺ sa⁻jnee⁺.” ²⁸ Pero ga⁺ ma⁻lä⁻jiih⁺ ka⁻läh⁺, hij⁻ jnä⁺ niin⁻ na⁺jään⁻ hnäh⁺ ta⁺ Galilea.

²⁹ He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Pee⁺:

—Ma⁻ke⁺ lä⁺jëë⁺ ga⁺bee⁺ hne⁻, pero jnä⁺ sa⁺ been⁻ hne⁻.

³⁰ He⁻ja⁻ jäh⁺ Jesús siyh⁺ Pee⁺:

—Ma⁺ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwëehn[~] hne⁻, na⁺ hwë⁺, jää⁺ ja⁻ga⁺ të⁺ to⁺ jiih[~] hoo⁺h⁺ chaah⁺ dsoo⁺, hne⁻ ma⁻të⁺ hnë⁻ jiih[~] ma⁻hmäh⁺ juu⁺ he⁻ sa⁻ kyuu⁺h⁺ jnä⁺.

³¹ Pero ma⁺ kwa⁺ Pee⁺ be⁺ jäyh⁺:

—Ma⁺ke⁺ ga⁺ juun⁺ kyaah⁺ hne⁻ sa⁻ jwahn⁻ lä⁻na⁻.

Lä⁻ja⁻ kwee⁻ ba⁺ ga⁺ jäh⁺ lä⁻jëy⁺.

Nëe⁺ Jesús Getsemaní na⁺ chuuy⁺ kyaah⁺ Dio

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³² Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ngoo⁺ Jesús koo⁻ jee⁺ chee⁻ Getsemaní kyaah⁺ discípulo kyaay⁺. Ma⁺ ga⁺lla⁻näy⁺ jee⁺ ja⁻, ga⁺ siyh⁺ lä⁻jëë⁺:

—Jee⁺ la⁻ ba⁺ go⁻taah⁺ hnäh⁺ ta⁺ko⁻jiih⁺ na⁺ chuun⁺ kyaah⁺ Dio.

³³ Ga⁺ jäy⁺ ma⁺ lä⁺ Pee⁺, Jacobo kyaah⁺ Jwaa⁻ ba⁺. Chah⁺ ba⁺ ja⁺ meeh⁻ dsëy⁺ hi⁺ chaay⁻ cha⁻miih⁻ hu⁺dsë⁻.

³⁴ He⁻ja⁻ ga⁺ jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—Peer⁺ meeh⁻ dsën⁺, lä⁺jiih⁺ juun⁺ go⁻te[~] la⁺ kin⁺. Jee⁺ la⁻ ba⁺ jää⁺ jnä⁺. Kwëeh⁺ hoh⁺ hnäh⁺, ta⁺ gwii⁻ hnäh⁺.

³⁵ Ja⁻ga⁺ ngoo⁺ Jesús miih⁻ ga⁺ ta⁻ cha⁻në⁺. Jee⁺ ja⁻ ga⁺ juuy⁺ jney⁺ mah⁺ ga⁺ jluuy⁺ lley⁺ lä⁻ ga⁻të⁺ hwa⁺, ga⁺ chuuy⁺ kyaah⁺ Dio, ma⁺ hnøoy⁺ sa⁻ ma⁺ jëy⁺ wi⁺, wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ ma⁻le⁺ ba⁺. ³⁶ Ma⁺ jäyh⁺:

—Tää⁺ kyaan⁺, ga⁺ lä⁻jë⁺ ba⁺ le⁺ kyah⁺. Lää⁺ jnä⁺ kih⁺ he⁻ wi⁺ he⁻ jëen⁻ na⁺. Pero sa⁻ wa⁺ la⁺ lä⁺ hnoon⁺ hñiin⁺, wa⁺ le⁺ lä⁺ hnooh⁻ hñaa⁺ ba⁺.

³⁷ Ma⁺ jah⁺ Jesús ka⁻läh⁺, ga⁺ jëy⁺ ma⁻na⁻ gwii⁻ discípulo. He⁻ja⁻ ga⁺ siyh⁺ Pee⁺:

—Simón, ¿che⁺ na⁻ gwiih⁻, che⁺ ni⁺ koo⁻ hor[~] sa⁻ ma⁻lä⁻be⁺ hoh⁺ he⁻ ma⁻nah⁺ na⁻nëh⁺? ³⁸ Wa⁺ na⁻nëh⁺ hnäh⁺, ngii⁺ hnäh⁺ kyah⁺ kih⁺ Dio mah⁺ sa⁻ leh⁻ he⁻ hliih⁻ hnäh⁺. Jmi⁻lle⁺ jnän⁻ kwa⁺ ba⁺ be⁺. Pero jmi⁻ngo⁺ jnän⁻ sa⁻ beë⁺.

³⁹ Ngooy' ka-läh' na' chuuy' kyaah' Dio, kyaah' ja-ba' juu' he- ga-hläyeh' to-né. ⁴⁰ Ma' jayh' ka-läh', ga-jëy' lä-jëë' ba' ma-na-gwiiy-. Kih' he- lä-gwiiy' jwërte, he-ja- sa-ñey- hee-na- ma' hlëyeh' kyaah' Jesús. ⁴¹ Nee' Jesús ka-läh' jee' ga-té' hnë- jiih- hi- ma' jayh' ka-läh' ga-jäyh':

—Gwii- ba' hnäh', teeh- hnäh' hoh', ma-lee- ba' ko- na-. Ma-lloo' hor- jaä' Hi- ga-lëë' ngo' la-, ngëe' dsih' goo- dsa- hña- dsé'. ⁴² Noo- hnäh' mah' maan-. Ma-n- goo' ya-jäh- hi- ngëe' jnä'.

Ga-saayh' Jesús

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³ Lla- gyih' juu' ja- ma' ja' Juda, he' ba' jaa- jee' lä-jëë- gya-tuu' discípulo kyaay'. Jay' kyaah' koo- nää' dsa- hi- ma' kye- ñe', hi- kye- hma-, lä-hih- kih' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa-, kyaah' dsa-gyuuh'. ⁴⁴ Ga-taah- Juda dsa- he' juu' jää', ga-jäyh':

—Hi- chuhn- kih', hi- he' he', ja- saah- hnäh', ta-lää'.

⁴⁵ Ma' ga-llooy', चाह' ba' ngooy' koo' kih' Jesús:

—Ta-jwoh' —ga-jäyh'.

Na- ma-hii' ga-chuyh' kih' Jesús. ⁴⁶ Lä-chah' ja- ga-saah' dsih'.

⁴⁷ Pero jaa- discípulo kyaa' Jesús, ga-sëyeh' ñe', ga-kuy' lo-gwa' jaa- moz- kyaa' jmi-dsa- jøøh'. ⁴⁸ He-ja- ga-jäh' Jesús:

—¿Che' dsa-hii- jnä', he-la' ma-ya-nääh' hnäh' kyaah' hma-, kyaah' ñe', mah' saah- jnä'? ⁴⁹ Lä-jë- jmi' ma' hään- jee' kyah' hnäh' ma' kwan- juu' koo' gwah- mah' sa- ga-chaah' jnä'. Pero ko-na- le' ba' mah' lä-te' lä-ko- na-sii- juu' kih' Dio.

⁵⁰ Lă⁺jěē⁺ discipulo he' ga⁺beey⁺ mah' ga⁺kyuu⁺. ⁵¹ Jaa⁻ chih⁻ ba' ga⁺lla⁻lle⁺ kaah⁻ kih⁺ Jesús, na⁻bää⁺yh⁻ koo⁻ ta⁻jmaah⁻. Hi⁺ ga⁺saayh⁺ chih⁻ he'. ⁵² Ma' ga⁺saah⁺ dsih⁺ ga⁺bey⁺ ta⁻jmaah⁻ kiyh⁺ mah' ga⁺kyuu⁺ to⁺lo⁺kwayh⁺.

*Na'jäy⁻ Jesús cha'né' dsa⁻ta' kaah' kyaa' dsa⁻ judiu
(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)*

⁵³ Ga⁺jää⁺y Jesús cha'né' jmi⁻dsa⁻ hi⁻ kye⁻ né'. Ga⁺kulh⁺ lä⁺jěē⁺ jmi⁻dsa⁻ kaah' kyaa⁺h' ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ley, hi⁺ kyaa⁺h' dsa⁻gyuu⁺h'. ⁵⁴ Pero Pee' uu⁺ ba' ngooy⁺ lleey⁻ kaah⁻ kih⁺ Jesús, lä⁺ ga⁺té' ho'hne⁻ né'ta' kih⁺ jmi⁻dsa⁻ jøøh⁺ he'. Lä⁺koo⁻ ga⁺lloo⁺ ba' Pee' jee' ja⁻, ga⁺gyay⁻ llooyh⁻ je⁻ kyaa⁺h' poo⁻ hi⁻ ma' tääh⁺ llooh⁻ je⁻.

⁵⁵ Jee' lä⁺jěē⁺ dsa⁻kaah⁺ he', ma' hnaayh⁻ dsa⁻ hi⁻ ma' bää⁺h Jesús dsoo' lä⁺jwě' jee' ma' jngěeyh⁺, pero sa⁺ ga⁺jmää⁺ ni⁻ miih⁻ juu⁺ kih⁺ hi⁻ he'. ⁵⁶ Jěeh⁺, jwěē⁺ dsa⁻ ma' bää⁺h dsih⁺ kyaa⁺h' juu⁺ ta⁻juu⁺, pero ni⁻ jaa⁻ sa⁺ ga⁺jä' koo⁻ ba' juu⁺ kih⁺. ⁵⁷ Ga⁺hwěē⁻ ga⁺jaa⁻ uu⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁺kwa' juu⁺ ta⁻juu⁺, ga⁺jäyh⁺:

⁵⁸ —Ga⁺nuu⁺ jnääh⁺ ga⁺jäyh⁺: “Jnä' hlan⁻ gwah⁺ chih⁺ la⁻ he⁻ ga⁺la⁺ kyaa⁺h' goo⁻ dsa⁻, pero jnä' jmeen⁻ jyoh⁺ kyaa⁺h' hnē⁻ jmi⁺ hi⁺ ni⁻ sa⁺ tän⁻ goon⁺.”

⁵⁹ Ni⁻ lä⁺ja⁻ sa⁺ ga⁺lä⁺dsoo' juu⁺ kiyh⁺.

⁶⁰ He⁻ja⁻ ga⁺noo⁻ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ kye⁻ né' to⁺dsaah⁻ jee' ja⁻, mah⁺ ga⁺ngiiy⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús:

—¿Hee⁻ jawah⁺ hne⁻, he⁻ ma⁻jäh⁺ hi⁻ na⁻kyah⁺? ¿He⁻la⁺ sa⁺ hlěeh⁺ ni⁻ miih⁻?

⁶¹ Pero Jesús ga⁺noo⁻ tií' go⁻te⁻, mo⁺so⁺ ga⁺ngiiy⁺ ni⁻ miih⁻. Koo⁻ ka⁻läh⁺ ga⁺ngii⁺ jmi⁻dsa⁻ jøøh⁺ he' juu⁺ kiyh⁺:

—¿Che⁺ hne⁻ he' Cristo Joø' Dio Jøøh⁺?

⁶² He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Jnäh he'. Hi⁺ lloo[~] koo⁻ jmi⁺ jëh⁺ hnäh⁺ Hi⁻ ga⁻ lëë⁻ n-go⁺ la⁻ gya⁺ jwoo⁺ ra⁻ lluu⁺ kih⁺ hi⁻ cha⁻ be⁺ kih⁺, hi⁻ lä⁺ ja⁻ jëh⁺ hnäh⁺ jäh⁺ ka⁻ läh⁺ jee⁺ jni⁺ hii⁺ gyuu⁺h⁺.

⁶³ He⁻ ja⁻ lä⁺ ma⁻ kyeh⁺ ja⁻ jmi⁻ dsa⁻ jøøh⁺ he⁺ hmi⁺h⁻ kih⁺ ga⁺ gi⁺y⁺, ga⁺ jäh⁺:

—¿Hi⁻ ga⁺ jwaah⁻ jne⁺ jñah⁺ hi⁻ jmee⁺ ju⁺ dsoo⁺? ⁶⁴ Jee⁺ na⁻ ma⁻ nuuh⁻ hnäh⁺ he⁻ ma⁻ mi⁻ kwayh⁺ Dio. ¿Hee⁻ jwah⁺ hnäh⁺? —ga⁺ jäh⁺ dsa⁻ jøøh⁺ he⁺.

Ga⁻ lä⁺ jëë⁺ ba⁺ dsa⁻ ga⁻ bääyh⁻ dsoo⁺, ga⁺ jäh⁺:

—Ää⁻ jmi⁺ ju⁺y⁺.

⁶⁵ Lä⁻ chah⁺ ja⁻ ga⁻ løø⁺ kō⁻ llaa⁺ ti⁻ hñey[~] kih⁺ Jesús. Ga⁻ løøy⁺ mo⁻ nē⁺ Jesús, ga⁺ kway⁺ kih⁺ mah⁺ ma⁺ siyh⁺:

—Jäh⁺ da⁺, ¿hi⁻ na⁻ ma⁻ kwa⁺ kyah⁺?

Hi⁺ lä⁺ ja⁻ ga⁻ kwa⁺ poo⁻ kiyh⁺ ka⁻ läh⁺.

Ga⁺ hmä⁺ Pee⁺ juu⁺ he⁻ sa⁺ kyuu⁺ Jesús

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

⁶⁶ Lä⁻ ma⁺ gya⁺ Pee⁺ ho⁺ hne⁻ ja⁻, ja⁺ jaa⁻ dsa⁻ mē⁺ hi⁻ ma⁺ jmee⁺ ta⁺ kih⁺ jmi⁻ dsa⁻ jøøh⁺ he⁺. ⁶⁷ Ma⁺ ga⁺ jëëy⁺ gya⁺ Pee⁺ lloo[~] je⁻, ga⁺ jäh⁺:

—Hne⁻ ka⁻ läh⁺ ma⁺ ngēh⁻ kyaah⁺ Jesús hi⁻ chaa⁻ Nazaret.

⁶⁸ —Jah⁻ ha⁺, sa⁺ man⁺ hi⁻ kih⁺ na⁻ hlëeh⁺, sa⁺ kyuu⁺ n⁺ dsa⁻ na⁻ —ga⁺ jäh⁺ Pee⁺.

Ya⁺ hëëy⁺ na⁺ nooy⁻ lä⁺ ga⁺ tē⁺ ho⁺ haah⁺ jee⁺ dsa⁻ taah⁺ dsa⁻. Hi⁺ ga⁻ hooh⁺ chaah⁺ dsoo⁺. ⁶⁹ Ma⁺ ga⁺ jëë⁺ dsa⁻ mē⁺ he⁺ ka⁻ läh⁺ cheh⁺ Pee⁺ jee⁺ ja⁻, ga⁺ siyh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻:

—Go⁻ he⁺ ba⁺ dsa⁻ kyaah⁺ Jesús na⁻.

⁷⁰ Koo⁻ ka⁻ läh⁺ ga⁺ hmä⁺ Pee⁺ juu⁺ he⁻ sa⁺ kyuu⁺ Jesús. Kō⁻ hwëë⁺ ga⁺ ja⁻ ga⁺ jäh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻, ga⁺ siyh⁺ Pee⁺ ka⁻ läh⁺:

—Ma' ra' ju' dsoo', sa' na' hee', hne' he' dsa' kyaah' hi' oo'. He' ba' hi' chaa' Galilea hne'. Kwee' ba' hlëeh' kyaayh'.

⁷¹ He' ja' ga' løø' Pee' hlëeh' kyaah' dso' jwi' hi' ga' tääy' Dio.

—Ma' ra' ju' dsoo', sa' kyuuñ' dsa' ñuuh' hi' hlëeh' kih' na' —ga' jäyh'.

⁷² Hor' ja' ga' tē' to' jiih' hooch' chaah' dsoo', jee' ja' ga' lä' dsooh' dsē' Pee' juu' he' ga' jäh' Jesús ga' siiyh' jāā': “Jāā' ja' ga' tē' to' jiih' hooch' chaah' dsoo', hne' ma' tē' hnē' jiih' ma' hmäh' juu' he' sa' kyuuñ' jnä'.”

Ma' ga' lä' dsooh' dsē' Pee' ha' lä' ga' jäh' Jesús, ga' hooyh' lä' jiih' lla' dsēy'.

15

Ga' jääy' Jesús cha' né' Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Tiih' ga' ma' ga' jnä', ga' kuh' dsa' kaah' kyaa' jmi' dsa', kyaah' dsa' gyuuñ', kyaah' ta' jwoh' kyaa' ley, hi' lä' jēē' ga' dsa' hi' laa' ta'. Hi' he' ga' hñuuh' Jesús mah' na' tääy' goo' Pilato hi' ma' laa' llé' moh'. ² Ma' ga' lloo' Jesús cha' né' Pilato, ga' ngi' Pilato juu' kiyh':

—¿Che' hne' he' dsa' jøøh' kyaa' dsa' judiu?

He' ja' ga' jēeh' Jesús juu' kiyh':

—Ma' jäh' ba' hne'.

³ Pero dsa' kaah' he' cha' ga' miih' ga' hñiy' kih' Jesús.

⁴ Koo' ka' läh' ga' jäh' Pilato:

—¿Che' ni' miih' juu' sa' jiih' kih' dsa'? Jēē' da' joh' he' sa' bääh' dsa' hne'.

⁵ Pero ni' lä' ja' sa' ga' jiih' Jesús juu', he' ja' ma' jēē' dsah' Pilato.

Gājǎ́ juu' jngiih' dsa- kih' Jesús

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

⁶ Lǎjǎ́ jiih~ ma' tē- jmií he- kuh- dsa- judiu borrego máh', ma' lǎǎ́ Pilato jaa- jee' lájǎ́ hi- ma' tǎáh' neh~ né' hi- ma' tih~ dsé' dsa- ba'. ⁷ Ma' háǎ́ jaa- hi- chee- Barrabá neh~ né' kyaah' jñah' dsa- kyaayh' hi- ga' jngéeh' dsa- ma' ga' hnooy' juu' kih' dsa- ta'. ⁸ Ga' lla- náǎ́ ga' jwéé' dsa- ma' ngiiy' kih' Pilato mah' wa' jmeey' lá' koo- ma' jmeey' jǎǎ́.

⁹ He- ja- ga' jeeh- Pilato juu' kiyh':

—¿Che' hnooh- hnäh' lǎǎ́ hi- laǎ́ rey kyaa' dsa- judiu? —ga' jáh' Pilato siiyh' dsa- judiu he'.

¹⁰ Jééh', lá' la- ba' ma- ñey- he- ma' na- høøh' jmi- dsa- kaah' he' kih' Jesús, he- ja- ba' ja- heh' ga' taah- dsih' gooy-. ¹¹ Pero jmi- dsa- kaah' he' ga' taayh- juu' lá' jéé- dsa- he- ngiiy' he- lǎǎ́ Barrabá ba'. ¹² Koo- ka- läh' ga' jáh' Pilato ga' siiyh' dsa- he':

—¿Hee- hnooh- hnäh' jmeen' kih' hi- jwah' hnäh' laǎ́ rey kyaa' dsa- judiu?

¹³ Lá' jéé- dsa- ga' løø' tooh~ miíh':

—Tǎǎ́ dsoh' hma- cru'.

¹⁴ He- ja- ga' jáh' Pilato:

—¿Hee- hliih' ma- jmeey' dsa- la-?

Pero dsa- he', cha- ga' miíh- kii- ga' tooyh' miíh':

—Tǎǎ́ dsoh' hma- cru'.

¹⁵ Lá' ja- ga' lá' hnoø' Pilato he- ga' jáy' llu' kyaah' dsa- he', he- ja- ga' lǎǎ́ Barrabá ba'. Mah' ga' jmeey' hih' ga' jmi' ga' baǎ́ dsa- Jesús. Ma- ngéé' he- ja-, ga' ngéey' Jesús ja' goo- hløø' mah' dsa- tǎǎ́ dsoh' hma- cru'.

¹⁶ Mah' ga' tée- hløø' ta' cha'neh' ga' kih' né'ta' ja-. Jee' ja- ga' kuh' lá' jéé- dsa- kyaayh'. ¹⁷ Ga' kyeh- dsih' koo- hmiíh- gyuu' läh- (he- ma' kēh- rey), ga' kay' wii- too'

ga^ˋjmeey^ˊ koo^ˋ he^ˋ lih^ˋ mah^ˊ ga^ˋtooyh^ˋ lle^ˋ Jesús lla^ˋ coron. ¹⁸ Ga^ˋløø^ˊ hløø^ˊ he^ˊ mi^ˋkwayh^ˊ Jesús ma^ˊ jmeey^ˋ Dio kiyh^ˊ, ma^ˊ jäh^ˊ:

—Peer^ˋ jøøh^ˊ dsa^ˋ ta^ˊ kyaa^ˊ dsa^ˋ judiu.

¹⁹ Ga^ˋbay^ˊ lle^ˋ Jesús kyaah^ˊ hma^ˋ. Ga^ˋti^ˊ ga^ˋhñe^ˊ dsih^ˊ, ga^ˋjuuyh^ˊ jñey^ˊ cha^ˋně Jesús ga^ˋjmääy^ˊ jøøh^ˊ. ²⁰ Ma^ˋngëe^ˊ ma^ˋmi^ˋkwah^ˊ dsih^ˊ, ga^ˋlle^ˊ dsa^ˋ hmiih^ˋ gyuu^ˊ he^ˋ ga^ˋkyeyh^ˋ ja^ˋ, mah^ˊ ga^ˋkyeyh^ˋ ka^ˋläh^ˊ hmiih^ˋ kiyh^ˊ, ja^ˋga^ˋ ga^ˋjääy^ˊ na^ˋtääy^ˊ dsoh^ˊ hma^ˋcru^ˋ.

Ga^ˋtääy^ˋ Jesús dsoh^ˊ hma^ˋcru^ˋ

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ Hor^ˋ ja^ˋ ga^ˋngëe^ˊ jaa^ˋ dsa^ˋ chaa^ˋ Cirene hi^ˋ jah^ˊ jee^ˋ nuu^ˋ kih^ˊ. Dsa^ˋ he^ˊ ma^ˊ chee^ˋ Simón, jmii^ˋ Leja^ˊ kyaah^ˊ Rufo. Ga^ˋjmee^ˊ hløø^ˊ bii^ˊ ga^ˋjää^ˊ dsa^ˋ he^ˊ hma^ˋcru^ˋ kyaa^ˊ Jesús. ²² Ga^ˋjääy^ˊ Jesús lä^ˋ ga^ˋtë^ˊ jee^ˋ chee^ˋ Gólgota, he^ˋ hnøø^ˊ jah^ˊ: Moo^ˊ Lle^ˊ Hlii^ˊ. ²³ Jee^ˋ ja^ˋ ga^ˋkwëeh^ˊ dsih^ˊ jmii^ˋ jiih^ˋ he^ˋ na^ˋkaah^ˋ më^ˋ chee^ˋ mirra, pero sa^ˋ ga^ˋhiyh^ˊ. ²⁴ Ma^ˋtaay^ˋ dsoh^ˊ hma^ˋcru^ˋ, ga^ˋti^ˊ ga^ˋllooyh^ˊ hmiih^ˋ he^ˋ ma^ˊkyeh^ˊ Jesús. Ga^ˋkooyh^ˊ suert, ma^ˊ jëey^ˋ hi^ˋ jaa^ˋ jee^ˋ lä^ˋ jëey^ˋ tëey^ˊ hmiih^ˋ nää^ˋ he^ˋ llu^ˊ ga^ˋ.

²⁵ Ko^ˋ hi^ˋ ñu^ˊ ta^ˋ la^ˋ høø^ˋ ga^ˋtääy^ˋ Jesús dsoh^ˊ hma^ˋcru^ˋ.

²⁶ Jee^ˋ taay^ˋ ja^ˋ ga^ˋtøø^ˊ dsa^ˋ koo^ˋ hwëh^ˊ he^ˋ jäh^ˊ ha^ˋ lä^ˋ la^ˊ dsoo^ˋ he^ˋ bääh^ˋ dsih^ˊ: “Hi^ˋ la^ˋ na^ˋ rey kyaa^ˊ dsa^ˋ judiu.” ²⁷ Ga^ˋtää^ˋ dsa^ˋ ka^ˋläh^ˊ ně hma^ˋcru^ˋ jñah^ˊ ga^ˋuu^ˊ dsa^ˋ hii^ˋ, jaa^ˋ jwoo^ˊ ra^ˋllu^ˊ, hi^ˋ jaa^ˋ jwoo^ˊ ra^ˋkëh^ˊ kiyh^ˊ. ²⁸ Jee^ˋ ja^ˋ ga^ˋlä^ˋ te^ˊ lä^ˋ koo^ˋ na^ˋ sii^ˋ kiyh^ˊ: “Ga^ˋjmee^ˊ dsa^ˋ kwaan^ˋ laay^ˊ lä^ˋ koo^ˋ hi^ˋ ää^ˋ dsoo^ˋ.”

²⁹ Lä^ˋ jëe^ˋ hi^ˋ ma^ˋ dsa^ˋngëe^ˊ ta^ˋ ja^ˋ, ma^ˊ jiiyh^ˋ lley^ˊ hi^ˋ ma^ˊ mi^ˋkwayh^ˊ kih^ˊ Jesús, ma^ˊ jäh^ˊ:

—Hne⁻ na⁻ hi⁻ ma' hla¹ gwah⁺ kih¹ Dio mah¹ ma' jmeeh¹ kyaah¹ hnē⁻ jmi¹, ³⁰ lää¹ hñaa¹ jee' taah⁺ na⁻ mah¹ jñaa¹ dsoh¹ hma⁻ cru⁻ na⁻ —ga⁻ jäyh¹.

³¹ Ja⁻ ba¹ lä⁻ ja⁻ ga⁻ mi⁻ kwah¹ jmi⁻ dsa⁻ kaah¹ ka⁻ läh¹ llay⁺ juu¹ kyaah¹ dsa⁻ kyaayh¹ hi⁻ kyaah¹ ta⁻ jwoh¹ kya¹ ley, ma¹ jäyh¹:

—Ga⁻ lih¹ bih¹ ga⁻ lääy¹ dsa⁻, mah¹ na¹ sa⁺ liyh⁺ lääy¹ hñiiy¹. ³² Hi⁻ laa¹ Cristo, rey jnä¹ jné¹ judiu, wa¹ jñaa¹ jee' taay⁺ dsoh¹ hma⁻ cru⁻ na⁻, mah¹ jëen¹ koo⁻, ja⁻ ga⁻ lä⁻ heeh¹ jné¹ kiyh¹ —ga⁻ jäyh¹.

Ja⁻ ba¹ lä⁻ ja⁻ ga⁻ mi⁻ kwah¹ hi⁻ ma' taa⁺ jyoh¹ hma⁻ cru⁻ koo¹ kiyh¹.

Ga⁻ juu¹ Jesús

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³ Ma' ga⁻ tē¹ lä¹ hyoo⁺, lä⁻ kaa⁻ jmi⁻ gyuu⁺ ga⁻ nuu⁻ lä⁻ jiih¹ ga⁻ tē¹ ko⁻ hi⁻ hnē⁻ ta⁺ ga⁻ hloo¹. ³⁴ Ma⁻ ngoo¹ ga⁻ tē¹ ko⁻ hi⁻ hnē⁻ ja⁻, ga⁻ hlēeh¹ Jesús koo⁻ ki⁻ gaa⁻, ga⁻ jäyh¹:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —he⁻ la⁻ hnøø¹ jäh⁺: Dio kyaan⁺, Dio kyaan⁺, ¿he⁻ la¹ ma⁻ beeh⁺ jnä¹?

³⁵ Ko⁻ llaa¹ dsa⁻ hi⁻ ma' tääh¹ jäh⁺ ga⁻ nuu¹ he⁻ ga⁻ h-lëeyh¹, he⁻ ja⁻ ga⁻ jäyh¹:

—Jëe¹ da¹, tëeyh⁻ Elía.

³⁶ He⁻ ja⁻ ngoo¹ jaa⁻ dsa⁻ ko⁻ chih¹, ga⁻ kay¹ koo⁻ wa¹ joo⁻, ga⁻ mi⁻ gyuyh¹ joo⁻ kyaah¹ jmi⁻ jiih⁻, ga⁻ lla¹ lley¹ llé¹ hma¹ mah¹ ga⁻ chooy¹ ma¹ hih¹ Jesús, hi⁻ ga⁻ siyh⁺ dsa⁻ kyaayh¹:

—Tää¹ ba¹ kih¹. Wa¹ jëe¹ da¹ jné¹ ché¹ jä⁺ Elía mah¹ jñaa¹.

³⁷ Lä⁻ चाह¹ ja⁻ ga⁻ hooh¹ Jesús koo⁻ ki⁻ gaa⁻, ja⁻ ga⁻ ga⁻ juuy¹. ³⁸ Hor⁻ ja⁻ ga⁻ gii⁻ hmi⁻ h⁻ he⁻ ma¹ na⁻ jné¹ llah¹ gwah⁺, ga⁻ løø¹ ta⁺ gyuu¹ lä⁺ ga⁻ tē¹ hwa¹. ³⁹ Ma¹ cheh¹ juu¹ hløø¹ romano chá¹ né¹ Jesús jee' taay⁺ dsoh¹ hma⁻ cru⁻

jā . Ma' gājēȳ¹ hē gāhooh¹ Jesús hī hā lǟ gājuuȳ¹,
hējā gājäyh̄¹:

—Ma' rā ju'dsoō, dsāñuuh̄ nā ma' laā Joō Dio.

⁴⁰ ʘ̄ ga' miih̄ ma' tääh̄ kōllā dsāmē̄ jē̄ hē
jmeē dsā kih̄¹ Jesús. Jee' jā ma' hǟ María Magdalena,
kyaah̄ María choo' José, jāba' chooy' kyaah̄ Jacobo
mäh̄¹, kyaah̄ jñah̄ dsāmē̄ hī cheē Salomé. ⁴¹ Dsāmē̄
he' ma' jmeē kōjoh̄ kyaah̄ Jesús hī ma' jmeeȳ be'
kiyh̄¹ lǟkō ma' tääyh̄ hwa' Galilea hī ma' chaā ga'
jñah̄ dsāmē̄ hī gājmeē kōjoh̄ kyaayh̄ lǟkō ma'
gānäȳ¹ ta' Jerusalén.

Gāhaaȳ¹ Jesús

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴² Ta' gāhloō jmī hē mi'lluū¹ dsā hñiī, gāhaaȳ¹
Jesús jāga' dsātaayh̄ jmī hē teeh̄ dsā dsē̄¹. ⁴³ José,
hī chaā Arimatea, ma' laā jaā dsākyaah̄ dsāta'kaah̄,
hī he' kāläh̄ ma' jø̄ ma' jē̄ jñäh̄ hē jmeē Dio
hih̄¹ kih̄¹ dsā. Jäǟ jāga' dsātaayh̄ jmī hē teeh̄ dsā
dsē̄¹, gātuū dsē̄ José gāheȳ¹ nē'ta' kih̄¹ Pilato na'ngīȳ
jyooȳ¹ jmī ngo' kih̄¹ Jesús dsöh̄ hmā crū. ⁴⁴ Peer̄ gājē̄
dsah̄ Pilato ma' gānuuȳ gājuū¹ Jesús. Hējā gātē̄yh̄¹
juū hlø̄, mah̄ gāngīȳ juu' kih̄¹ che' dsoō mājuū¹
Jesús. ⁴⁵ Ma' gātē̄yh̄¹ juu', jāga' gākwaȳ jwē' na'jyoō
José jmī ngo' kih̄¹ Jesús. ⁴⁶ Ma'ngē̄ hē jā, gāla' José
kō tājmaah̄ wīh̄, hējā cheē lino. Gājñaȳ¹ Jesús,
gālǟȳ kyaah̄ tājmaah̄ jā mah̄ na'tǟyh̄ neh̄ kō
tōhø̄ hē ma' nāhē̄ nē̄ kuu' hloō. Ma'ngē̄ hē
jā, gābäȳ¹ kō mi'kuu' juuh̄ mah̄ gājlēȳ¹ ho'toō jā.
⁴⁷ Hī ma' jē̄ María Magdalena kyaah̄ María choo' José,
hājee' gākyā dsā he' Jesús.

16

*Ga⁺lä⁺jiih` Jesús**(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)*

¹ Lä⁺ ma⁺ ga⁺goh⁺ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁺, María Magdalena hi⁻ María choo⁺ Jacobo kyaah⁺ dsa⁻më⁺ hi⁻ chee⁻ Salomé ga⁺lay⁺ jmi⁺ mi⁻jwii⁻ he⁻ ma⁺ dsa⁻huuy⁻ Jesús. ² Tiih[~] go⁻te[~] to⁻në[~] jmi⁺ kih⁺ seman[~] ga⁺näy⁺ ta⁺jee⁺ ga⁺kyaa⁻ dsa⁻ Jesús. Koo⁻ ma⁻hya⁻ ba⁺hyoo⁻ ga⁺lla⁺nää⁺ dsa⁻më⁺ he⁺jee⁺ ja⁻. ³ Ma⁺ llay⁺ juu⁺ kyaah⁺ dsa⁻kyaa⁺h⁺:

—¿Hii⁻ kwa⁺ be⁺ jnän⁻ mah⁺ bän⁺ kuu⁺ he⁻ na⁻jlë⁻ ho⁻too⁻ ja⁻?

⁴ Pero ma⁺ ga⁺jëy⁺ hoo⁺ to⁻høø⁻, mo⁺so⁺ cha⁻ na⁻jlë⁻ kyaah⁺ kuu⁺ juuh⁻ ja⁻. ⁵ Ma⁺ ga⁺taayh⁻ neh⁺ to⁻høø⁻ ja⁻, ga⁺jëy⁺ ta⁺jee⁺ ma⁺kyaa⁺ Jesús. Jwoo⁺ ra⁻llu⁺ kiyh⁺ ja⁻, ga⁺jëy⁺ ma⁺gya⁺ jaa⁻ chih⁻ kwa⁻ hi⁻ ma⁺kyeh⁻ koo⁻ hmi⁺h⁻ tøø⁻ kyoo⁻. Peer⁻ ga⁺jwaah⁺ jwërte dsa⁻më⁺ he⁺ ma⁺ ga⁺jëy⁺ hi⁻ he⁺. ⁶ He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺gya⁺ he⁺:

—Ta⁺ wa⁺ gah⁺ hnäh⁺. Jesús dsa⁻ chaa⁻ Nazaret hi⁻ ga⁺tää⁻ dsa⁻ dsoh⁺ hma⁻cru⁺ hi⁻ hnaah⁺ hnäh⁺ mo⁺so⁺ chaa⁻jee⁺ la⁻. Hii⁻ ma⁻lä⁻jiih⁻. Jëe⁻ da⁺ hnäh⁺ jee⁺ ga⁺kyaa⁻ dsih⁺. ⁷ Go⁻nää⁺ hnäh⁺ go⁻jmeeh⁻ juu⁺ kih⁺ Pee⁺ kyaah⁺ lä⁺jëe⁺ discípulo kyaay⁺, dsoo⁺ Jesús dsa⁻jää⁻ hnäh⁺ ta⁺ Galilea. Jee⁺ oo⁻ jëeh⁺ hnih⁺ lä⁻koo⁻ ga⁺jäyh⁺ jää⁺ —ga⁺jäh⁺ dsa⁻ he⁺.

⁸ Ko⁻chih⁻ ga⁻hwëë⁻ dsa⁻më⁺ he⁺ hoo⁺ to⁻høø⁻ ja⁻, jlääy⁺ ga⁺lä⁺ja⁻ ga⁺näy⁻, ga⁺jwaayh⁺ jwërte. Sa⁺ cha⁻ juu⁺ ga⁺jmeeyh⁺ kih⁺ ni⁻ jaa⁻ kih⁺ he⁻ goyh⁺.

*Ga⁺mi⁻jnää⁻ Jesús hñii⁺ kih⁺ María Magdalena**(Jn. 20:11-18)*

⁹ Tiĩh̃ tõ nē' jmiĩ' kih' semañ gã lã' jiih̃ Jesús. Hĩ gã mĩ jnãäỹ hñiiy' tõ nē' kih' María Magdalena. Kih' dsã mē' he' gã hwēē' Jesús gyēē' hĩ sã llũ' jãã'. ¹⁰ Ñee' dsã mē' he' na' jmeeyh' juu' kih' lã' jēē' discipulo kyaa' Jesús jee' tääyh' kĩ hooyh̃ meeh̃ dsēy'. ¹¹ Gã jãyh':

—Chaã ba' Jesús, mã jēē' jnih'.

Ma' gã nuu' discipulo juu' kih' María, sã gã jmeey' dsoo' juu' jã.

Gã mĩ jnãäỹ Jesús hñii' kih' uu' discipulo kyaay'
(Lc. 24:13-35)

¹² Jyoh' jmiĩ' jã, gã mĩ jnãäỹ Jesús hñii' kih' uu' discipulo cha' jwē' jee' gã nãäy' jã, pero kah' ba' laay'. ¹³ Hĩ gã nãä' discipulo he', na' jmeeyh' juu' kih' jee' lã' jēē' gã dsã kyaayh'. Nĩ kih' hĩ he' sã gã jmeey' dsoo' kã lãh'.

Gã jmeē' Jesús mada' kih' apóstole kyaay'
(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴ Jee' gã dsaa', gã mĩ jnãäỹ Jesús hñii' jee' ma' tääh' gyã kaa' discipulo nē' mes̃ kuh̃ hih̃. Jee' jã gã jmeeyh' kih' discipulo kyaay', kih' hẽ sã ma' dsoo' dsēy'. Ma' hwēh̃ dsēy', hẽ jã sã ma' jmeey' dsoo' juu' kih' hĩ gã jãh' gã jēē' Jesús mã ngēē' mã lã' jiiyh'. ¹⁵ Hĩ gã jãh' Jesús siiyh':

—Gõ nãã' hnãh' lã' kaã lã' juh' jmĩ gyuu' gõ kwa' hnãh' ju' hmēē' kin' kih' lã' jēē' dsã. ¹⁶ Lã' jēē' hĩ lã' dsoo' dsē' hĩ gã heeyh̃ saay' jmiĩ', hĩ he' ba' lãã'. Pero hĩ sã lã' dsoo' dsē' kin', hĩ he' jã' kyaah' dso' jwii'. ¹⁷ Hĩ jmeē' dsoo' dsē' kin', chã miih̃ hẽ juh' gaã jmeey'. Kyaah' hih' kin' hwēēy' hĩ sã llũ' kih' dsã, hlēēyh' ma' lih' koh' jyoh' juu'. ¹⁸ Cher'mah' hẽ gã jmeē' miih̃ kih', sã chã hẽ le' kih' nĩ miih̃, hĩ cher'mah'

ga^ˀheeh^ˀ dsih^ˀ venen, sa^ˀ hnoo^ˀ dsoo^ˀ kiyh^ˀ. Hi^ˀ mi^ˀ hlääy^ˀ
dsa^ˀ dsaah^ˀ, wa^ˀ ra^ˀ ga^ˀ kyey^ˀ gooy^ˀ né^ˀ kiyh^ˀ.

Ngaah^ˀ Jesús gyuu^ˀ

(Lc. 24:50-53)

¹⁹ Ma^ˀ ngëë^ˀ ma^ˀ hlëeh^ˀ Jesús lä^ˀ ja^ˀ kyaah^ˀ discípulo
kyaay^ˀ, ja^ˀ ga^ˀ ngaayh^ˀ ta^ˀ gyuu^ˀ, ga^ˀ gyay^ˀ jwoo^ˀ ra^ˀ lluu^ˀ
kih^ˀ Dio. ²⁰ Ja^ˀ ga^ˀ ga^ˀ nää^ˀ discípulo lä^ˀ kaa^ˀ lä^ˀ juh^ˀ kyaah^ˀ
be^ˀ kih^ˀ Dio na^ˀ kay^ˀ ju^ˀ hmëë^ˀ kih^ˀ dsa^ˀ. Hi^ˀ ga^ˀ mi^ˀ jnää^ˀ
Dio la^ˀ dsoo^ˀ juu^ˀ he^ˀ kyey^ˀ, kyaah^ˀ lä^ˀ jë^ˀ he^ˀ juh^ˀ gaa^ˀ
he^ˀ ga^ˀ jmeey^ˀ. Wa^ˀ la^ˀ lä^ˀ ja^ˀ.

Hmooh hmëë he- ga-jmee Jesucristo; Salmos
New Testament and Psalms in Chinantec, Ozumacín
(MX:chz:Chinantec, Ozumacín)

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chinantec, Ozumacín

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chinanteco, Ozumacín [chz], Mexico

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Psalms

in Chinantec, Ozumacín

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 27 May 2022 from source files dated 27
May 2022
77bbb809-d78b-5d8c-9c0b-2363ea7f466b